

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI**

**BÜTÜNLEŞİK TURİZM STRATEJİSİ VE BÖLGESEL
KALKINMA: KIRIM ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SABINA SULEIMANOVA

DENİZLİ, HAZİRAN - 2023

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI**

**BÜTÜNLEŞİK TURİZM STRATEJİSİ VE BÖLGESEL
KALKINMA: KIRIM ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SABINA SULEIMANOVA

DENİZLİ, HAZİRAN - 2023

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğine beyan ederim.

SABINA SULEIMANOVA

ÖZET

BÜTÜNLEŞİK TURİZM STRATEJİSİ VE BÖLGESEL KALKINMA: KIRIM ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SABINA SULEIMANOVA

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. OĞUZ ÖZBEK)

DENİZLİ, HAZİRAN - 2023

Bu tez çalışması, turizm ve bölge planlama ilişkisini çözümlenmeyi amaçlamaktadır, Kırım (Ukrayna) idari ve kültürel bölgesinin turizm potansiyeli, bütünlük turizm stratejisi yaklaşımı temelinde incelenmektedir. Bütünlük turizm yaklaşımı, varış noktası yönetimi ve planlamasını bölgesel kalkınma amaçlarıyla bütünlük olarak tanımlanabilir. Bütünlük Turizm, sürdürülebilir turizm amaçlarının gerçekleştirilmesinde güncel ve alternatif bir kalkınma yaklaşımı olarak değerlendirilebilir. Kırım tarihi kültürel ve coğrafi öncelikleri, bu bölgeyi bütünlük turizm stratejilerinin örneklendirilmesi açısından uygun bir alan olarak belirlemektedir.

Kırım yarımadasında bütünlük turizm stratejilerinin etkili bir şekilde uygulanması, çeşitli turizm türlerinin entegrasyonunu ve turizm planlamacıları ile paydaşlar arasında koordinasyonu gerektirmektedir. Kırım için yeni bir turizm stratejisinin başarısı, turizmde insan ve sosyal sermayeye yapılan yatırımların stratejik seçimlerine ve bu alandaki kaynakların etkin yönetimine bağlıdır.

ANAHTAR KELİMELELER: Bütünlük Turizm Stratejisi, Bölgesel Kalkınma, Varış Noktası Yönetimi, Sürdürülebilir Turizm, Kırım.

ABSTRACT

**INTEGRATED TOURISM STRATEGY AND REGIONAL DEVELOPMENT:
A CASE OF CRIMEA
CITY AND REGIONAL DEVELOPMENT
SABINA SULEIMANOVA
PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF SCIENCE
CITY AND REGIONAL PLANNING
(SUPERVISOR: PROF. DR. OĞUZ ÖZBEK)**

DENİZLİ, JUNE 2023

This thesis aims to analyse the relationship between tourism and regional planning, the tourism potential of the administrative and cultural region of Crimea (Ukraine) is analysed on the basis of the integrated tourism strategy approach. Integrated tourism approach can be defined as integrating destination management and planning with regional development objectives. Integrated tourism can be considered as an up-to-date and alternative development approach for realising sustainable tourism objectives. The historical, cultural and geographical priorities of Crimea make this region a suitable area for exemplifying integrated tourism strategies.

Effective implementation of integrated tourism strategies on the Crimean peninsula requires the integration of various types of tourism and coordination between tourism planners and stakeholders. The success of a new tourism strategy for Crimea depends on the strategic choice of investments in human and social capital in tourism and the effective management of resources in this area.

KEYWORDS: Integrated Tourism, Regional Development, Destination Management, Tourism Strategies, Crimea.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı.....	2
1.2 Tezin Yöntemi	2
1.3 Tezin Önemi ve Kapsamı	3
2. BÜTÜNLEŞİK TURİZM STRATEJİLERİ	4
2.1 Bütünleşik Turizm Kavramı	5
2.2 Bütünleşik Turizm Stratejilerini Etkileyen Faktörler	6
2.3. Sürdürülebilir Kalkınma ve Bütünleşik Turizm	7
3. TURİZM FAALİYETLERİ VE BÖLGESEL KALKINMA	12
3.1 Turizm Odaklı Bölge Planlama Yaklaşımları.....	12
3.1.1 Varış Noktası Yönetimi	13
3.1.2 Sürdürülebilir Turizm Yönetimi	14
3.1.3 Turizm Kümeler Yaklaşımı	15
3.2 Turizm Sektörünün Bölgesel Ekonomideki Rolü	16
3.3 Turizm Sektörünün Ulaşım Rolü	18
4. BÜTÜNLEŞİK TURİZM STRATEJİSİ VE BÖLGESEL KALKINMA: KIRIM ÖRNEĞİ	20
4.1 Ukrayna Ekonomisi ve Bölgesel Kalkınma	20
4.2 Kırım Özerk Bölgesi.....	23
4.2.1 Kırım'ın Tarihi.....	25
4.2.2 Kırım'ın Etnik Yapısı.....	34
4.2.3 Kırım'ın Coğrafi Yapısı.....	37
4.2.3.1 Kırım Kıyı Şeridinin Denizleri ve Özellikleri.....	37
4.2.3.2 Kırım'ın İklimsel Özellikleri.....	38
4.2.3.3 Coğrafi ve Fiziksel Kırım'ın imarı.....	41
4.2.4 Kırım'ın Kültürel Yapısı.....	44
4.2.5 Kırım'ın Ulaşım Yapısı.....	47
4.3 Kırım Bölgesel Turizm Stratejisi	51
4.3.1 Çarlık Rusya'sı Dönemi.....	51
4.3.2 Sovyetler Birliği Dönemi	52
4.3.3 Ukrayna Dönemi	54
4.3.4 Yakın Dönemli Gelişmeler	55
4.3.5 Çeşitlilik ve Pazarlama Yaklaşımı	59
4.4 Kırım Özerk Bölgesinin Bütünleşik Turizmi Stratejisi	60
4.4.1 Sürdürebilir Turizm.....	62
4.4.2 Kültürel Turizm.....	64
4.4.3 Alternatif Turizm	65
4.4.4 Varış Noktası Yönetimi	66
4.4.5 Kırım Bölgesel Turizm Stratejisi için Öneriler	68
5. SONUC	74
6. KAYNAK LİSTESİ	77
7. EKLER	84
EK A Madde 4. Örgütsel Biçimler ve Turizm Türleri.....	84
EK B Kırım Cumhuriyeti Kanunu.	85
8. ÖZGEÇMİŞ	87

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 4.1: Ukrayna'nın İdari Bölgeleri	22
Şekil 4.2: MÖ 10. yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi	26
Şekil 4.3: MÖ 7. yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi	27
Şekil 4.4: MÖ 5. yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi	28
Şekil 4.5: MS 3. yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi.....	29
Şekil 4.6: MS 13. yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi.....	31
Şekil 4.7: MS 15. yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi.....	32
Şekil 4.8: Kırım Etnik Yapısı	36
Şekil 4.9: Kırım Coğrafi Yapısı.....	36
Şekil 4.10: Kırım'ın İklimsel Yapısı	40
Şekil 4.11: Diva Kayası, Simeiz	42
Şekil 4.12: Ay-Petri, Yalta	42
Şekil 4.13: Kırım'ın Fiziksel Yapısı.....	43
Şekil 4.14: Ortaçağ Tapınağı, Hersones.....	44
Şekil 4.15: Mağara Şehir, Kırım.....	45
Şekil 4.16: Livadia Sarayı, Yalta.....	46
Şekil 4.17: Vorontsov Sarayı, Alupka	46
Şekil 4.18: Dağ Yolu.....	49
Şekil 4.19: Kırım'ın Ulaşım Yapısı.....	50
Şekil 4.20: Cenova Kalesi, Sudak.....	52
Şekil 4.21: Aivazovsky Parkı, Partenit Kırlangıç yuvası, Yalta.....	53
Şekil 4.22: Üzüm Bağları, Koktebel	54
Şekil 4.23: Kırım Turizm Envanter Haritası	56
Şekil 4.24: Kırım'ın Turizm Türleri.....	57
Şekil 4.25: Kırlangıç yuvası, Yalta	58
Şekil 4.26: Balacılava Koyu, Balacılava	58
Şekil 4.27: Kırım'ın Turizm Geliştirme Önerileri	73

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1: İklim Sınıflandırmaları ve Örnek Şehirler.....	38
Tablo 4.2: Kırim'da Mevcut Turizm Türleri.....	55
Tablo 4.3: Kırim Özerk Bölgesi Turizm Stratejisi Unsurları.....	61
Tablo 4.4: Kırim Turizm Geliştirme Önerileri Tablosu.....	70

ÖNSÖZ

İlk yurt dışı deneyimimi Türkiye’de yaşarken edindim. Özellikle Denizli’deki Pamukkale Üniversitesi’ndeki çalışmalarımın çok memnunum. Çalışmalarım pandemi dönemine ve Türkiye için zor bir döneme denk gelse de değerli hocalarım sayesinde lisans eğitimim zenginleştirici bir deneyim oldu. Değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Oğuz Özbek’e tez araştırmam sırasında bana ayırdığı zaman, rehberliği ve yardımları için teşekkür ederim. Türkçe öğrenmemde bana yardımcı olan ve desteklerini esirgemeyen PADAM’daki tüm değerli hocalarıma minnettarım.

Burada farklı ülkelerden arkadaşlar edindim ve farklı kültürleri tanıdım. Üniversite hayatım boyunca yanımda olan tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimin başlangıcında çok önemli bir rol oynayan ve her zaman her konuda destek ve ilgi sağlayan sevgili aileme minnettarlığımı ifade etmek isterim. Ayrıca çalışmalarım ve araştırmalarım sırasında bana her zaman destek olan sevgili eşime de minnettarım.

Son olarak, Türkiye Bursları’na ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’na bana Türkiye’de okuma fırsatı verdikleri ve çeşitli alanlardaki sürekli yardım ve katkıları için şükranlarımı sunarım.

SABİNA SULEIMANOVA

DENİZLİ,2023

1. GİRİŞ

Turizm sektörü, dünya genelinde ekonomik büyüme ve istihdam yaratma açısından önemli bir sektördür. Bölgesel ekonomik kalkınma açısından ise turizm sektörü, özellikle az gelişmiş bölgelerde büyük bir potansiyele sahiptir. Bu bağlamda, bölgesel kalkınma stratejileri turizm sektörünü bir araç olarak kullanarak bölgenin ekonomik kalkınmasını hedeflemektedir. Ancak, bölgesel kalkınmanın turizm sektörüyle entegrasyonu ve bütünleşik bir turizm stratejisi oluşturulması önemli bir konudur.

Bu tezde, Kırım yarımadası özelinde Ukrayna’da turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi incelenmektedir. Kırım yarımadası, Ukrayna’nın turizm potansiyeli en yüksek bölgelerinden biridir. Dolayısıyla, bölgenin turizm sektörü geliştirilerek, ekonomik kalkınmaya önemli bir katkı sağlanabilir. Ancak, bölgede bütünleşik bir turizm stratejisi oluşturulması gerekmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle Ukrayna ve Kırım’daki turizm pazarının durumu ele alınacak ve bölgede bütünleşik turizmin geliştirilmesine yönelik stratejiler ve mekanizmalar analiz edilecektir. Ardından, bölgede başarılı projeler ve girişimler örnek olarak ele alınacak ve turizm altyapısını geliştirmek ve bölgeye daha fazla turist çekmek için öneriler sunulacaktır. Bu çalışmada ayrıca, bütünleşik turizmin bölgesel kalkınmada kilit bir faktör olabileceği hipotezine dayanan tümevarımsal bir araştırma yöntemi kullanılacaktır.

Bu tez, Kırım örneği üzerinden Ukrayna’da bütünleşik turizm gelişiminin stratejilerini ve mekanizmalarını keşfetmeyi amaçlamaktadır. Turizm sektörü, Ukrayna ekonomisinin büyümesi için önemli bir fırsattır ve bölgesel kalkınmada da önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, bölgesel kalkınmada turizm sektörüyle entegrasyonunun önemini vurgulayacak ve bölgesel turizm stratejilerinin oluşturulması için katkı sağlayacaktır.

1.1 Tezin Amacı

Bu tez, Kırım yarımadası özelinde Ukrayna'da turizmin bölgesel kalkınmaya etkisini incelemektedir. Çalışmanın önemi, turizm sektörünün ekonomik büyüme ve istihdam yaratma potansiyeline sahip olması ve bölgesel kalkınma stratejileri içinde önemli bir rol oynamasıdır. Bu çalışma, Kırım'ın turizm potansiyelini değerlendirerek bölgenin ekonomik kalkınmasına nasıl katkı sağlayabileceğini araştırmaktadır.

Çalışmanın kapsamı, öncelikle Ukrayna ve Kırım'daki turizm pazarının mevcut durumunun analizini içermektedir. Bu analizde, turizm sektörünün mevcut durumu, turist profili, turizm altyapısı, mevcut turizm projeleri ve girişimler gibi faktörler ele alınacaktır. Ardından, bölgedeki karmaşık turizm gelişiminin stratejileri ve mekanizmaları detaylı bir şekilde incelenecektir.

Bu çalışmada, bölgenin turizm altyapısını geliştirmek ve bölgeye daha fazla turist çekmek için öneriler sunulacaktır. Bu öneriler, turizm tesisleri, ulaşım ağı, tanıtım ve pazarlama stratejileri gibi konuları kapsayacaktır. Ayrıca, başarılı turizm projeleri ve girişimler örnek olarak ele alınacak ve bu projelerin bölgesel kalkınmaya etkisi incelenecektir.

1.2 Tezin Yöntemi

Çalışmada kullanılan yöntem, tümevarımsal bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem, mevcut verilerin analiz edilmesi ve sonuçlardan genellemeler yapılması üzerine odaklanmaktadır. Araştırma sürecinde, literatür taraması yapılarak mevcut bilimsel kaynaklar ve raporlar incelenecektir. Ayrıca, saha çalışması ve görüşmeler de gerçekleştirilerek yerel turizm paydaşlarının görüşleri ve deneyimleri değerlendirilecektir.

1.3 Tezin Önemi ve Kapsamı

Bu tez, Ukrayna’da bütünleşik turizm gelişiminin stratejilerini ve mekanizmalarını keşfetmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın beklenen sonuçları arasında, Kırım özelinde turizm sektörünün geliştirilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesi ve bölgesel kalkınmada turizm sektörü ile entegrasyonun öneminin vurgulanması yer almaktadır. Ayrıca, bu çalışma, bölgesel turizm stratejilerinin oluşturulmasına katkıda bulunarak bölgenin ekonomik kalkınmasına ve istihdama önemli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Daha fazla detay ve veri toplanması, araştırma sürecinde kullanılan yöntemin doğruluğunu artıracaktır. Ayrıca, bölgedeki turizm paydaşları ve yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak daha kapsamlı bir analiz elde edilebilir. Bu çalışma, turizm sektörünün bölgesel kalkınmadaki potansiyelini ortaya çıkararak, bölgede turizm alanında stratejik kararlar almak isteyen kurum ve kuruluşlara rehberlik edebilecek önemli bir kaynak oluşturmayı amaçlamaktadır.

2. BÜTÜNLEŞİK TURİZM STRATEJİLERİ

Turizm, dünya ekonomisinde önemli bir yere sahip olan, kültürler arası etkileşimi artıran, çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan birçok fayda sağlayan bir sektördür. Ancak, turizmin yarattığı etkilerin yönetimi ve planlaması, farklı disiplinlerin katkısıyla gerçekleştirilmelidir. Bu noktada, bütünleşik turizm stratejisi, turizmin tüm bileşenlerinin bölgesel kalkınma hedefleri doğrultusunda yönetilmesini sağlayan bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır.

Bütünleşik turizm stratejileri, turizm faaliyetlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik açılardan sürdürülebilirliğini sağlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, varış noktası yönetimi, turizm faaliyetlerinin bölgesel kalkınma hedefleri ile uyumlu olarak planlanması ve yönetilmesini amaçlamaktadır. Bölgesel kalkınma hedefleri doğrultusunda planlanan turizm faaliyetleri, bölgeye ekonomik fayda sağlayarak istihdam artışı, yerel ürünlerin değerlendirilmesi, altyapı geliştirme gibi etkiler yaratabilir. (Sharpley, R., & Telfer, D. J. 2014)

Bütünleşik turizm stratejileri, turizmin bölgesel kalkınmaya olumlu katkılarının yanı sıra, çevresel kaynakların korunması, turizm faaliyetlerinin toplumda yarattığı sosyal etkilerin yönetimi gibi konularda da çözüm sunmaktadır. Bu sayede, turizm faaliyetleri daha sürdürülebilir, bölgenin doğal ve kültürel zenginlikleri korunarak gelecek nesillere aktarılabilir.

Turizm dinamiklerinin sosyo-mekânsal analizi disiplinler arası bir çalışmayı gerektirmektedir ve bu kapsamda coğrafya, kentsel çalışma, antropoloji, yönetim ve pazarlama dalları ile çevre bilimleri iç içe bir ilişki göstermektedir (Romão, 2018). Bu noktada, bütünleşik turizm stratejisi gibi eklektik yaklaşımlar önemli bir çözümleme aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

Bütünleşik turizm bölge ölçeğinde varış noktası yönetimi (destination management) ve planlamasını kalkınma amaçlarıyla bütünleştirmek olarak tanımlanmaktadır. Bütünleşik Turizm, Sürdürülebilir turizm amaçlı varış noktası geliştirme politikalarının yeni bir türü olarak tanımlanmaktadır. Çevresel değerler ile kaynakların korunması ve planlaması amacıyla bölgesel kalkınma politikalarına yeni bir yöntem; bilimsel çerçeve sunmaktadır. Turizm varış noktası planlanmasında ise

yeni bir tür devingenlik (momentum) ve yeni bir sosyal iyileştirme (reformation) sağlamaktadır (Xianchun, 2018).

2.1 Bütünleşik Turizm Kavramı

Bütünleşik turizm, daha kapsamlı ve sürdürülebilir bir turizm ürünü yaratmak için turizm endüstrisinin farklı yönlerini ve sektörlerini bütünleştiren bir kavramdır. Yerel toplulukların ve sektör paydaşlarının aktif katılımıyla kültürel, ekolojik, rekreasyonel ve diğerleri gibi farklı turizm türlerinin stratejik bir entegrasyonunu temsil eder. (Inskeep, E. 1991)

Bütünleşik turizm kavramı, turistik yerler, altyapı, hizmetler, kültürel miras ve doğal kaynaklar da dahil olmak üzere turizm ürününün farklı bileşenlerinin birbirine bağlanması ve etkileşimi fikrine dayanmaktadır. Amaç, yerel ekonomiler, sosyo-kültürel kalkınma ve çevrenin korunması üzerinde olumlu etkiler sağlayan dengeli ve çeşitli bir turizm ortamı yaratmaktır.

Bütünleşik turizm, turizm tesisleri ve hizmetleri arasında uyumlu bir etkileşimi teşvik eden çeşitli önlem ve stratejilerin uygulanmasıyla kendini gösterir. Turizm rotalarının geliştirilmesi ve yönetilmesini, tematik kümelerin oluşturulmasını, farklı turizm etkinliklerinin ve faaliyetlerinin koordinasyonunu ve endüstri sektörleri arasında ağların ve ortaklıkların geliştirilmesini içerir.

Bütünleşik turizmin önemli bir yönü de yerel toplulukların ve bölge sakinlerinin turizm gelişimi ve yönetimine aktif katılımının sağlanmasıdır. (Prideaux, B., & Cooper, M. 2002) Yerel katılım, otantik ve çekici turizm ürünlerinin yaratılmasının yanı sıra kültürel mirasın korunmasını ve yerel kimliğin sürdürülmesini teşvik eder.

Buna ek olarak, bütünleşik turizm sürdürülebilir turizm sistemleri yaratmaya ve turist akışlarını çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik olarak sürdürülebilir bir şekilde yönetmeye odaklanır. Sürdürülebilir kalkınma stratejileri geliştirmeyi ve uygulamayı, doğal ve kültürel kaynaklar üzerindeki baskıları kontrol etmeyi,

biyolojik çeşitliliğin korunmasını teşvik etmeyi ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri azaltmayı gerektirir.

2.2 Bütünleşik Turizm Stratejilerini Etkileyen Faktörler

Bütünleşik turizm stratejilerini etkileyen faktörler, turizm sektöründe bütünleşik yaklaşımlar tasarlanırken ve uygulanırken dikkate alınması gereken kilit unsurlardır. Bu faktörler ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel ve organizasyonel faktörler de dahil olmak üzere geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu metinde, bu faktörleri daha ayrıntılı olarak inceleyeceğiz ve bunları tanımlamak için akademik terimler kullanacağız.

Ekonomik faktörler: Ekonomik koşullar ve faktörler, bütünleşik turizm stratejilerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Yerel topluluklara ve sektör katılımcılarına ekonomik fayda sağlamanın yanı sıra, turizm altyapısının geliştirilmesi için finansal sürdürülebilirliği ve yatırımların mevcudiyetini göz önünde bulundurmak önemlidir. Ekonomik büyüme, yatırım verimliliği ve istihdam yaratma gibi kavramlar, bütünleşik turizm bağlamında ekonomik faktörleri analiz ederken önemli hususlardır. (Ritchie, J. R., & Crouch, G. I. 2003)

Sosyokültürel Faktörler: Sosyokültürel unsurlar, yerel gelenekleri, görenekleri, değerleri ve sosyal yapıyı kapsadığı için bütünleşik turizm stratejilerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Turistlerin yerel halkla etkileşiminin, kültürel mirasın ve yerel toplumun benzersizliğinin korunmasının yanı sıra otantik turist deneyiminin yaratılmasının da dikkate alınması önemlidir. (Hall, C. M., & Page, S. J. 2014) Kültürel çeşitlilik, karşılıklı saygı ve kültürel miras gibi kavramlar, bütünleşik turizmde sosyo-kültürel faktörlerin analizinde kilit rol oynamaktadır.

Çevresel Faktörler: Çevresel sürdürülebilirlik ve doğal kaynakların korunması bütünleşik turizm stratejilerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Çevresel sürdürülebilirlik, biyoçeşitliliğin korunması, enerji verimliliği ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerin azaltılması konularının dikkate alınması önemlidir. Çevrenin korunması, ekolojik ayak izi ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi

kavramlar, bütünlük turizmde çevresel faktörlerin analizinde önemli unsurlardır. (Holden, A. 2016)

Organizasyonel Faktörler: Organizasyonel unsurlar, turizmdeki farklı aktörler ve kuruluşlar arasındaki yönetim, koordinasyon ve işbirliğini içerir. Etkili yönetim ve koordinasyon mekanizmalarının kurulması ve turizm kuruluşları, yerel topluluklar ve kamu yetkilileri arasında ortaklıklar ve ağlar geliştirilmesi önemlidir. Kalite yönetimi, ortaklık ve koordinasyon gibi kavramlar, bütünlük turizmde örgütsel faktörlerin analizinde kilit unsurlardır. (Hall, C. M., & Williams, A. M. 2008)

Genel olarak, bu faktörlerin anlaşılması ve ele alınması, sürdürülebilir kalkınmaya, sosyo-kültürel uyuma, ekonomik refaha ve çevrenin korunmasına katkıda bulunan etkili bütünlük turizm stratejilerinin geliştirilmesine yardımcı olur.

2.3. Sürdürülebilir Kalkınma ve Bütünlük Turizm

Sürdürülebilir turizm, turizm faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini dengeleyerek gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bir turizm yaklaşımıdır. Sürdürülebilir turizm, turizm faaliyetlerinin olumsuz çevresel etkilerini en aza indirmeyi, sosyal ve ekonomik faydaları en üst düzeye çıkarmayı ve turizmin yerel topluluklara fayda sağlamasını temin etmeyi amaçlar. Bu yaklaşım, turizmin sadece ekonomik faydalarına odaklanmakla kalmaz, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkilerini de dikkate alarak sürdürülebilirliği sağlamaya çalışır. (Kadanalı ve Yazgan, 2012).

Sürdürülebilir kalkınma ve bütünlük turizm, turizm faaliyetlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini dikkate alan bir turizm yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, turizmin sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamasını ve çevreye ve yerel topluma zarar vermeden turizm faaliyetlerinin sürdürülmesini amaçlamaktadır.

Bütünlük turizm, turizm faaliyetlerinin yerel halkın katılımı, kültürel mirasın korunması, çevrenin sürdürülebilir kullanımı ve turistlerin beklentilerinin karşılanması yoluyla bölgenin tüm potansiyelini kullanarak gerçekleştirilmesini ifade eder. (Kadanalı ve Yazgan, 2012).

Dünya genelinde sürdürülebilir turizm politikaları uygulayan birçok ülke bulunmaktadır. Örneğin, İzlanda doğal güzellikleri ve kültürel zenginlikleriyle öne çıkan bir turizm destinasyonudur. Ancak ülke, doğal kaynakların korunması ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği konularına da önem vermektedir. Bu kapsamda, turizm faaliyetlerinin çevre üzerindeki etkilerinin minimize edilmesi, yerel halkın turizm faaliyetlerinden daha fazla fayda sağlaması ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin izlenmesi gibi konulara odaklanılmaktadır.

Diğer bir örnek olarak, Yeni Zelanda da sürdürülebilir turizm politikaları uygulayan ülkeler arasındadır. Ülke, doğal güzellikleri ve benzersiz kültürü ile turizm faaliyetleri için cazip bir destinasyon olmasına rağmen, turizmin doğal kaynaklar üzerindeki etkilerinin minimize edilmesi ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması konularına büyük önem vermektedir. Bu kapsamda, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin izlenmesi ve turizm faaliyetlerine yerel halkın daha fazla katılımının sağlanması gibi konulara odaklanılmaktadır.

Dünyada sürdürülebilir kalkınma ve bütünleşik turizm yaklaşımına başka örnek olarak, Costa Rica da öne çıkmaktadır. Costa Rica, sürdürülebilir turizm politikaları benimseyerek, ekoturizm ve doğa turizmine odaklanmış ve bu sayede turizmin ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamıştır. Ülkenin turizm sektörü, ihracat gelirlerinin yaklaşık yüzde 8-9'unu oluşturmaktadır. Bu sayede turizm sektörü, ülke ekonomisi için önemli bir istihdam kaynağı olmuştur.

Costa Rica'nın sürdürülebilir turizm politikaları, ülkenin biyoçeşitliliği ve doğal kaynaklarının korunmasını sağlamaktadır. Ülkenin doğal parkları, deniz kaplumbağalarının üreme alanları ve koruma altındaki diğer alanlar, turizm faaliyetleriyle uyumlu bir şekilde korunmaktadır. Ayrıca, turizm faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında, yerel halkın da katılımı teşvik edilmekte ve turizm faaliyetlerinden doğrudan fayda sağlamaları sağlanmaktadır. Bu sayede, turizm faaliyetleri yerel halk için bir geçim kaynağı haline gelmiştir. (Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. 2013)

Ukrayna'da sürdürülebilir turizm örneklerine sahip birçok bölge bulunmaktadır. Karpat bölgesi de bunlardan biridir. Bölgede, doğa turizmi, yürüyüş turları ve kültürel geziler gibi faaliyetler yapılması teşvik edilmekte ve bölgenin

turizm potansiyeli sürdürülebilir şekilde kullanılmaktadır. Bölgedeki turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için, yerel halkın da turizm faaliyetlerine katılımı teşvik edilmekte ve bölgenin doğal ve kültürel değerleri korunmaktadır.

Karpat bölgesindeki turizm faaliyetleri, bölge ekonomisi için önemli bir kaynak haline gelmiştir. Bölgedeki turizm faaliyetleri, özellikle doğa turizmi, bisiklet turları ve kayak turizmi gibi faaliyetlerden oluşmaktadır. Bölgedeki turizm faaliyetleri, yerel halkın da turizm faaliyetlerinden doğrudan fayda sağlamasını sağlamakta ve bölgedeki iş imkanlarını artırmaktadır.

Ukrayna'nın Karpat bölgesindeki sürdürülebilir turizm politikaları, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği ve bölgenin doğal ve kültürel mirasının korunması için önemlidir. Bölgede, turizm faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında çevrenin korunması, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve sosyal ve kültürel değerlerin korunması gibi konular öncelikli olarak ele alınmaktadır. Bu sayede, turizm faaliyetleri bölgenin sürdürülebilirliğine katkı sağlamakta ve bölgenin ekonomik kalkınmasına olumlu etkiler yaratmaktadır.

Ukrayna'nın sürdürülebilir turizm politikaları, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği ve doğal kaynakların korunması konularında önemli adımlar atmış olsa da, daha fazla gelişmeye ihtiyaçları bulunmaktadır. Özellikle, turizm faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında yerel halkın daha fazla katılımının sağlanması, turizm faaliyetlerinin çevre ve doğal kaynaklar üzerindeki etkilerinin minimize edilmesi ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin daha etkin bir şekilde izlenmesi gibi konulara odaklanılması gerekmektedir.

Kırım yarımadası da sürdürülebilir turizmin önemli bir örneğidir. Kırım, Ukrayna'nın güneybatısında, Karadeniz'e kıyısı olan bir bölgedir. Doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel zenginlikleri, plajları ve tatil beldeleri ile Ukrayna'da turizm açısından önemli bir yer tutmaktadır. Ancak, Rusya'nın ilhakı nedeniyle Kırım'daki turizm faaliyetleri olumsuz yönde etkilenmiştir. Bölgedeki istikrarsızlık ve siyasi belirsizlik, Kırım'ın turizm potansiyelinin tam olarak kullanılamamasına ve sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin yürütülmesine engel olmuştur.

Kırım, doğal güzellikleri ve tarihi dokusu ile turistlerin ilgisini çeken bir bölgedir. Ancak, turizm faaliyetleri, çevresel etkilere neden olan bir dizi sorunla karşı karşıyadır. Örneğin, Kırım’da turizm faaliyetleri nedeniyle doğal yaşam alanları tahrip olmakta, çöpler ve atıklar deniz ve çevre kirliliğine neden olmaktadır. Bu nedenle, sürdürülebilir turizm faaliyetleri yürütmek, Kırım’ın doğal ve kültürel zenginliklerini korumak ve gelecek nesillere aktarmak için önemlidir.

Ukrayna hükümeti, Kırım’da sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin yürütülmesi için bir dizi yasal düzenleme yapmıştı. Bu düzenlemeler, turizm faaliyetlerinin izlenmesi, çevre dostu uygulamaların teşvik edilmesi, turizm faaliyetlerine yerel halkın daha fazla dahil edilmesi ve turizm sektöründeki işletmelerin kalitesinin artırılması gibi konuları kapsamaktadır. Ancak, Rusya’nın Kırım’ı ilhakı nedeniyle bu politikalar uygulanamamaktadır ve Kırım’da turizm faaliyetleri birçok zorlukla karşılaşmaktadır.

Kırım’ın sürdürülebilir turizm faaliyetleri yürütebilmesi için bölgedeki istikrarsızlık ve siyasi belirsizliğin sona ermesi gerekmektedir. Ukrayna hükümetinin sürdürülebilir turizm politikalarını uygulayabilmesi için Kırım’ın Ukrayna’nın kontrolüne geri dönmesi önemlidir. Bu sayede, Kırım’ın doğal, kültürel ve tarihi zenginlikleri korunabilir, turizm faaliyetleri sürdürülebilir bir şekilde yürütülebilir ve bölgenin turizm potansiyeli tam olarak kullanılabilir. Ayrıca, sürdürülebilir turizm faaliyetleri yürütmek için bölgedeki işletmelerin çevre dostu uygulamalara uygun hale getirilmesi ve turizm faaliyetlerine yerel halkın dahil edilmesi de önemlidir.

Kırım’da sürdürülebilir turizm faaliyetleri yürütmek, bölgenin ekonomik kalkınmasına da katkı sağlayacaktır. Turizm sektörü, istihdam yaratması ve bölge ekonomisine katkı sağlaması açısından önemlidir. Ancak, sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin yürütülmesi için öncelikle Kırım’da istikrarın sağlanması gerekmektedir.

Özetle, Kırım’ın sürdürülebilir turizm faaliyetleri yürütebilmesi için bölgedeki istikrarsızlık ve siyasi belirsizlik sona ermeli, Ukrayna hükümeti tarafından sürdürülebilir turizm politikaları uygulanabilmeli ve çevre dostu uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır. Bu sayede, Kırım’ın doğal, kültürel ve tarihi

zenginlikleri korunabilir, turizm faaliyetleri sürdürülebilir bir şekilde yürütülebilir ve bölgenin turizm potansiyeli tam olarak kullanılabilir.

3. TURİZM FAALİYETLERİ VE BÖLGESEL KALKINMA

Turizm faaliyetleri bölgesel kalkınma için önemli bir faktördür ve bölgede sosyo-ekonomik durumun iyileşmesine ve yeni iş alanlarının yaratılmasına yol açar. Ancak turizm sadece bölgesel kalkınma için değil, aynı zamanda küresel ekonomi için de büyük önem taşımaktadır. UNWTO'ya göre turizmle ilgili faaliyetler dünya gayri safi yurtiçi hasılasının %10'unu, dünya uluslararası ihracatının %7'sini ve dünya hizmet sektörü ihracatının %30'unu oluşturmaktadır. Bu rakamlar turizmin dünya ekonomisindeki artan önemini göstermektedir.

Turizm endüstrisi, birçok bölge ve yerellik için baskın faaliyet biçimidir. Doğal ve insan kaynaklarının organik entegrasyonuna, sosyal yapılandırıcılığa ve paylaşım ekonomisine dayanmaktadır (Xianchun, 2018). Turizmin gelişmesi sadece bölgesel bütçelerin gelirini artırmaya ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişimini teşvik etmeye katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda daha fazla turist çeker ve bölgedeki turist akışını artırır.

Başarılı bir turizm gelişimi, otel ve ulaşım hizmetleri de dahil olmak üzere uygun altyapının oluşturulmasını, turistik alanların ve cazibe merkezlerinin geliştirilmesini ve ayrıca etkinlik ve festivallerin düzenlenmesini gerektirir. Buna ek olarak, çeşitli programlar ve yatırımlar şeklinde olabilen hükümet desteği de önemli bir faktördür.

3.1 Turizm Odaklı Bölge Planlama Yaklaşımları

Turizm sektörü, ekonomik büyüme ve kalkınma için önemli bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle, bölge planlamasına yönelik turizm odaklı yaklaşımlar, etkin turizm yönetimi ve sürdürülebilir kalkınmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşımlardan üç tanesi, varış noktası yönetimi, sürdürülebilir turizm yönetimi ve turizm kümeleri yaklaşımıdır. Varış noktası yönetimi, turistlerin girişinden çıkışına kadar olan süreci kapsayan bir planlama ve yönetim yaklaşımıdır. Sürdürülebilir turizm yönetimi, turizm faaliyetlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlar. Son olarak, turizmde kümelenme yaklaşımı, turizm faaliyetlerinin bir

bölgede yoğunlaştığı ve işletmelerin birbirini desteklediği bölgeler yaratmayı amaçlamaktadır. Bu bölgesel planlama yaklaşımları, doğal ve kültürel kaynakları korurken turizm sektörünün büyümesini ve gelişmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

3.1.1 Varış Noktası Yönetimi

Varış noktası yönetim, turizm gelişimi ve bölgesel kalkınma planlamasına yönelik bir stratejidir. Bu yaklaşımın özü, turistleri çekecek hedef bölgeleri ve cazibe merkezlerini belirlemektir. Planlamacılar, bölgenin doğal, kültürel ve tarihi özelliklerinin araştırılması ve analiz edilmesinin yanı sıra uygun altyapının oluşturulması, turist akışlarının pazarlanması ve yönetilmesi yoluyla bölgenin turizm potansiyelini ve çekiciliğini en üst düzeye çıkarmaya çalışırlar. (Getz, D. 2012)

Bir bölgenin doğal, kültürel ve tarihi çekiciliklerinin araştırılması ve analizi, varış noktası yönetimin ilk adımıdır. Bu bağlamda, turistleri çekebilecek alanların benzersiz özellikleri ve karakteristiklerine ilişkin detaylı bir çalışma yürütülür. Bu, ziyaretçiler için çekici bir atmosfer yaratan görkemli doğal manzaraların, tarihi anıtların, kültürel festivallerin ve diğer etkinliklerin incelenmesini içerir. (Sharples, R., & Telfer, D. J. 2015)

Gerekli altyapının oluşturulması ve turistlerin ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetlerin geliştirilmesi ikinci önemli husustur. Bu yaklaşım altında otellerin, restoranların, eğlence komplekslerinin inşasının yanı sıra seyahat acentelerinin ve ulaşım altyapısının geliştirilmesi planlanmaktadır. Temel amaç, turistlerin rahat bir konaklama geçirmelerini sağlamak ve bölgeyi ziyaret ederken ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Varış noktası yönetimin bir diğer yönü de bölgenin cazip bir turizm merkezi olarak tanıtılması ve pazarlanmasıdır. Bu, pazarlama stratejilerinin geliştirilmesini, reklam kampanyalarını ve turizm fuarlarına ve etkinliklerine katılımı içerir. Buradaki amaç turistlerin dikkatini çekmek ve onları bölgeyi ziyaret etmeye ikna etmektir.

Turist akışlarının ve bunların bölgenin farklı alanlarına dağılımının yönetimi de destinasyon yönteminin bir yönüdür. Bu, rota tasarımı, bilgi sağlama, bölgeleme ve turist akışlarının kontrolünü içerir. Buradaki amaç turistleri bölgeye daha eşit bir şekilde dağıtmak ve bazı bölgelerdeki sıkışıklığı önlemektir.

3.1.2 Sürdürülebilir Turizm Yönetimi

Sürdürülebilir turizm yönetimi, turizm odaklı bölgesel planlama yaklaşımının önemli bir bileşenidir. Çevresel, sosyal ve ekonomik yönleri dikkate alarak turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlar. Sürdürülebilir turizm, gelecek nesillerin aynı kaynaklardan ve cazibe merkezlerinden yararlanma fırsatlarından ödün vermeden bugünün turistlerinin ihtiyaçlarını karşılayan turizmdir.

İlk yönü doğal ve kültürel kaynakların korunmasıdır. Doğal ve kültürel çekicilikler açısından zengin bölgeler, bunları korumak ve muhafaza etmek için stratejiler geliştirmelidir. Bu, hassas alanlara erişimin sınırlandırılmasını, kaynakların verimli kullanılmasını ve çevre standartlarının turizm endüstrisine dahil edilmesini içerebilir. (Weaver, D. B. 2018)

Yerel toplulukların turizm faaliyetlerine dahil edilmesi de sürdürülebilir turizmin yönetilmesi için elzemdir. Başarılı bir turizm yönetimi, yerel halkın aktif katılımını ve desteğini gerektirir. Yerel topluluklar karar alma sürecine dahil edilmeli, turizm faaliyetlerinden faydalanabilmeli ve kültür ve geleneklerini sürdürebilmelidir.

Bunun yanı sıra ekonomik faydaların adil dağılımı da sağlanmalıdır. Turizm endüstrisi bir bölgenin ekonomik kalkınmasını teşvik edebilir, ancak bu faydaların yerel nüfus arasında eşit bir şekilde dağıtılması önemlidir. Bu da yerel işletmelerin geliştirilmesi, istihdam yaratılması ve yerel ekonominin desteklenmesi yoluyla sağlanabilir. (Buckley, R. 2012)

Eklenebilecek bir diğer nokta da turizm hizmetlerinin kalitesinin sağlanması ve turistlerin ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Sürdürülebilir turizm, turistlerin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayan yüksek kaliteli hizmetlerin sunulmasını gerektirir.

Turistler için olumlu bir deneyim sağlamak için bölge hakkında bilgi sağlamak, konforlu bir konaklama yaratmak ve çeşitli turistik faaliyetler sunmak önemlidir.

3.1.3 Turizm Kümeler Yaklaşımı

Turizm kümelenmeleri yaklaşımı, belirli bir bölgedeki turizm endüstrisinin farklı aktörleri arasındaki işbirliği ve etkileşim fikrine dayanmaktadır. Bir turizm kümesi, ortak hedeflere ulaşmak ve bir bölgenin rekabet gücünü artırmak için kaynaklarını ve çabalarını birleştiren bir grup şirket, kuruluş ve yetkilidir. (Porter, M. E. 1998)

Sektör aktörleri arasındaki işbirliği bu yaklaşımda kilit bir rol oynamaktadır. Bir turizm kümelenmesi içerisinde turizm şirketleri, oteller, restoranlar, ulaşım hizmetleri, yerel yönetimler ve diğerleri gibi farklı aktörler işbirliği yapar, bilgi, kaynak ve deneyimlerini paylaşır. Bu sayede ortak pazarlama stratejileri oluşturulabilir ve bölge tek bir cepheden tanıtılabilir.

İşbirliği aynı zamanda sinerji ve yeniliği de teşvik eder. Turizm kümelenmesindeki farklı oyuncular arasındaki etkileşim, sektörde yeni fikirlerin ve yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesini teşvik eder. (Porter, M. E. 1998) Bu da yeni ve benzersiz turizm ürün ve hizmetlerinin ortaya çıkmasını sağlar ve turizm sunumlarının kalitesini ve çeşitliliğini artırır.

Turizm kümelenmesi yaklaşımının önemli bir yönü de bölgenin turizm pazarındaki rekabet gücünü artırmaktır. Kaynakların ve çabaların bir araya getirilmesi, bölgenin turistler için çekiciliğinin artırılmasını mümkün kılmaktadır. Küme, bölgeyi ziyaretçiler için daha cazip hale getiren benzersiz turizm ürünleri ve hizmetleri geliştirir. Ayrıca işbirliği, bölgenin etkili bir şekilde pazarlanmasını sağlar ve pazardaki görünürlüğünü artırır. (Telfer, D. J., & Sharpley, R. 2015)

Sürdürülebilirlik de önemlidir. Küme içerisinde, çevre ve kültürel miras üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmek amacıyla turizm kaynakları daha iyi yönetilmektedir. Sürdürülebilir uygulamaların geliştirilmesi bir öncelik haline gelir

ve sosyal ve çevresel açıdan sorumlu kararların alınması bölgenin bir turizm destinasyonu olarak uzun vadeli gelişimine katkıda bulunur.

3.2 Turizm Sektörünün Bölgesel Ekonomideki Rolü

Turizm sektörü, bölgesel ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynar. Turizm faaliyetleri, birçok bölgenin ekonomisine katkı sağlar ve yerel işletmelerin büyümesine ve gelişmesine yardımcı olur. (Smith, J. 2020) Turizm sektörü, bölgesel kalkınmada hem ekonomik hem de sosyal faydalar sağlar. Bu nedenle, turizm sektörü, birçok ülkenin kalkınma planlarında önemli bir yere sahiptir.

Turizm sektörü, bölgesel ekonomik kalkınmada iş fırsatları yaratır. Turizm faaliyetleri, birçok sektörü hareketlendirir ve bölgedeki işletmelerin büyümesine katkı sağlar. Turistlerin harcamaları, bölgedeki işletmelerin büyümesine ve çalışanların sayısının artmasına yol açar. Bu da, bölgesel kalkınmaya katkı sağlar.

Turizm faaliyetleri, bölgesel ekonomik kalkınmada gelir dağılımının düzenlenmesine yardımcı olur. Turizm sektörü, daha az gelişmiş bölgelerdeki ekonomik faaliyetleri çeşitlendirerek gelir dağılımının düzenlenmesine katkı sağlar. Turizm sayesinde, bölgedeki işletmelerin büyümesi ve turizme bağlı faaliyetlerin artması, bölgedeki insanların gelir seviyesinin artmasına yardımcı olur. (Williams, A. M., & Shaw, G. 2019)

Turizm sektörü, bölgesel ekonomik kalkınmada sosyal faydalar sağlar. Turizm faaliyetleri, farklı kültürleri tanımak ve anlamak için bir fırsat sunar. Turistler, bölgedeki insanlarla etkileşime geçerek kültürler arası anlayışın gelişmesine katkı sağlar. Bu da, bölgesel kalkınmada sosyal uyumun artmasına ve insanların birbirleriyle daha iyi anlaşmasına yardımcı olur.

Turizm faaliyetleri, bölgesel ekonomik kalkınmada çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkı sağlar. Turizm sektörü, doğal kaynakların korunmasına ve sürdürülebilir kullanımına yönelik politikaların uygulanmasına önem verir. Turizm faaliyetleri, çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli bir rol oynar ve bölgedeki çevrenin korunmasına yardımcı olur.

Turizm sektörü, bölgesel ekonomik kalkınmada altyapı yatırımlarına katkı sağlar. Turizm faaliyetleri, turistlerin konaklama, yeme-içme, ulaşım gibi ihtiyaçlarını karşılamak için altyapı yatırımlarının yapılmasını gerektirir. Bu yatırımlar, bölgesel ekonomik kalkınmaya katkı sağlar ve turistlerin konforlu bir şekilde seyahat etmelerini ve tatillerini geçirmelerini sağlar.

Turizm sektörü, bölgesel ekonomik kalkınmada yenilikçiliği ve girişimciliği teşvik eder. Turizm faaliyetleri, yerel işletmelerin yenilikçi fikirler geliştirmeleri için bir fırsat sunar. Turistlerin farklı talepleri ve ihtiyaçlarına yanıt verebilmek için yerel işletmelerin yenilikçi fikirler üretmeleri gereklidir. (Williams, A. M., & Shaw, G. 2019) Bu da, bölgesel ekonomik kalkınmada yenilikçiliği ve girişimciliği teşvik eder.

Turizm faaliyetleri, bölgesel ekonomik kalkınmada kültürel mirasın korunmasına ve tanıtılmasına katkı sağlar. Turizm, bölgedeki tarihi ve kültürel mirasın korunmasına ve tanıtılmasına yardımcı olur. Turistler, bölgedeki kültürel mirasın korunması ve tanıtılması için yerel toplulukların çabalarına katkı sağlar.

Turizm sektörü, bölgesel ekonomik kalkınmada uluslararası işbirliğini teşvik eder. Turizm faaliyetleri, farklı ülkeler arasında işbirliği ve kültürel alışverişin artmasına yardımcı olur. Turizm, uluslararası ilişkilerde bir köprü görevi görebilir ve farklı ülkeler arasındaki işbirliğinin gelişmesine katkı sağlayabilir.

Turizm sektörü, bölgesel ekonomik kalkınmada sürdürülebilir turizm modellerinin geliştirilmesine önem verir. Turizm faaliyetleri, sürdürülebilir turizm modellerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapar. Sürdürülebilir turizm modelleri, turizmin bölgesel ekonomik kalkınmaya katkı sağlaması kadar, çevrenin korunması ve yerel toplulukların refahının artırılması açısından da önemlidir.

Turizm sektörü bölgesel ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynar. Turizm faaliyetleri, iş fırsatları yaratır, gelir dağılımını düzenler, sosyal uyumu ve çevresel sürdürülebilirliği artırır, altyapı yatırımlarına katkı sağlar, yenilikçiliği ve girişimciliği teşvik eder, kültürel mirasın korunmasına ve tanıtılmasına yardımcı olur, uluslararası işbirliğini teşvik eder ve sürdürülebilir turizm modellerinin geliştirilmesine önem verir.

Bu nedenlerle, turizm sektörü bölgesel ekonomik kalkınmada önemli bir itici güçtür. Ancak turizm faaliyetlerinin bölgesel ekonomik kalkınmaya katkı sağlaması için doğru politikalar ve stratejilerin uygulanması gereklidir. Turizm sektörünün yönetimi, bölgesel kalkınma ajansları, yerel yönetimler ve özel sektör arasındaki işbirliğine dayanmalıdır. Ayrıca turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir olması için çevresel, sosyal ve ekonomik faktörler dikkate alınmalıdır.

Turizm sektörü, bölgesel ekonomik kalkınmanın yanı sıra bölgedeki sosyal ve kültürel hayatı da etkiler. Turistler, yerel kültüre, geleneklere ve yaşam tarzına katkı sağlar. Turizm faaliyetleri, yerel halkın farklı kültürleri tanınmasına ve anlamasına yardımcı olur. Böylece, turizm sektörü bölgesel kalkınmanın yanı sıra, yerel toplumun kültürel zenginliğinin korunmasına ve geliştirilmesine de katkı sağlar.

Turizm sektörü bölgesel ekonomik kalkınmada önemli bir role sahiptir. Turizm faaliyetleri, iş fırsatları yaratır, gelir dağılımını düzenler, sosyal uyumu artırır, çevresel sürdürülebilirliği sağlar, yenilikçiliği ve girişimciliği teşvik eder, kültürel mirasın korunmasına ve tanıtılmasına yardımcı olur, uluslararası işbirliğini teşvik eder ve sürdürülebilir turizm modellerinin geliştirilmesine önem verir. Ancak turizm faaliyetlerinin bölgesel ekonomik kalkınmaya katkı sağlaması için doğru politikalar ve stratejilerin uygulanması gereklidir.

3.3 Turizm Sektörünün Ulaşım Rolü

Turizm birçok ülkede önemli bir ekonomik sektördür ve gelişiminin kilit unsurlarından biri de ulaşım"dır. Turizmde ulaştırma, turistlerin seyahat etme ve varış noktalarına ulaşma sürecini kolaylaştırarak bu sektörün gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır.

Ulaşım, turistlerin hareket özgürlüğünü artırır ve aynı zamanda turistik destinasyonlara erişim sağlar. Uygun ve etkin bir ulaşım sistemi turistlerin istedikleri yerlere kolayca ulaşmalarını sağlar ve farklı turistik bölgeler arasında bağlantılar kurar. Örneğin, turistler hava, kara, demir, deniz veya nehir gibi farklı ulaşım türlerini kullanarak seyahat edebilirler.

Karayolu taşımacılığı turistlerin özgürce seyahat etmelerine ve farklı yerleri deneyimlemelerine olanak tanır. Turistler araba kiralayarak veya kendi araçlarıyla seyahat ederek kendi rotalarını seçebilir, durabilir ve istedikleri kadar keşfedebilirler.

Hava taşımacılığı turistlere hızlı ve uzun mesafeli seyahat imkanı sunar. Uçakla seyahat etmek turistlere daha uzak yerlere ulaşmanın ve zamandan tasarruf etmenin kolay bir yolunu sunar.

Demiryolu taşımacılığı turistlere eşsiz bir seyahat deneyimi sunar. Popüler turistik rotalar boyunca trenlerle seyahat eden turistler, manzaranın tadını çıkarabilir ve seyahat ederken rahatlık ve konforu deneyimleyebilirler.

Deniz ve nehir taşımacılığı, özellikle gemi yolculukları ve suda seyahat etmekle ilgilenen turistler için cazip bir seçenektir. Bu ulaşım türleri turistlere farklı limanları ve kıyı bölgelerini keşfetme fırsatı sunmakta ve keyifli bir seyahat deneyimi sağlamaktadır.

Ancak ulaşımın turizmde bazı sorunları da vardır. En önemli sorunlardan biri, özellikle karayolu ve havayolu taşımacılığında çevresel etkidir. Araçlardan çıkan emisyonlar hava ve su kirliliği gibi çevre sorunlarına yol açabilmekte ve turistik bölgelerin ekolojisini olumsuz etkileyebilmektedir.

Erişilebilirlik de turizmin sorunlarından biridir. Bazı turistik destinasyonlara ulaşım altyapısının yetersizliği nedeniyle erişim zor olabilir. Bu da turist sayısını sınırlamakta ve turizm potansiyelini daraltmaktadır.

Bununla birlikte, ulaşım maliyetleri de önemli bir faktördür. Uzun mesafelere veya egzotik yerlere seyahat etmek pahalı olabilir ve bu da bazı turistleri etkileyebilir veya sınırlayabilir.

Turizm sektörünün büyümesi, turistlerin varış noktalarına kolayca ulaşabilmeleriyle doğrudan ilişkilidir. Ancak çevresel etki, erişilebilirlik ve maliyet gibi konuların da dikkate alınması ve yönetilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir ve uygun fiyatlı ulaşım, başarılı bir turizm gelişimi için elzemdir.

4. BÜTÜNLEŞİK TURİZM STRATEJİSİ VE BÖLGESEL KALKINMA: KIRIM ÖRNEĞİ

Bütünleşik turizm stratejisi ve bölgesel kalkınma, turizmin bölgesel ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerinin dikkate alınarak sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması için uygulanan bir stratejidir. Bu strateji, turizm endüstrisi ile diğer sektörler arasında sinerji yaratmayı ve böylece bölgesel ekonominin çeşitlendirilmesini sağlamayı amaçlar.

Kırım, bütünleşik turizm stratejisi ve bölgesel kalkınma açısından ilginç bir örnektir. Kırım, Ukrayna'nın güneyinde bir yarımadadır ve Karadeniz'in kuzeyinde yer almaktadır. Kırım, doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel zenginlikleriyle turizm açısından büyük potansiyele sahiptir. Ancak, bölgenin ekonomik ve siyasi istikrarsızlığı turizm sektörünün gelişmesini engellemiş ve bölgedeki turizm potansiyelinin tam olarak değerlendirilmesini engellemiştir. Bu nedenle, bölgede bütünleşik bir turizm stratejisi ve bölgesel kalkınma planı geliştirilmesi gerekmektedir.

Bütünleşik turizm stratejisi ve bölgesel kalkınma, turizmin sürdürülebilir kalkınmaya katkısını artırmak için tüm sektörlerin bir arada çalışmasını gerektirir. Bölgesel turizm planlaması, turizm sektörünün yanı sıra yerel halk, sivil toplum örgütleri ve diğer sektörlerin katılımı ile gerçekleştirilmelidir. Böylece, turizm sektörü ile diğer sektörler arasında sinerji yaratılabilir ve böylece bölgesel ekonominin çeşitlendirilmesi sağlanabilir. Kırım gibi bölgesel istikrarsızlığın yaşandığı bölgelerde, bütünleşik turizm stratejisi ve bölgesel kalkınma planlaması, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için önemli bir araçtır.

4.1 Ukrayna Ekonomisi ve Bölgesel Kalkınma

Ukrayna ekonomisi son yıllarda birçok ekonomik kriz ve savaşın etkisi altında kalmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, Ukrayna da dahil olmak üzere birçok eski Sovyet cumhuriyeti, önemli ölçüde gerileyen bir ekonomiye sahip olmuştur. 2008'deki küresel finansal kriz, Ukrayna ekonomisini de olumsuz

etkilemiş ve 2008-2009 yılları arasında Ukrayna ekonomisi ciddi bir daralma yaşamıştır. 2010 yılından sonra Ukrayna ekonomisi toparlanma belirtileri göstermiş olsa da, 2013 yılından bu yana bir başka ekonomik krizle karşı karşıya kalmıştır. (UkraineInvest. 2021)

2022’de Rusya ile başlayan savaş, Ukrayna ekonomisi için büyük bir darbe olmuştur. Savaşın etkisiyle Ukrayna’da birçok sanayi tesisinin üretimi durdurulmuş, turizm sektörü büyük zarar görmüş ve dış yatırımcıların ülkeye olan güveni azalmıştır. Ancak, Avrupa Birliği, ABD ve küresel ekonomik örgütlerin Ukrayna’ya sağladığı ekonomik yardım programları, orta ve uzun vadede olumlu sonuçlar doğurması beklenmektedir.

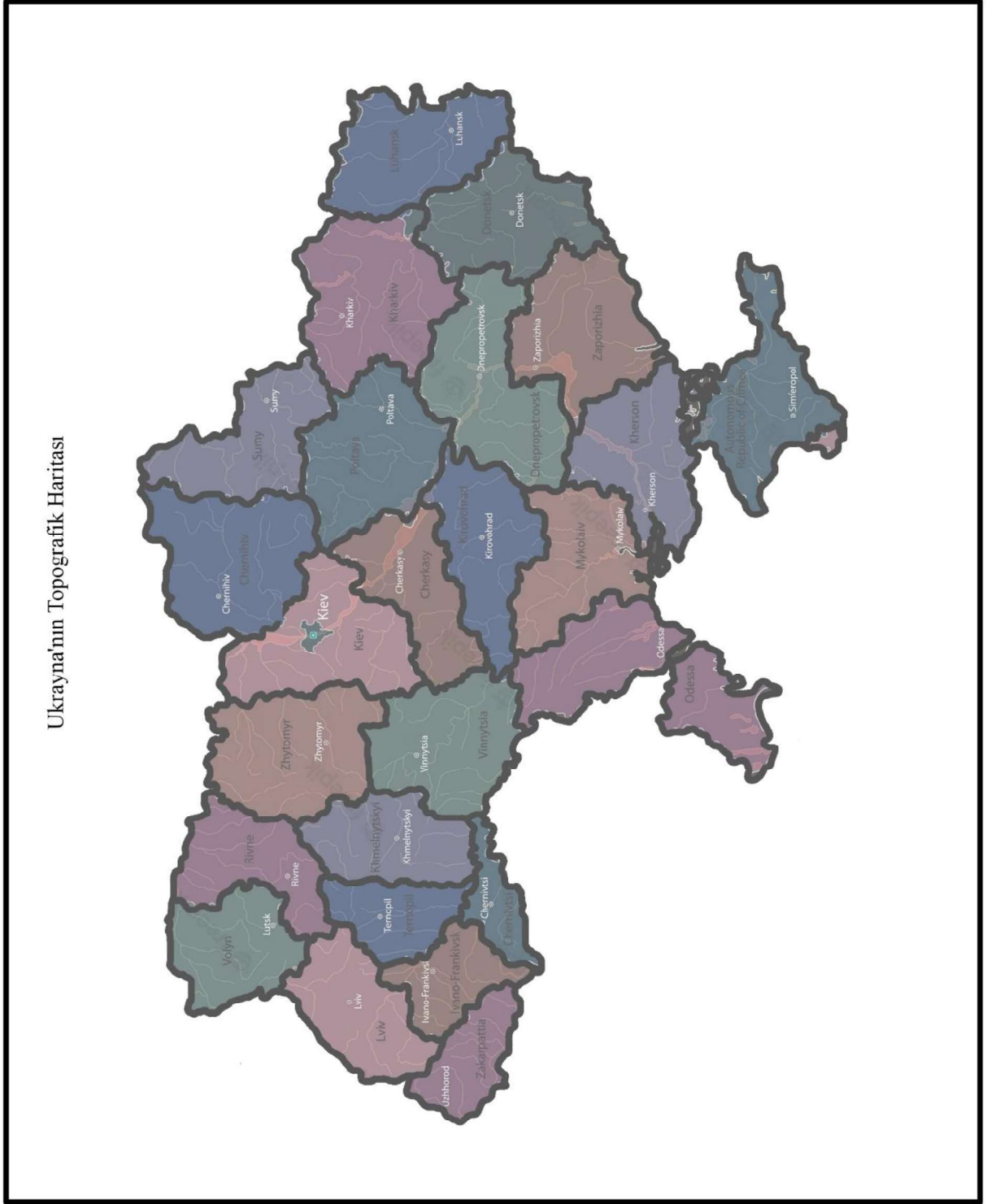
Ukrayna’nın bölgesel kalkınması için turizm sektörüne yapılan yatırımlar, önemli bir stratejik yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Ukrayna, doğal güzellikleri, kültürel zenginlikleri ve tarihi yerleri ile turizm sektörü için büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak, turizm sektörünün gelişmesi için daha fazla yatırım ve politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. (International Monetary Fund. 2021)

Turizm sektörüne yapılacak yatırımlar, doğrudan istihdam yaratacak, turizm sektörüne bağlı hizmetlerin gelişmesini sağlayacak ve böylece bölgesel kalkınmayı teşvik edebilir. Ayrıca, turizm sektörü, diğer sektörlerin gelişmesine de katkı sağlayabilir. Örneğin, turizm sektöründeki büyüme, ulaşım, gıda ve konaklama gibi diğer sektörlerde de büyümeyi tetikleyebilir.

Ukrayna’nın turizm sektörü için geliştirilebilecek politikalar arasında, turizm endüstrisini teşvik etmek için vergi muafiyetleri, turizm destinasyonlarının tanıtımı için pazarlama kampanyaları, turizm sektöründe çalışanların eğitimi ve niteliklerinin artırılması, turizm sektöründeki işletmelerin desteklenmesi ve turizm altyapısının geliştirilmesi yer almaktadır. Ayrıca, turizm sektöründe sürdürülebilirlik ve çevre koruma politikaları da önemlidir.

Bölgesel kalkınma için turizm sektörüne yapılan yatırımların yanı sıra, diğer sektörlerle de yatırım yapılması gerekmektedir. Özellikle tarım, enerji, sanayi ve teknoloji sektörleri, Ukrayna ekonomisi için büyük potansiyele sahip sektörlerdir. Bu

sektörlere yapılan yatırımlar, üretim kapasitesini artırabilecek, istihdamı artırabilecek ve ekonomik büyümeyi tetikleyebilir. (Şekil 4.1)

Şekil 4.1: Ukrayna'nın İdari Bölgeleri (Özgün Araştırma, 2023)

4.2 Kırım Özerk Bölgesi

Kırım, kültürel, ekonomik ve coğrafi bölgesi, dünya kültürel mirası ve Ukrayna tarihi açısından stratejik bir bölgedir. Kırım'da, Kimmerler, Antik Yunanistan, İskitler, Gotlar, Hunlar, Bulgarlar, Hazarlar, Kiev Rus 'devlet, Bizans Yunanları, Kıpçaklar, Osmanlı Türkleri, Altın Orda Tatarları ve Moğollar hâkimiyet kurmuştur. 13. Yüzyılda Venedikliler ve Cenevizliler tarafından kısmen kontrol altına alınmıştır. Bunu izleyen dönemde sırasıyla 15. Yüzyıldan 18. Yüzyıla kadar Kırım Hanlığı ve Osmanlı İmparatorluğu, 18. Yüzyıldan 20. Yüzyıla kadar Rus İmparatorluğu idaresinde kalmıştır. 2. Dünya Savaşı sırasında Alman işgaline uğramıştır. 20. Yüzyılın geri kalanında Sovyetler Birliği içinde Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti ve Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti olarak yer almıştır (Kireçci ve Tezcan, 2015).

Kırım, modern Ukrayna'nın en cazip turizm varış noktalarından biridir. Kırım'ın turizm potansiyelinin kullanılması ve değerlendirilmesi, bir dizi nesnel ve öznel sosyo-mekânsal ve sosyo-iktisadi faktörün ele alınmasını gerektirmektedir. Kırım bölgesinin kaynak potansiyeli yüksektir. Kırım'da farklı tarihi dönemlere, medeniyetlere, etnik gruplara ve dinlere ait 5 devlet parkı, 33 doğa rezervi, 87 doğa anıtı, 10 doğa rezervi ve on bir binin üzerinde tarih, kültür ve mimarlık anıtı bulunmaktadır. Büyük bir potansiyele sahip olmalarına rağmen bu doğal ve kültürel miras unsurlarının çoğu pratik olarak turizm amaçları için kullanılmamaktadırlar. Bölgede, ayrıca 8 maden suyu birikintisi ve 15 şifalı çamur birikintisi vardır. Bu hidrolojik unsurlardan sadece birisi (Saki Sağlık Turizmi Bölgesi) turizm amaçlı kullanılmaktadır. Bölgedeki dinlenme tesislerinin yüzde doksanından fazlası, üç kilometre uzunluğunda dar kıyı şeridi içerisinde yer almaktadır. Yarımada'da yer alan Büyük Yalta bölgesi yüksek yoğunluklu bir turizm bölgesidir. Buna karşılık, Aluşta'dan Feodosiya'ya kadar olan sahil kesiminde turizm faaliyetlerinin yoğunluğu azdır. Yarımada'nın Doğu Kıyısı'nda yer alan Arbatsky jeolojik oluşumu, Kazantip Burnu bölgesi ile Kerç Yarımadası'nın güney ve batı kıyıları ise en düşük turizm yoğunluğuna sahip alanlardır (Antonyuk, 2014).

Kırım Yarımadası Turistik Kaynak Envanteri içerisinde yer alan 3000'in üzerinde doğal ve insan yapımı unsur yer almaktadır. Kırım turizm envanteri içerisinde yer alan unsurların bölgesel dağılımı yüzdeler olarak aşağıda verilmektedir: Güney sahil alanı (%54), Orta kesimdeki Simferopol (Akmescit), Bakhchisaraj ve Belohorsk (%18), Batı kesiminde Djankoy, Krasnogvardeisk, Krasnoperekopsk, Razdolnensk, Pervomaysk ve Nyzhn'ohirs ve Doğu kesiminde Lenin, Sovyet ve Kirov (%10) ile Kuzey kesiminde Saki ve Chernomorskoe bölgeleri (%8). Kırım'ın en önemli tatil bölgeleri, güney kesiminde yer almaktadır. Ağaç formunda yoğun bir ulaşım ağına sahip Güney Bölgesi'nde, donanımlı plajlar, pahalı oteller, restoranlar ve eğlence tesisleri yer almaktadır. Büyük Yalta Bölgesi'nde Eski Çarlık Aristokrasi Dönemi konakları, saraylar ve parklar dahil olmak üzere 500'den fazla tarihi, kültürel ve mimari kaynak değeri bulunmaktadır. Yalta Bölgesi, Geç 19. Yüzyıl ve Erken 20. Yüzyıl Rus Aristokrasi'nin ve Eski Sovyetler Birliği Başkan ve Genel Sekreteri Gorbaçov ve diğer Sovyet devlet seçkinlerinin favori tatil yerlerinden biri olarak önemli bir turizm bölgesidir. Foros köyü ile Aluşta şehri arasındaki bölge, eşsiz iklim faktörleri (kuzeyden gelen soğuk hava kütlelerinin hareketine karşı korunaklı olması) ile bölgeye özgü flora ve fauna unsurlarının birleşiminden kaynaklanan turizm avantajlarına sahiptir (Solovyev ve Garbuz, 2015).

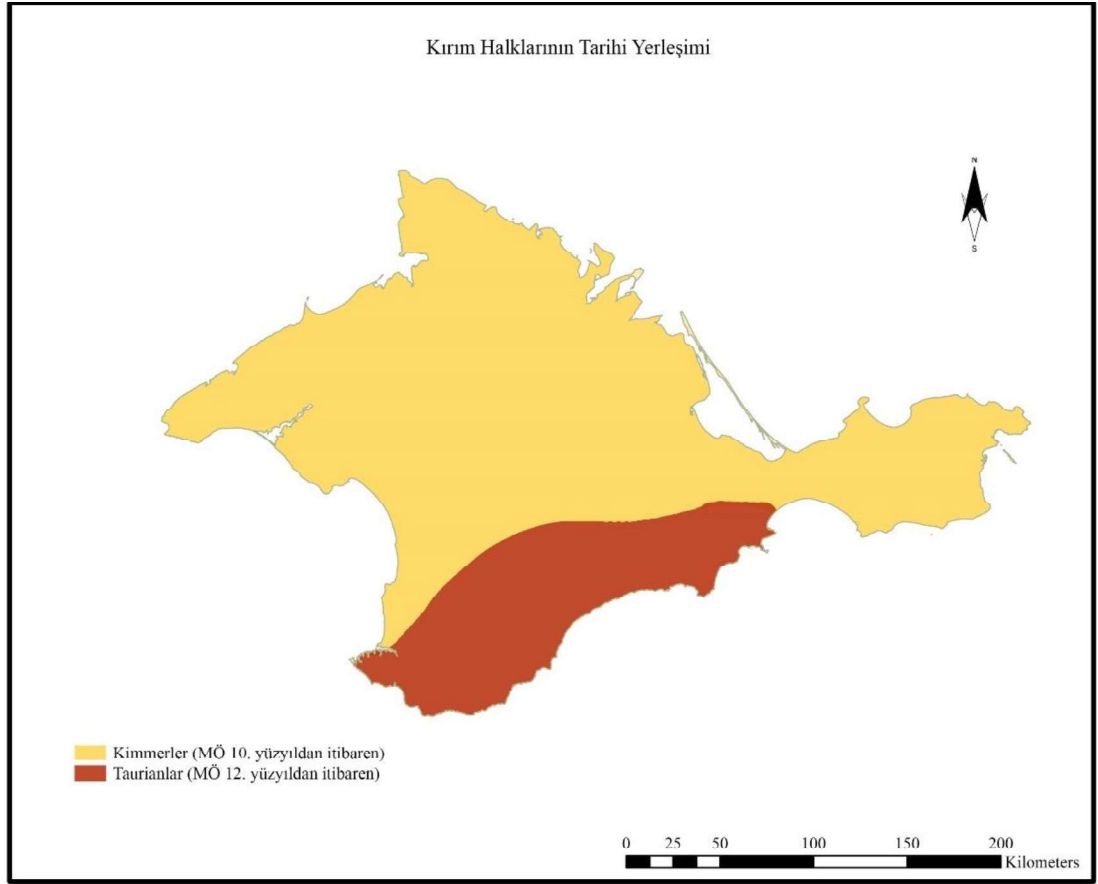
Açık hava müzesi olarak adlandırılan Kırım bölgesi, zengin kültürel kaynaklara ve miras unsurlarına sahiptir. Bölgede ulusal ve dünya ölçeğinde öneme sahip kültürel ve tarihi yapıtlar ile yarımadanın içinde yaşayan halkların tarih, kültür v geleneklerinin ifadesi olan etnik mekânlar ve anıtlar yer almaktadır. Etnografik turizm, Kırım halklarının kültürünü, yaşam tarzlarını, görenek ve geleneklerini, festivallerini ve törenlerini tanıtmayı amaçlayan önemli bir turizm türü olarak değerlendirilmektedir. Kırım'da 34 ulusal kültür topluluğuna ait etnik mekânlar mevcuttur. Eski Kırım kentindeki Ermeni etnografya merkezi "Surb Haç" da dahil olmak üzere yarımadada 23 kültürel ve etnografik merkez bulunmaktadır. Belogorsk bölgesinin Chernopil köyünde Yunan Karaçol'u Simferopol'un Kolçugino köyündeki Alman Kronental kulübü ile Tankovo, Şahin, Bolşoy Gorge, Zarechnoye, Deniz kasabaları ile diğer Kırım kasaba ve köylerindeki Kırım Tatar yerleşme merkezleri, bu etnik ve kültürel mekânların en önemli örnekleridir (Logvina, 2020).

4.2.1 Kırım'ın Tarihi

Kırım dünyada en eski tarihe sahip bölgeler arasında yer almaktadır. Bazı arkeolojik buluntular, bu bölgenin bir milyon yıl kadar önce yerleşime açılmış olabileceğini göstermektedir. Yazılı kaynaklar, yarımadanın son üç bin yıllık tarihini kapsamaktadır.

İlkel insanlar (Paleolitik çağlar)	Macar kabileleri (9. Yüzyıl)
Neandertal yerleşimleri (Erken ve Orta Paleolitik çağlar)	Peçenekler (9. Yüzyıl)
Toroslar (Taurianlar) (MÖ 12. Yüzyıl)	Venedikliler (9. Yüzyıl)
Kimmer kabileleri (MÖ 10. Yüzyıl)	Kiev prensliği (9. Yüzyıl)
İskitler (MÖ 7. Yüzyıl)	Tmutarakan prensliği (10. Yüzyıl)
Yunanlar (MÖ 7. Yüzyıl)	Polovtsianlar (11. Yüzyıl)
Hersonesos Taurica Cumhuriyeti (MÖ 5. Yüzyıl)	Kumanlar (11. Yüzyıl)
Bosporan Otokratik Devleti (MÖ 5. Yüzyıl)	Ermeniler (11. Yüzyıl)
Pontus Krallığı (MÖ 3. Yüzyıl)	Selçuklu Türkleri (11. Yüzyıl)
Roma İmparatorluğu (MÖ 1. Yüzyıl)	Kırım Tatarları (13. Yüzyıl)
Gotlar (3. Yüzyıl)	Cenevizliler (13. Yüzyıl)
Bizans İmparatorluğu (4. Yüzyıl)	Osmanlı İmparatorluğu (13. Yüzyıl)
Hunlar (4. Yüzyıl)	Kırım Rum-Gotho-Alan nüfusu (Theodoro devleti) (14. Yüzyıl)
Alanlar (4. Yüzyıl)	Nogaylar (14. Yüzyıl)
Hazarlar (5. Yüzyıl)	Kırım Hanlığı (15. Yüzyıl)
Araplar (7. Yüzyıl)	Yalıboylular (15. Yüzyıl)
Karaylar (7. Yüzyıl)	Rus İmparatorluğu (16. Yüzyıl)
	Alman ordusu (20. Yüzyıl)

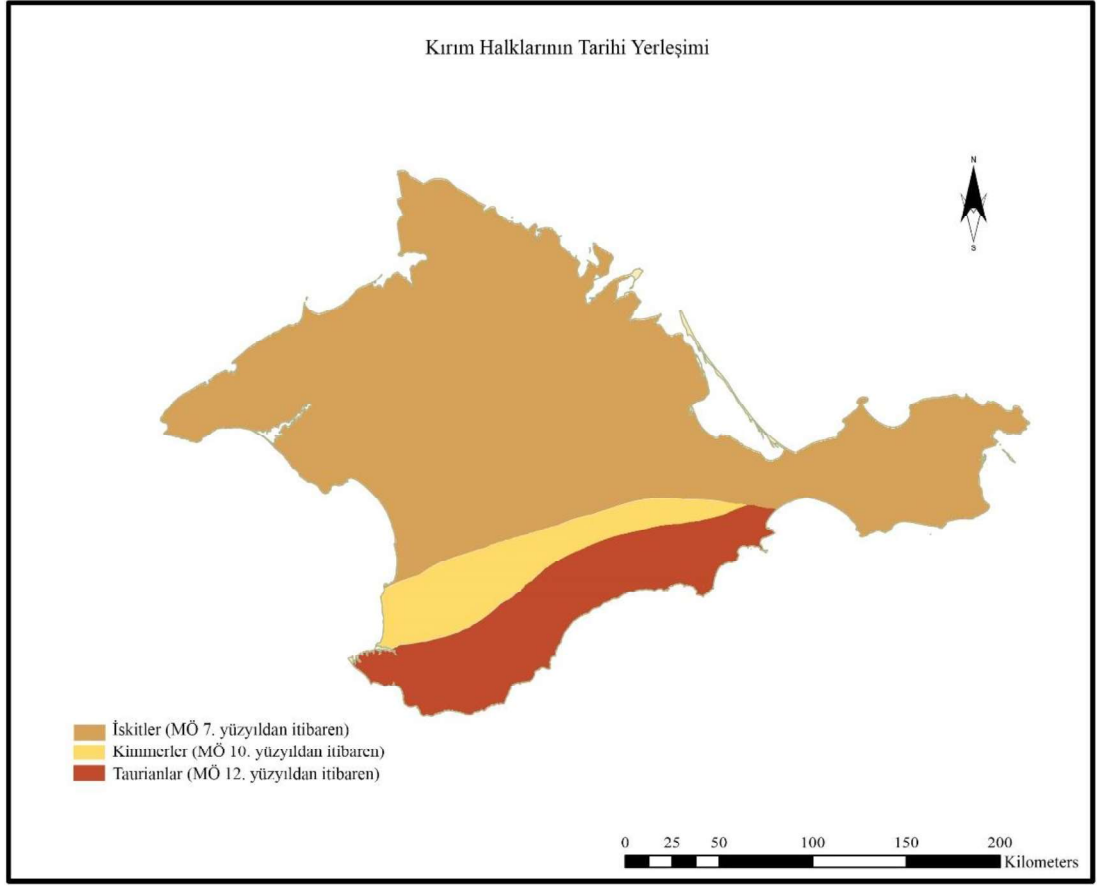
Yaklaşık 150.000 yıl önce Kırım'ın mağara ve kasabalarında ilkel insanlar yaşıyordu. Belogorsk bölgesindeki Kirik-Koba mağarası, Simferopol'ün eteklerindeki Chokurcha mağarası ve Sivastopol yakınlarındaki Fatma-Koba mağarası da dahil olmak üzere yarımadanın birçok bölgesinde Erken ve Orta Paleolitik dönemlere tarihlenen Neandertal yerleşimleri bulunmuştur. M.Ö. 12. Yüzyılda Kırım'ın bir bölümünde göçebe Kimmer kabileleri, güneyde ve dağlarda ise Toroslar (Taurianlar) yaşıyordu. (Şekil 4.2) Yarımadaya Tavrida veya Taurica adını verenler onlardı. (Andreev A. 2022)

Şekil 4.2: MÖ 10. Yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi (Özgün Araştırma, 2023)

Yaklaşık 500 yıl sonra, Kimmerleri bozkırlardan sürdükten sonra, İran dilinde konuşan bir halk olan İskitler, yarımadanın dağlık ve dağlık bölgelerini işgal ederek mallara yaklaştılar. Başkentlerini Belogorsky yerleşimi olarak bilinen bugünkü Belogorsky bölgesinde kurdular ve daha sonra Sarmatların İnanca konuşan

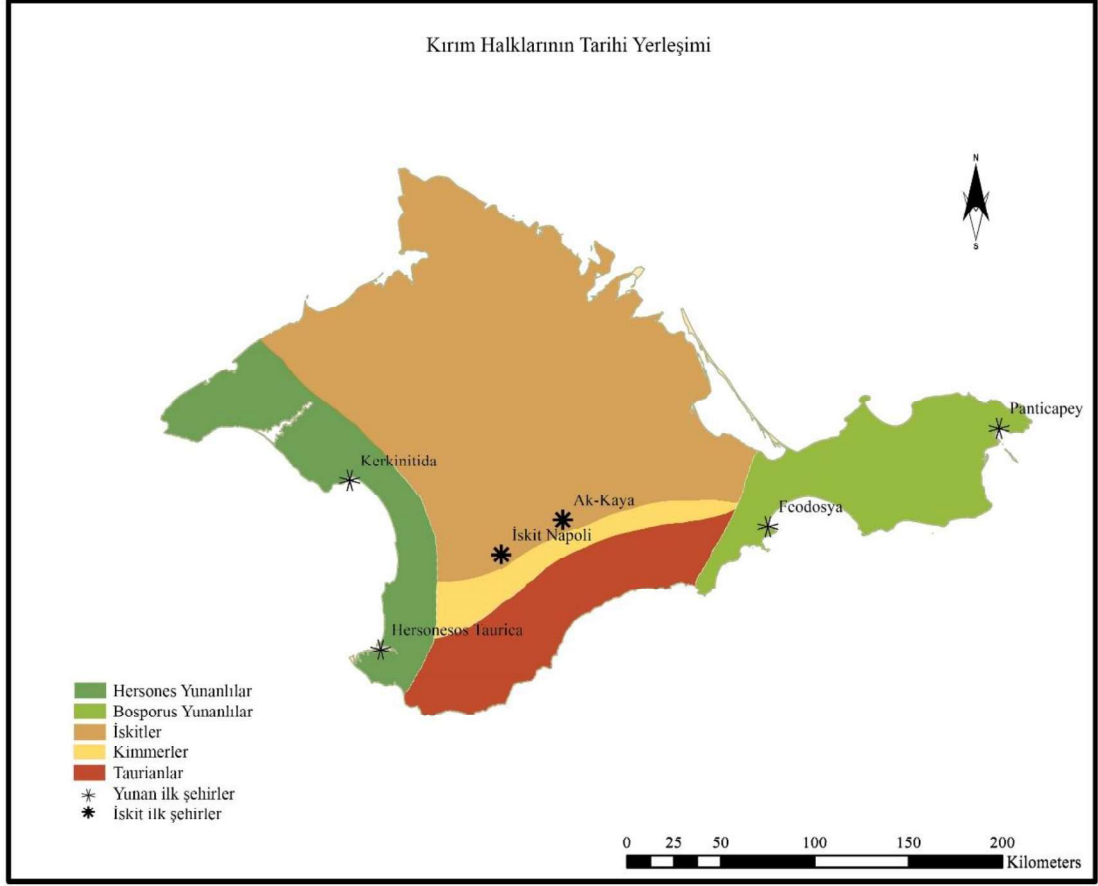
kabilelerinin baskısı altında denize yaklaştılar ve bugünkü Simferopol'de İskit Napoli şehrini kurdular. (Şekil 4.3) (Bazhan, O. vd. 2014)

Şekil 4.3: MÖ 7. Yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi (Özgün Araştırma, 2023)

Aynı zamanda Yunanlılar da yarımadada ortaya çıkmış ve kolonilerini kurmuşlardır. Daha sonra Kerç şehri olarak bilinen Panticapaeum'un yanı sıra, bugünkü Sivastopol'un içinde yer alan Hersonesos, şimdi bir harabe olan Nymphaeus, Kerkinitis, bugünkü Eupatoria ve Theodosia şehirlerini kurdular. MÖ 5. Yüzyılın ilk yarısında Karadeniz kıyılarında iki bağımsız Yunan devleti ortaya çıkmıştır. (Şekil 4.4) Biri demokratik köleci Hersonesos Taurica cumhuriyeti, diğeri ise başkenti Panticapaeum olan Bosporan otokratik devletiydi. (Khrapunov, I. N. 2003). İskitler denize erişim ve ticaret yollarının kontrolünü ele geçirmek istediklerinden Yunanlılarla çatışmaya girmişler ve bu da silahlı çatışmalara yol açmıştır. Kırım'da bir kent devleti olan Hersonesites, İskit tehdidiyle başa çıkmak için Karadeniz'in diğeri tarafındaki Pontus kralı Mithridates VI Eupator'dan yardım

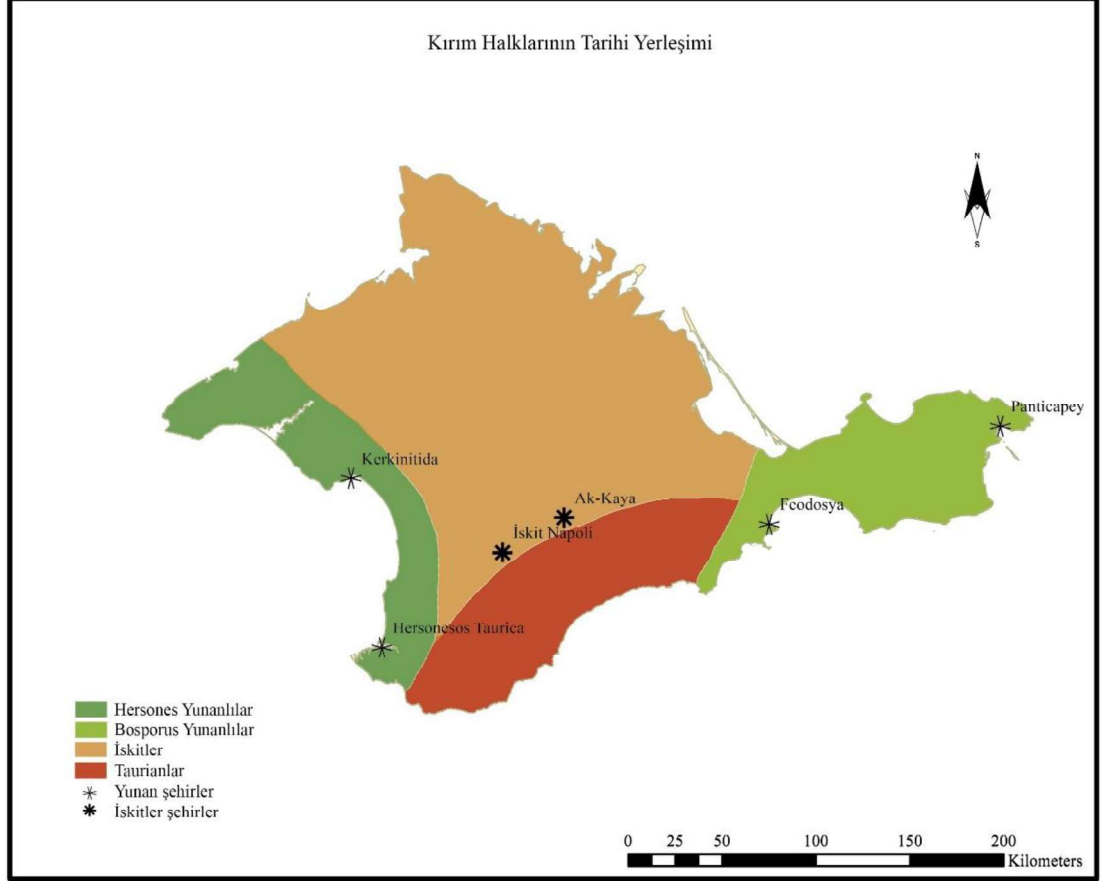
istedi. M.Ö. 111-114 yıllarında komutan Mithridates Diaphantos tarafından yönetilen üç askeri sefer sonucunda İskitler yenilgiye uğratıldı ve Hersonesos'un İskit tehdidinden siyasi özgürlüğü sağlandı. Hersonesos, diğer Yunan şehirleri ve Bosporan Krallığı ile birlikte Pontus Krallığı'nın bir parçası haline gelmiştir.

Şekil 4.4: MÖ 5. Yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi (Özgün Araştırma, 2023)

MÖ birinci yüzyılın ortalarından itibaren Roma İmparatorluğu, Kırım Yarımadası'ndaki halkların ve devletlerin ekonomik ve siyasi yaşamında önemli bir konum kazandı. Romalılar, Hersonesos ve Bosporus (Bosporan Krallığı) arasındaki rekabette bir tür aracı olarak hareket ettiler. Bölgedeki Roma varlığında önemli bir dönüm noktası, geleneksel olarak Roma'ya daha yakın olan Hersonesos üzerinde Taurian Protektorası'nın kurulması ve Bosporan Krallığı'nın iç işlerine aktif müdahaleleriydi. Roma müdahalesi esas olarak ekonomik ve askeri nitelikteydi ve İtalya'dan kitlesel bir kolonist akınına yol açmadı, dolayısıyla yarımadanın yerel nüfusunun Romalılaştırılmasına yol açmadı. Kırım'daki dilsel ve demografik durum

neredeyse hiç değişmeden kaldı. Yunan nüfusu kıyıda yaşamaya devam etti, Toroslar (Taurianlar) dağlarda yaşadı ve bozkırlarda bir İskit devleti, Gotların ve Alanların topraklarına girdiği MS üçüncü yüzyılın ikinci yarısına kadar varlığını sürdürdü. Ancak bu Got ve Alan kabilelerinin varlığı uzun sürmemiştir. (şekil 4.5) (Aybabin, A.2020)

şekil 4.5: MS 3. Yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi (Özgün Araştırma, 2023)

MS 370 yılında. Taman Yarımadası'ndan gelen Hunlar Kırım'ı işgal etti ve bu da Gotların dağlık Kırım'da geri püskürtülmesine ve güçlenmesine yol açtı. MS 4. Yüzyılın 70'li yıllarında Bosphoran krallığı Hunların istilasını nedeniyle fiilen sona ermiştir. Başkent Panticapaeum yıkıldı ve küçük bir kasaba olarak yeniden inşa edildi. Hun istilasını, halkların büyük çapta yeniden yerleşiminin başlangıcı olmuştur.

Aynı zamanda M.S. 4. Yüzyılda Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra Doğu Roma İmparatorluğu kuruldu ve Kırım'a ilgi gösterdi. Hersonesos,

Bizanslıların yarımadaadaki ana üssü haline geldi ve Hunlar sorunuyla başarılı bir şekilde başa çıktı. (Bazhan, O. Vd. 2014)

M.S. 6. Yüzyılın sonunda Kırım yarımadasında yeni bir istilacı dalgası, Hazarlar ortaya çıktı. Bölgede nüfuz sahibi olmak için kanlı bir savaş patlak verdi. M.S. 8. Yüzyılın başlarında Kırım, Bizans ve Hazarya ya da Hazar Kağanlığı arasında bölündü. Hazarlar daha sonra Yahudiliğe geçtiler ve Karaylar olarak tanındılar.

Bizans'ın Kırım toprakları Macar kabilelerinin ve daha sonra Hazarların zayıflamasının ardından Peçeneklerin istilasına uğradı.

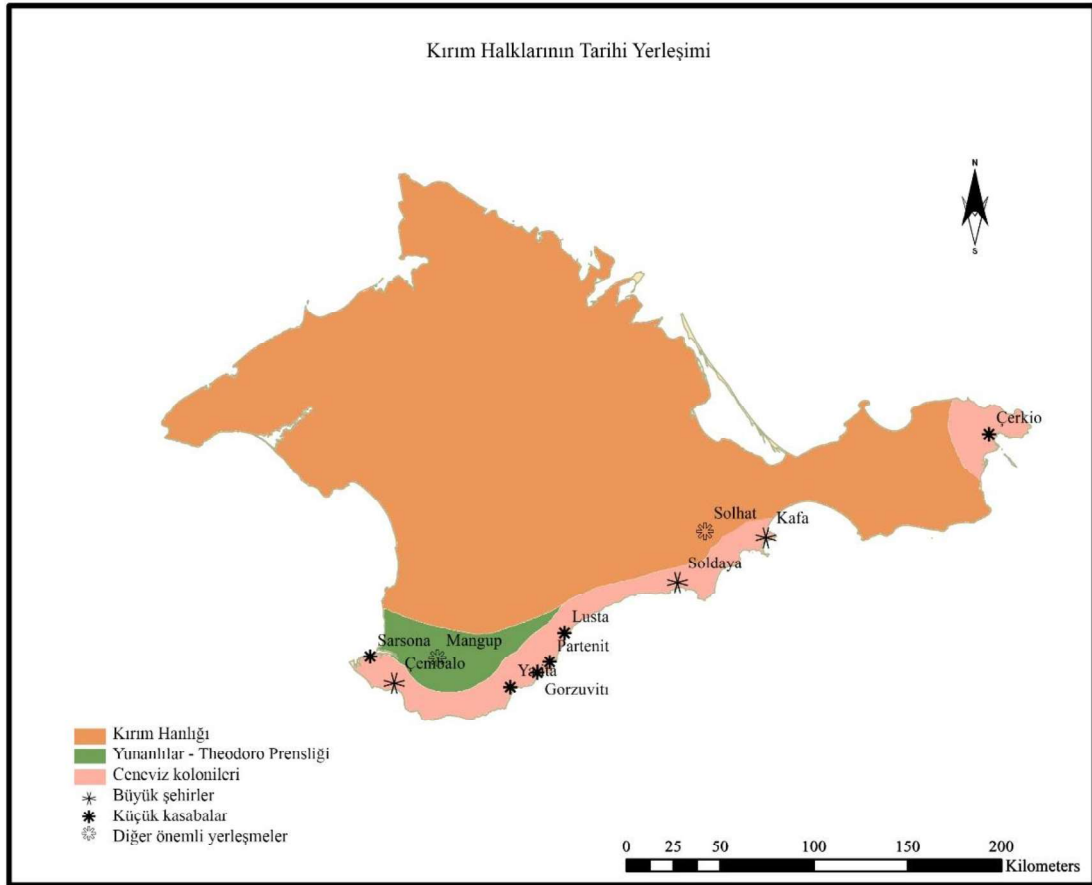
Hazar Kağanlığı'nın M.S. 969'da yıkılmasından sonra Kırım'ın doğu kısmı Tmutarakan prensliğinin etkisi altına girdi. MS 988'de Hersonesos Taurica, Bizans imparatorunun kız kardeşi Anna ile evlenmek için Hıristiyanlığı kabul eden Kiev prensi Vladimir tarafından ele geçirildi. Prens Vladimir Hıristiyanlığı Kiev Rusyası'nın resmi dini haline getirdi. . (Khrapunov, I. N. 2003).

M.S. 11. Yüzyılın sonlarından itibaren Kırım'ın güneydoğu kesiminde Türk göçebeler – Polovtsianlar – yaşıyordu. Daha sonra Kumanlar, Kırım Tatarlarının gelecekteki etnosunun temeli haline gelen Tatar-Moğollarla pratik olarak birleşti. (Şekil 4.6)

Ayrıca, 11. Yüzyılın sonundan M.S. 13. Yüzyıla kadar olan dönemde Ermeniler, Selçuklu Türkleri ve Arapların akınlarından kaçmak için Kırım'a taşındılar. Önce yarımadaanın güneydoğu kısmına (Karasubazar yakınlarına) yerleştiler ve daha sonra diğer şehirlere yayıldılar. (Andreev A. 2022)

M.S. 13. Yüzyıla gelindiğinde Kırım'daki Bizans gücü zayıflamış ve M.S. 1441 yılına kadar yarımada Altın Orda'nın bir parçası olmuş ve daha sonra Kırım Hanlığı'na dönüşmüştür.

Güney Kırım 200 yıl boyunca bu bölgede aktif olarak ticaret yapan Venediklilerin ve daha sonra Cenevizlilerin egemenliği altındaydı. Yarımadaanın güneybatı kesiminde Kırmımlı Rumlar, Yunancanın ana dil olduğu bir Ortodoks prensliği olan Theodoro'yu kurdular.

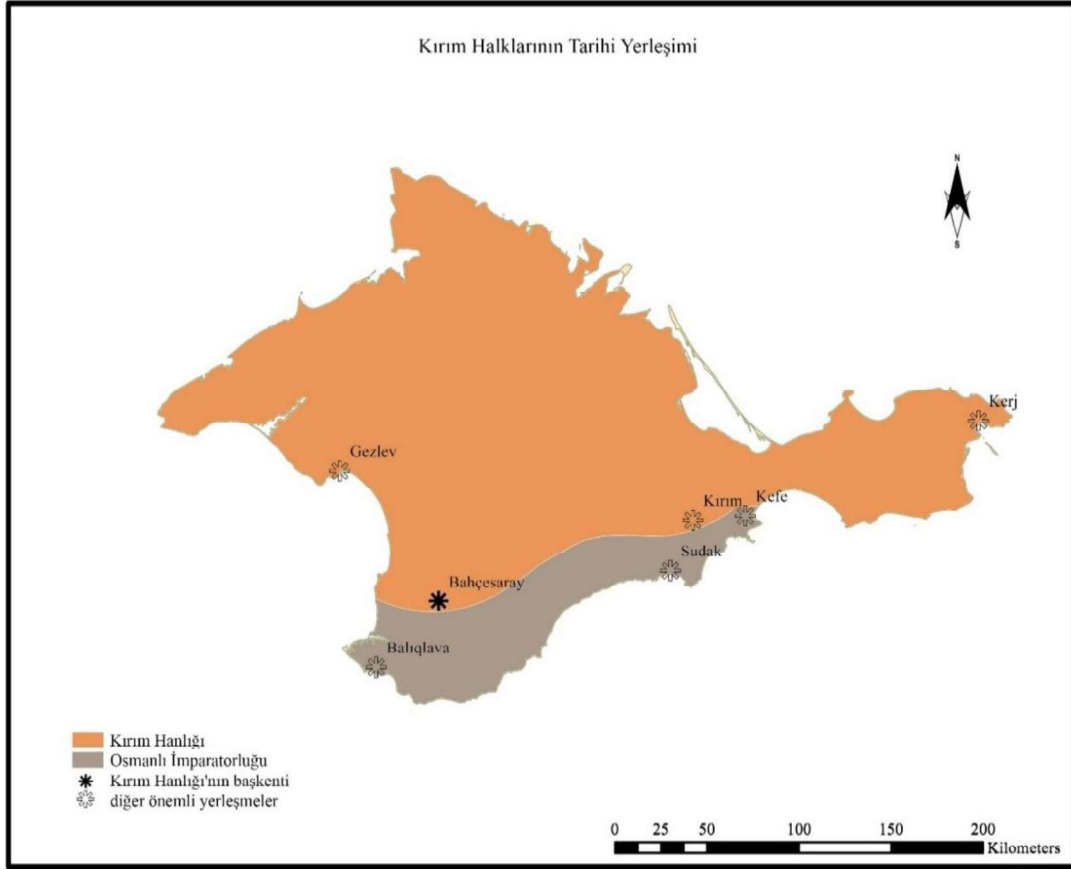

Şekil 4.6: MS 13. Yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi (Özgün Araştırma, 2023)

15. yüzyılın sonlarından itibaren Kırım'ın kıyı kentleri ve dağlık kesimi Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası haline geldi. Yarımada'nın geri kalanı, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir vassalı haline gelen Kırım Hanlığı'nın etkisi altında kaldı. (Şekil 4.7) Yarımada genelinde Türk dillerinin ve devlet dini haline gelen İslam'ın yaygınlaşması nedeniyle Kırım'da önemli kültürel ve demografik değişiklikler yaşandı.

Bundan sonra, yarımada'nın diğer halkları kısmen İslam'a geçmiştir ve komşularından Kırım Tatar dili ve geleneklerini benimsemiştir. Böylece, dağlardaki Teodoritlerin torunları ve kıyıda Avrupa ve Kafkasya'dan gelen birçok göçmen yeni halkın bir parçası olmuştur. Kırım Tatarlarının bu kadar uzun bir oluşum süreci, aralarında en az üç büyük alt etnik grubun ayrılmasına yol açmıştır: bozkır Nogayları, dağ ve dağ eteği Tatarları ve güney kıyı Yalıboyluları.

Şekil 4.7: MS 15. Yüzyılda Kırım'daki halkların yerleşimi (Özgün Araştırma, 2023)

Onlarca yıl süren savaşların ardından 1771 yılında Kırım Hanlığı Rus ordusu tarafından işgal edildi ve son Han Şahin Geray birkaç yıl sonra tahta çıkmıştır. 1783 yılında Hanlığın toprakları Rus İmparatorluğu tarafından ilhak edildi. 1802'den beri burada Tavriya vilayeti kurulmuştur. (Khrapunov, I. N. 2003).

1917 yılında Kırım'da demokratikleşme, Ukraynalılaşma ve Kırım Tatar devletinin yeniden canlanması süreçleri paralel olarak gerçekleşmiştir. Aralık ayında Birinci Kurultay, Kırım Halk Cumhuriyeti'ni kurma niyetini ilan etmiştir ve ulusal bir hükümet kurmuştur. Ancak Ocak 1918'de Bolşevikler yarımada iktidarı ele geçirerek Kızıl Terörü başlatılmıştır. (Andreev A. 2022) Petro Bolbochan'ın Ukrayna birlikleri, Alman ordusu ve Kırım Tatar isyancılarının ortak çabaları Nisan ayında Sovyet rejimini devirdi ve 29 Nisan 1918'de Karadeniz Filosu Ukrayna bayraklarını göndere çekmiştir. Kırım'ın Ukrayna devletine katılmasına ilişkin müzakereler sonbahara kadar devam etmiştir. 1919-1920 yıllarında yarımada, Kızıl ve Beyaz ordular arasında, Komünistlerin zaferle çıktığı bir mücadele arenasına haline gelmiştir.

1921 yılında Kırım'da Rusya'nın bir parçası olarak bir özerklik kurulması, Kırım tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. Bu karar, o dönemde Rusya'da farklı bölgelerin ve halkların kendilerine özgü kültür, dil ve geleneklerini koruyabildiği bir dönemde alınmıştır. Kırım'ın özerkliği, Kırım Tatarları başta olmak üzere Kırım'daki çeşitli etnik grupların kendi kendilerini yönetme ve kültürlerini koruma hakkını elde etmeleri için bir fırsat sağlamıştır. Böylece Kırım halkı, kendilerine özgü kültürel miraslarını ve kimliklerini koruyabilmişlerdir.

Dünya Savaşı sırasında Kırım 1941'den 1944'e kadar Alman işgali altındaydı. Nazilerin kovulmasından sonra Moskova, tüm Kırım Tatar halkını mantıksız bir şekilde Nazilerle işbirliği yapmakla suçladı ve 18 Mayıs 1944'ten itibaren bebekler de dahil olmak üzere 200 binden fazla insanı Orta Asya'ya ve SSCB'nin diğer iç bölgelerine sürgün etmiştir. Bu sürgün soykırımı dönüştü, çünkü sürgünün ilk birkaç yılında Kırım Tatarlarının %20-25'i öldü. Topyekûn sınır dışı etme Almanları (1941), İtalyanları (1942), Bulgarları, Ermenileri ve Yunanlıları ve yabancı tebaayı (1944) da etkilemiştir.

Sovyet yetkilileri, sürgün edilen yerli halkın yerine, yarımada'nın etnik yapısını tamamen değiştiren, çoğunlukla Rusya'dan gelen sadık nüfusu kitlesel olarak Kırım'a yerleştirmeye başlamıştır. Bu toprakların eski sahiplerinin hafızası da yok edildi: otokton Kırım Tatar yer isimlerinin %80'inden fazlası Rus-Sovyet yeni isimleriyle değiştirmiştir.

1954 yılı, Moskova'nın sağduyuya ve gerçek duruma uygun olarak Kırım'ı Ukrayna'ya devretmeye karar verdiği tarih olarak da önem taşınmıştır. Rusya yarımada'da normal ekonomik yaşamı sağlayamadı ve neredeyse tüm tedarik Ukrayna'dan geldi. SSCB liderliği kararını bu şekilde açıklamıştır: "Kırım bölgesi ile Ukrayna SSC arasındaki ortak ekonomi, bölgesel yakınlık ve yakın ekonomik ve kültürel bağlar göz önüne alındığında".

Kırım'ın 1954 yılında Ukrayna'ya katılım sürecinin tüm yasal gerekliliklere uygun olarak resmiyet kazandığını da belirtmek gerekir. İlgili kararlar SSCB, Rusya ve Ukrayna hükümetleri ve parlamentoları tarafından tutarlı bir şekilde kabul edilmiş ve cumhuriyetlerin anayasalarında gerekli değişiklikler yapılmıştır.

20. yüzyılın başlarına kadar yarımadadaki etnik çoğunluk Kırım Tatarlarıydı. Ve ancak yerli halkın baskı, zulüm ve sürgününden sonra Ruslar yarımadada çoğunluğu ele geçirmiştir. (Andreev A. 2022)

Kırım Tatarlarına yönelik toplu ihanet suçlamaları 1967 yılında düşürülmüş olsa da, vatanlarına dönmelerine izin verilmemiştir. Kitlesele geri dönüş ancak 1989'da mümkün olmuştur. Ancak, Kırım Tatar geri dönenlerin kabulü ve yerleştirilmesinde ana rolü zaten bağımsız olan Ukrayna üstlenmiştir.

4.2.2 Kırım'ın Etnik Yapısı

1778'de Kırım'da yaşayan Ermeni ve Yunan nüfusunun neredeyse tamamı (yarımadada nüfusunun yaklaşık yarısı) Katerina II'nin emriyle A. Suvorov tarafından Azak vilayetine yerleştirildi. 1795 yılında Kırım'da yaşayan kişi sayısı 156.400'tü ve dağılım şu şekildedir: %87,6 Kırım Tatarları, %4,3 Ruslar, %1,9 Yunanlılar, %1,7 Romanlar, %1,5 Karaylar, %1,3 Ukraynalılar, %0,8 Yahudiler, %0,6 Ermeniler, %0,1 Almanlar, %0,1 Bulgarlar.

1897 yılında Kırım'da yaşayan kişi sayısı 546.700'e yükseldi ve dağılım şu şekildedir: %35,6 Kırım Tatarları, %33,1 Ruslar, %11,8 Ukraynalılar, %5,8 Almanlar, %4,4 Yahudiler, %3,1 Yunanlılar, %1,5 Ermeniler, %1,3 Bulgarlar, %1,2 Polonyalılar, %0,3 Türkler.

1917 yılında Kırım'da yaşayan kişi sayısı 749.800'e yükseldi ve dağılım şu şekildedir: %41,2 Ruslar, %28,7 Kırım Tatarları, %8,6 Ukraynalılar, %6,4 Yahudiler, %4,9 Almanlar, %2,9 Yunanlılar, %1,6 Ermeniler, %1,4 Bulgarlar, %0,8 Polonyalılar, %0,7 Türkler.

1939 yılında Kırım'da yaşayan kişi sayısı 1.123.800'e yükseldi ve dağılım şu şekildedir: %49,6 Ruslar, %19,4 Kırım Tatarları, %13,7 Ukraynalılar, %5,8 Yahudiler, %4,5 Almanlar, %1,8 Yunanlılar, %1,4 Bulgarlar, %1,1 Ermeniler, %0,5 Polonyalılar.

1944 yılında (yaz sonu) Kırım'da yaşayan kişi sayısı 379.000 olarak kaydedildi ve dağılım şu şekildedir: %75 Ruslar, %21 Ukraynalılar.

1959 yılında Kırım'da yaşayan kişi sayısı 1.201.500'e yükseldi ve dağılım şu şekildedir: %71,4 Ruslar, %22,3 Ukraynalılar, %2,2 Yahudiler, %0,1 Polonyalılar.

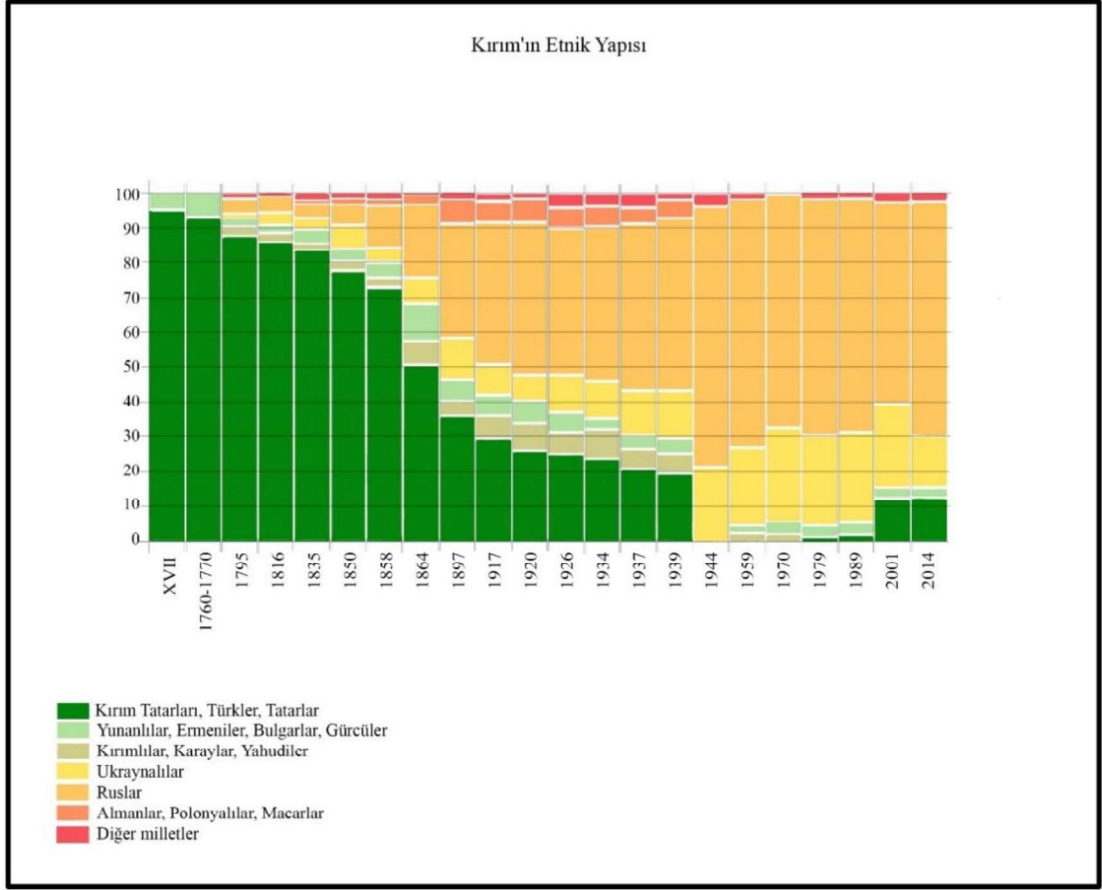
1989 yılında Kırım'da yaşayan kişi sayısı 2.430.500'e yükseldi ve dağılım şu şekildedir: %67,1 Ruslar, %25,8 Ukraynalılar, %1,6 Kırım Tatarları, %0,7 Yahudiler, %0,3, Kırım Tatarları, %0,3 Polonyalılar, %0,1 Yunanlılar.

2001 yılında Kırım'da yaşayan kişi sayısı, Sivastopol şehri hariç, 1.889.400 olarak kaydedildi. Dağılım şu şekildedir: %65 Ruslar, %16 Ukraynalılar, %13 Kırım Tatarları. (State Statistics Service of Ukraine, 2001)

2014 yılında Sivastopol dahil olmak üzere Kırım'da yaşayan kişi sayısı 2.284.800'dir. Bu nüfusun dağılımı şu şekildedir: %67,9 Ruslar, %15,7 Ukraynalılar, %10,6 Kırım Tatarları, %2,0 Tatarlar (Kırım Tatar diline sahip Tatarlar dahil), %1,0 Belaroslular, %0,5 Ermeniler ve %2,3 diğerleri. (Rosstat.,2015)

Ayrıca, 2014 yılında Sivastopol hariç Kırım'da yaşayan kişi sayısı 1.889.400 olarak kaydedildi ve dağılım şu şekildedir: %65 Ruslar, %16 Ukraynalılar, %13 Kırım Tatarları. (Rosstat.,2015)

Şekil 4.8 bize Kırım nüfusunun ulusal bileşimindeki yukarıdaki tüm değişiklikleri göstermektedir. Özellikle bölgedeki ağır askeri olaylar nedeniyle nüfusun ciddi değişikliklere uğradığı Büyük Vatanseverlik Savaşı sırasında nüfustaki önemli değişiklik dikkat çekicidir. Kırım nüfusu, ulusal yapının dinamiklerini önemli ölçüde etkileyen kitlesel yer değiştirmeler, tahliyeler ve baskılarla karşı karşıya kaldı. Farklı milletlerden birçok temsilci askeri çatışmaların kurbanı oldu, bu da ulusal grupların karışmasına ve bölgedeki nüfusun yeniden dağılmasına yol açtı. Savaşın sona ermesinden sonra, göç ve insanların geri dönüş süreçleri de bu kompozisyonda daha fazla değişiklik yaratarak Kırım'ın modern ulusal çeşitliliğinin oluşmasına katkıda bulundu. Bu demografik değişimlere ilişkin kalıplar ve veriler, tarihsel nüfus dinamiklerinin ve bunların bölgenin gelişimi üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Şekil 4.8: Kırım Etnik Yapısı (Özgün Araştırma, 2023)

Şekil 4.9: Kırım Coğrafi Yapısı (Bartın Üniversitesi Türk Lehçeleri, 2021)

4.2.3 Kırım'ın Coğrafi Yapısı

Kırım Yarımadası, en kuzey noktası Perekop'un Sivash kıyısında ve en güney noktası Karadeniz'deki Sariç Burnu'nda yer alan düzensiz bir eşkenar dörtgeni andırmaktadır. Kırım'ın en batı ucunu Kara-Mrun ve Tarkhankut burunları, en doğusunu ise Kerç Yarımadası'ndaki Fonar Burnu oluşturmaktadır. Yarımada'nın meridyen üzerindeki uzunluğu 207 km, enlem üzerindeki uzunluğu ise 324 km'dir. Kırım yarımadasının yüzölçümü yaklaşık 27 bin km²'dir. (Şekil 4.9)

Kırım Cumhuriyeti'nin yüzölçümü 26,1 bin km², Sivastopol şehrinin yüzölçümü ise 0,9 bin km²'dir.

Kırım yarımadası Ukrayna'nın güneyinde yer almaktadır.

Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin temel özellikleri şunlardır

- Kendine özgü "ada" izolasyonu;
- İletişim pozisyonu;
- Ekvator ve kuzey kutbu arasındaki yaklaşık eşit mesafe;
- Kafkasya, Küçük Asya ve Doğu Avrupa Ovası'nın doğal manzaraları arasındaki sınır konumu.

4.2.3.1 Kırım Kıyı Şeridinin Denizleri ve Özellikleri

Batıda ve güneyde Karadeniz, doğuda Kerç Boğazı ve kuzeyde Sivas Körfezi ve doğuda Azak Denizi. Kuzeybatıda Kırım Yarımadası, Kırım'ın uzun süredir kuzey bölgelerine bağlandığı dar Perekop Kıstağı (712 km) ile anakaraya bağlanmaktadır.

Karadeniz ile Azak Denizi'ni birbirine bağlayan Kerç Boğazı, Kırım Cumhuriyeti'ni Rusya'dan ayırmaktadır.

Kırım'ın en büyük uzunluğu kuzeyden güneye 207 km ve batıdan doğuya 325 km'dir. Deniz yoluyla bölünmüş kıyı şeridi, yarımada'nın 2.500 km'den fazla uzun bir sınıra sahip olmasıyla sonuçlanmıştır. Kara sınırları sadece yaklaşık 8 km'dir.

Batıda Karkinitski ve Kalamitski, doğuda ise Arabatski, Feodosiya, Kazantipski ve diğer koylar olmak üzere kara parçasının derinliklerine uzanan büyük koylar bulunmaktadır.

4.2.3.2 Kırım'ın İklimsel Özellikleri

Kırım Yarımadası, ılıman iklim bölgesinin en güneyinde, subtropikal iklim bölgesinin sınırında yer alır ve bol güneş ışığı ve sıcaklık ile ayırt edilir. Kırım'da yıllık ortalama güneş ışığı 2000 saatin üzerindedir ve Karabiyail'de 2505 saate ulaşmaktadır. Kırım'da yıllık toplam güneş radyasyonu (Güneş tarafından yayılan termal enerji) 1 cm² yüzey başına yılda 112 ila 128 kilokalori arasında dalgalanmaktadır. Kırım'da yıllık ortalama sıcaklıklar, yailalarda 5,7'den yarımadanın en kuzeyinde 10'a, en güneyinde ise 13'e kadar değişmektedir.

Kırım dağlarının yarımadanın iklim özellikleri üzerinde büyük etkisi vardır. Güney Sahilini kuzeyden gelen soğuk hava kütlelerinden korurlar ve bu sayede alt Akdeniz tipi subtropikal bir iklim oluşmuştur.

Kırım'ın üzerinden geçen Karadeniz, sadece dar bir kıyı şeridinde iklim üzerinde hafifletici bir etkiye sahipken, yarımadanın iç kesimlerinde bu etki oldukça zayıflamakta ve önemli bir rol oynamamaktadır.

Kırım'ın kuzeyinde kış ve yaz aylarında yüksek atmosferik basınç alanı bulunmaktadır. Bu nedenle Kırım'da tüm yıl boyunca kuzey ve kuzeydoğu rüzgarları hüküm sürmekte, kışın kuru ve çok soğuk hava, yazın ise sıcak karasal hava getirmektedir. (Şekil 4.10)

Tablo 4.1: İklim Sınıflandırmaları ve Örnek Şehirler (Cyclowiki. 2023).

İklim Sınıflandırması	Skor	Köppen-Geiger	Örnek Şehirler
Subtropikal İklim (Akdeniz)	92	Csa	Yalta, Aluşta, Sudak
Bozkır İklimi	212	BSk	Armansk, Canköy, Kızılsaray, Birinci

İklim Sınıflandırması	Skor	Köppen-Geiger	Örnek Şehirler
			Mayaköy
Ilıman Kıtasal İklim Dağlık orman iklimi	583	Cfb	Simferopol, Bahçesaray, Belogorsk, Eski Kırım, Şilkine
Okyanusal İklim (Deniz)	96	Cfa	Sivastopol, Yevpatoriya, Sakı, Chernomorskoe, Feodosiya, Kerç

Tablo 4.1, Kırım'daki iklim koşullarının bir sınıflandırmasını sunmaktadır. Farklı iklim türlerini, sayılarını, Keppen-Heiger sınıflandırma sistemindeki tanımlarını ve her iklim türüne ait kasaba veya yerleşim örneklerini göstermektedir.

Subtropikal iklim (Akdeniz): Csa, sıcak, kurak yazları olan ılıman bir iklim olarak nitelendirilebilir.

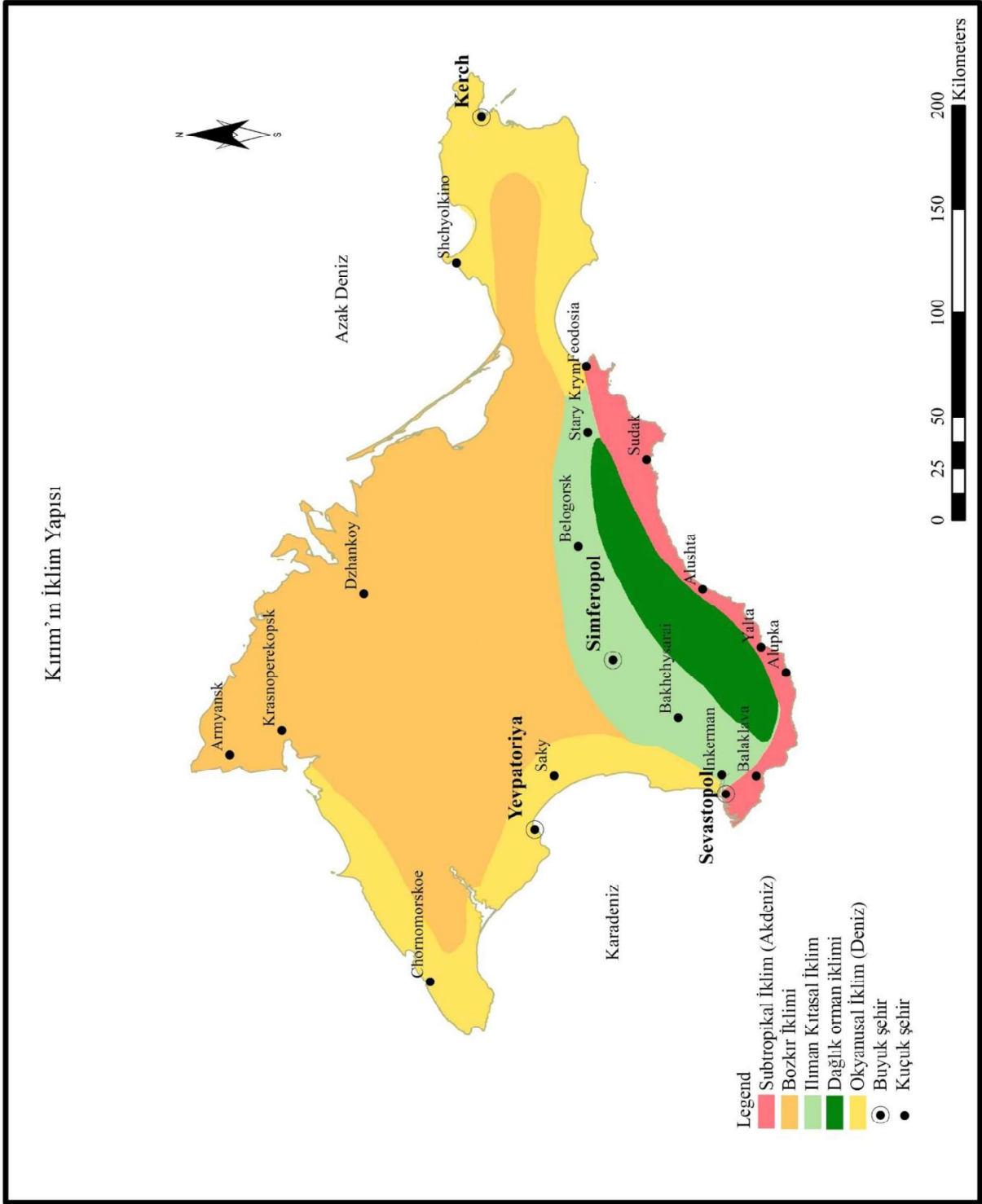
Bozkır iklimi: Kuru ve serin bir bozkır iklimi olarak tanımlanabilen BSk.

Ilıman karasal iklim ve Dağlık orman iklimi: Cfb, yazları kurak olmayan, ancak yazları ılık olan ılıman bir iklim.

Okyanus (deniz) iklimi: Kurak mevsimi olmayan ancak yazları sıcak geçen Cfa ılıman iklimi.

Tablodaki iklim sınıflandırması, farklı iklim tipleri için harf tanımlamaları kullanan Keppen-Heiger sınıflandırma sistemine dayanmaktadır. Her iklim tipinin sıcaklık, yağış ve Kırım'da belirtilen şehir veya yerleşim yerlerindeki iklim koşullarını belirleyen diğer faktörlerle ilgili kendi karakteristik özellikleri vardır.

Şekil 4.10: Kırım'ın İklimsel Yapısı (Özgün Araştırma, 2023)

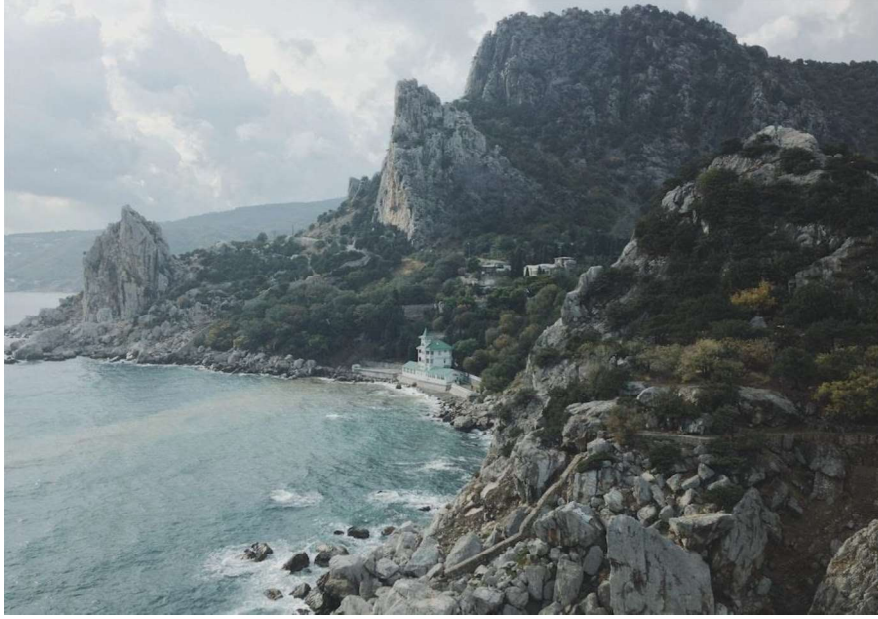
4.2.3.3 Coğrafi ve Fiziksel Kırım'ın imarı

Kırım yarımadası, Ukrayna'nın güneyinde yer alan bir coğrafi bölgedir. Coğrafyacılar, Kırım yarımadasının sınırları içinde farklı coğrafi bölgeleri birbirinden ayırmaktadır. Bu coğrafi bölgeler daha küçük coğrafi birimlerden oluşur ve peyzajlar olarak adlandırılır. Kırım yarımadasında bulunan coğrafi bölgeler şunlardır: Kırım Dağları'nın içinde yer alan Ana Kırım Sırtı, Güney Kıyı Alt-Akdeniz, Kırım'ın İç ve Dış Sıradağlar (Şekil 4.11 ve Şekil 4.12), yarımadanın kuzey kesiminde yer alan Kırım Ovası-Bozkır alanı ve Kerç Yarımadası (Kerç Sığ Platosu). (Şekil 4.13)

Kırım Dağları, yarımada boyunca uzanan ve farklı coğrafi bölgeleri birbirinden ayıran önemli bir coğrafi özelliktir. Ana Kırım Sırtı, Kırım Dağları'nın en yüksek bölgesidir ve yarımada boyunca uzanan bir sırttır. Güney Kıyı Alt-Akdeniz ise, yarımadanın güney kıyısında yer alan bir coğrafi bölgedir. Bu bölgede, dağlık araziler ile deniz arasında geniş bir kıyı düzlüğü bulunur.

Kırım etekleri, yarımadanın doğu ve batı bölgelerinde yer alan İç ve Dış Sıradağlar ile karakterizedir. Bu bölgelerde, yüksek dağlar ve vadiler yer alır. Kırım Ovası-Bozkır alanı ise, yarımadanın kuzey kesiminde yer alan bir coğrafi bölgedir. Bu bölgede, geniş bozkırlar ve ovalar yer alır. Son olarak, Kerç Yarımadası (Kerç Sığ Platosu), yarımadanın doğu ucunda yer alan bir coğrafi bölgedir ve düz araziler ile karakterizedir.

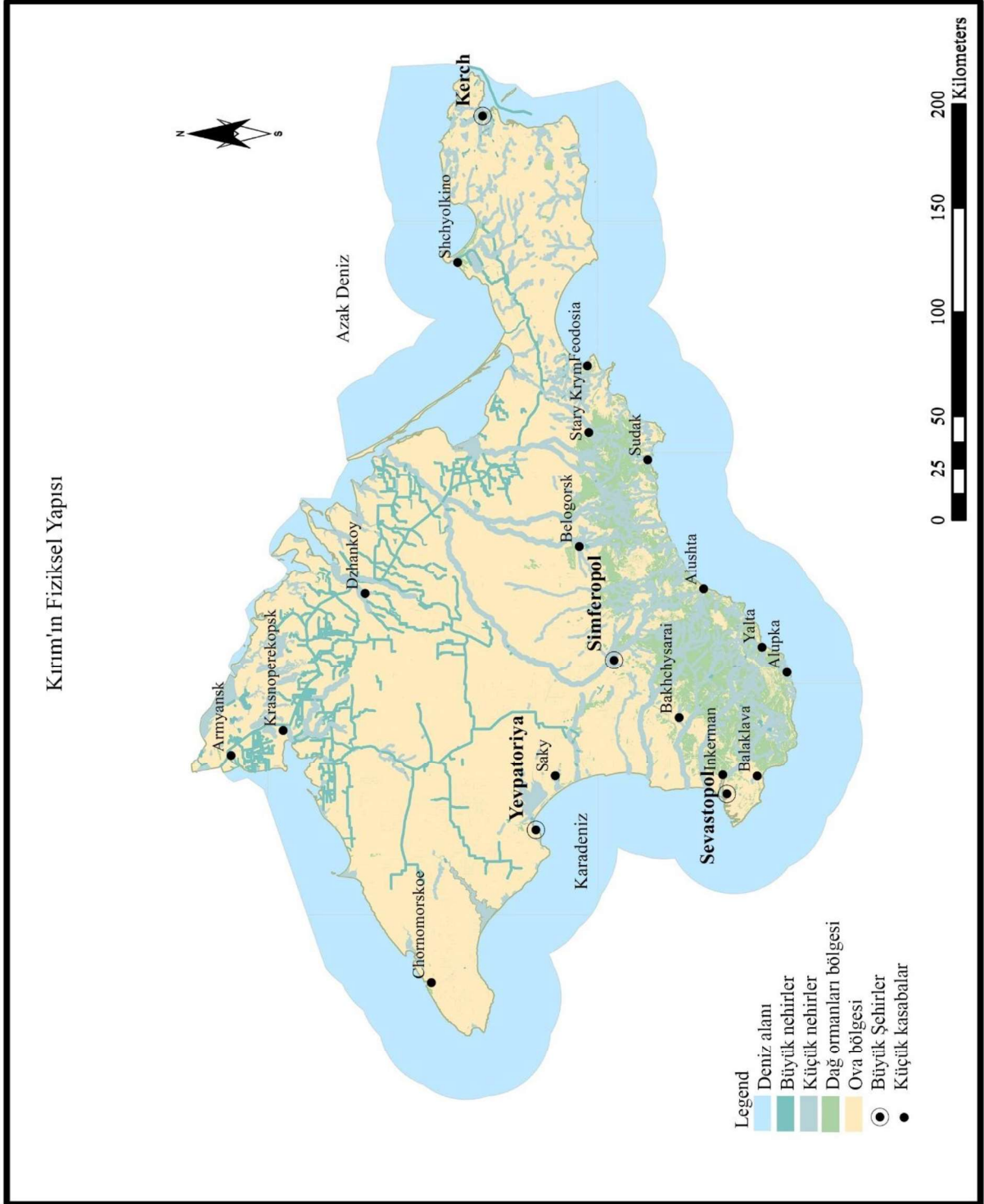
Tüm bu coğrafi bölgeler, Kırım yarımadasının zengin doğal güzelliklerini ve çeşitliliğini oluşturur. Ayrıca, bu bölgeler, yarımadanın imarının ve turizminin planlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Şekil 4.11: Diva Kayası, Simeiz (Unsplash, 2023)

Şekil 4.12: Ay-Petri, Yalta (Unsplash, 2023)

Şekil 4.13: Kırım'ın Fiziksel Yapısı (Özgün Araştırma, 2023)

4.2.4 Kırım'ın Kültürel Yapısı

Kırım çok uluslu bir bölgedir. Farklı halkların kültürü yüzyıllardır burada iç içe geçmiştir. Bugün Kırım'da 175 milletten insan yaşamaktadır. Yarımada, hem Hristiyan hem de Müslüman doğaya sahip birçok ünlü kültürel esere sahiptir. Kırım, tüm sakinleri için bir evdir ve bu nedenle çok renkli Kırım toplumunu oluşturan tüm kültürlerin temsilcilerine saygı duymak gerekir.

Kırım'ın tarihi ve kültürel gelenekleriyle bağlantılı kültürel imajı Kırım'ın tarihi, kültürel gelenekleri ve etnik gruplar arası ilişkilerin kendine özgü atmosferiyle bağlantılı kültürel imajı, sadece sakinlerinin zihninde değil, aynı zamanda dünya çapında da iyi bilinmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere, bir bölgenin imajının ve markasının temel dayanağı imajıdır. Kitle bilincinde, Kırım'ın eğlence değeriyle bağlantılı sabit bir klişe vardır. Kırım yarımadası bir açık hava müzesidir. (Şekil 4.14 ve Şekil 4.15) Bu nedenle, Kırım şehirlerinin kentsel mekanının metninin incelenmesi, modern kültürel çalışmalarda önemli hale gelmektedir, çünkü semiyotik kültürel mekanın oluşumu, bu topraklarda yer alan birçok farklı halkın yaşamından ve sosyo-kültürel süreçlerden etkilenmiştir.

Şekil 4.14: Ortaçağ Tapınağı, Hersones (Depositphotos.com, 2020)

Şekil 4.15: Mağara Şehir, Kırım (Uniticket.ru, 2021)

Kırım yarımadasının semiyotik metni uzun yıllar boyunca sanatçılar, yazarlar, bilim insanları ve mimarlar tarafından oluşturulmuştur. Kırım'ın kültürel peyzajı, eşsiz coğrafi konumunu, zengin tarihini yansıtan ve Rusya'nın turizm ve kültür merkezi olarak işlev gören bir tür semiyotik alandır. Bir gösterge sistemi olarak mimarinin incelenmesi, göstergebilimde özel bir alanı temsil eder. Yazarlar, sanatçılar ve mimarlar tarafından kullanılan işaretlerin belirgin sosyal özellikleri vardır. Bu şekilde sanat, toplumsal açıdan önemli bilgiler biriktirir. Saraylar, haklı olarak, bir kültür metni olarak Kırım yarımadasının semiyotiğini oluşturan karakteristik binalar olarak kabul edilmektedir. En büyükleri Livadia Sarayı (Şekil 4.16), Haraks Sarayı, Dülber Sarayı, Nikolai Krasnov'un tasarımlarına göre inşa edilen Yusupov Sarayı ve İngiliz ve Neo-Mağribi tarzlarında inşa edilen Vorontsov Sarayı'dır (mimar E. Blore) (Şekil 4.17). En ilginç anıtlardan biri, mimar L.V. Sherwood'un eseri olan Kırlangıç Yuvası'dır. Kırım Tatar saray mimarisinin bir örneği Bahçesaray'daki Han Sarayı'dır. Listelenen simge yapılar Kırım'ın ticari markalarıdır. İnsanlar mimari çevreyi algıladıklarında farklı imajlar oluştururlar: bir yönlendirme imajı, bir tanıma imajı, bir yorumlama imajı ve bir sezgi imajı. Mimarlık çalışmalarında zaman, yer, dünya görüşü, sosyal durum ile göstergebilimsel ilişkilere atıfta bulunuyoruz. Bu nedenle, örneğin Yalta, Rus imparatorlarının eski güney ikametgahı ve Bahçesaray – Kırım hanlarının eski ikametgahı ile ilişkilendirilir.

Şekil 4.16: Livadia Sarayı, Yalta (Planetofhotels)

Şekil 4.17: Vorontsov Sarayı, Alupka (Uniticket.ru, 2021)

Yarımadanın mimarisi arasında tapınaklar ve camiler semiyotik alanda önemli bir rol oynamaktadır. Kırım'ın manevi mirası zengindir ve birçok halkın yaşamını yansıtmaktadır. Dini mimarinin en eski anıtları Simferopol'deki Kebir Cami, Cuma Cami, Akmescit'teki Yegiya Kapai ve Yevpatoriya'daki Karay Kenasi, Yevpatoriya'daki Surp Haç Ermeni Manastırı, Eski Kırım'daki Aziz Alexander Nevsky Katedrali, Yalta'daki Aziz Alexander Nevsky Katedrali ve Tauric Chersonesos'taki Aziz Vladimir Katedrali gibi. Bunların hepsi yarımadanın kültürel

bir metin o'arak göstergebiliminin şekillenmesinde öne'li bir rol oynamaktadır, çünkü Kırım bir hac yeridir, farklı ulusların tarihiyle iç içedir ve Hıristiyanlığın kabulü gibi önemli olaylarla ilişkilidir. “Sakral yapılar, temel dini ve kültürel içerikleri sabitleyen özel bir görsel-semiyotik birimdir. Tapınaktan kente aktarılan “kutsal yer” kavramı, yerel tarihi anlamları ve ilgili görsel işaretleri bir bütün olarak yaşanılan çevreye aktarır.”

Yazarlar ve sanatçılar Kırım'dayken sadece doğaya hayranlık duymakla kalmadılar, aynı zamanda istemeden yerel halkın kültürüne ve yaşamına da daldılar. “Kim gördü bir diyar ki doğanın lüksünü...” şiirinde Kırım Tatarlarının misafirperver ve çalışkan doğası Puşkin tarafından dile getirilmiştir: “...kızıl vadiler, / Basit bir ailenin sessizliğinde / Tatarların endişeleri ve dostlukları arasında, / Misafirperver bir çatı altında...”, “...Her yerde neşeli ve gayretli çalışma / Tatarların bahçeleri ve tarlaları zengindir...”.

Çehov'un Kırım'daki komşuları Kırım Tatarları, Türkler ve Yunanlılardı. Yazarın Kırım Tatar kültürüne olan aşinalığı, Yalta'daki ev müzesinde korunmuş ev eşyaları ile kanıtlanmaktadır: marama, kızılılık bastonu, sagan (kapaklı bakır tabak) ve yybryk (kapaklı, kulplu ve emzikli ibrik).

M. Voloşin, Kırım Tatarlarının mimarisine ve sanatına hayranlık duyuyor ve onlardan övgüyle bahsediyordu. “Kırım'ın Kültürü, Sanatı ve Anıtları” adlı makalesinde yazar şöyle yazmıştır: “Herhangi bir Tatar'da ince bir kalıtsal kültür hemen hissedilebilir, ancak sonsuz derecede kırılabilir ve kendini savunamaz”. Yazarların ve sanatçıların eserleri sayesinde, kişisel deneyimlerin prizmasından geçen özel bir Kırım imajı oluşuyor. Yarımada her zaman insan kaderi üzerinde güçlü bir etkiye sahip olan şaşırtıcı bir doğal ve kültürel fenomen olmuştur.

4.2.5 Kırım'ın Ulaşım Yapısı

Kırım büyük bir turizm potansiyeline sahiptir ve ulaşım bu potansiyelin hayata geçirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Kırım'ın güzel plajları, tarihi ve kültürel zenginlikleri, doğal güzellikleri ve diğer cazibe merkezleri Kırım'ı turistler için çekici kılmaktadır. Ancak bu potansiyeli tam olarak kullanabilmek ve

turistlere Kırım'a kolay ve rahat erişim sağlayabilmek için etkin bir ulaşım sistemine ihtiyaç vardır. (Şekil 4.19)

Ulaşım altyapısı sadece turistlerin Kırım'ı ziyaret etmelerini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda varış noktaları arasında rahat hareket etmelerini de sağlar. İyi bir karayolu ağı, otobüs ve demiryolu hatları, limanlar ve havaalanları gibi ulaşım merkezlerinin doğru planlanması ve işletilmesi turistlerin hareketini kolaylaştırır. Kırım'daki ana yol ağının geliştirilmesi, turistlerin çeşitli cazibe merkezlerine kolay ve hızlı bir şekilde ulaşmasını sağlar. Örneğin, Simferopol-Yalta otoyolunun (Şekil 4.18) modernizasyonu ve genişletilmesi turistlerin ana kıyı bölgelerine daha hızlı ve rahat bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır. Diğer büyük turistik şehirlerde de karayolu altyapısının iyileştirilmesi ve genişletilmesi önemlidir.

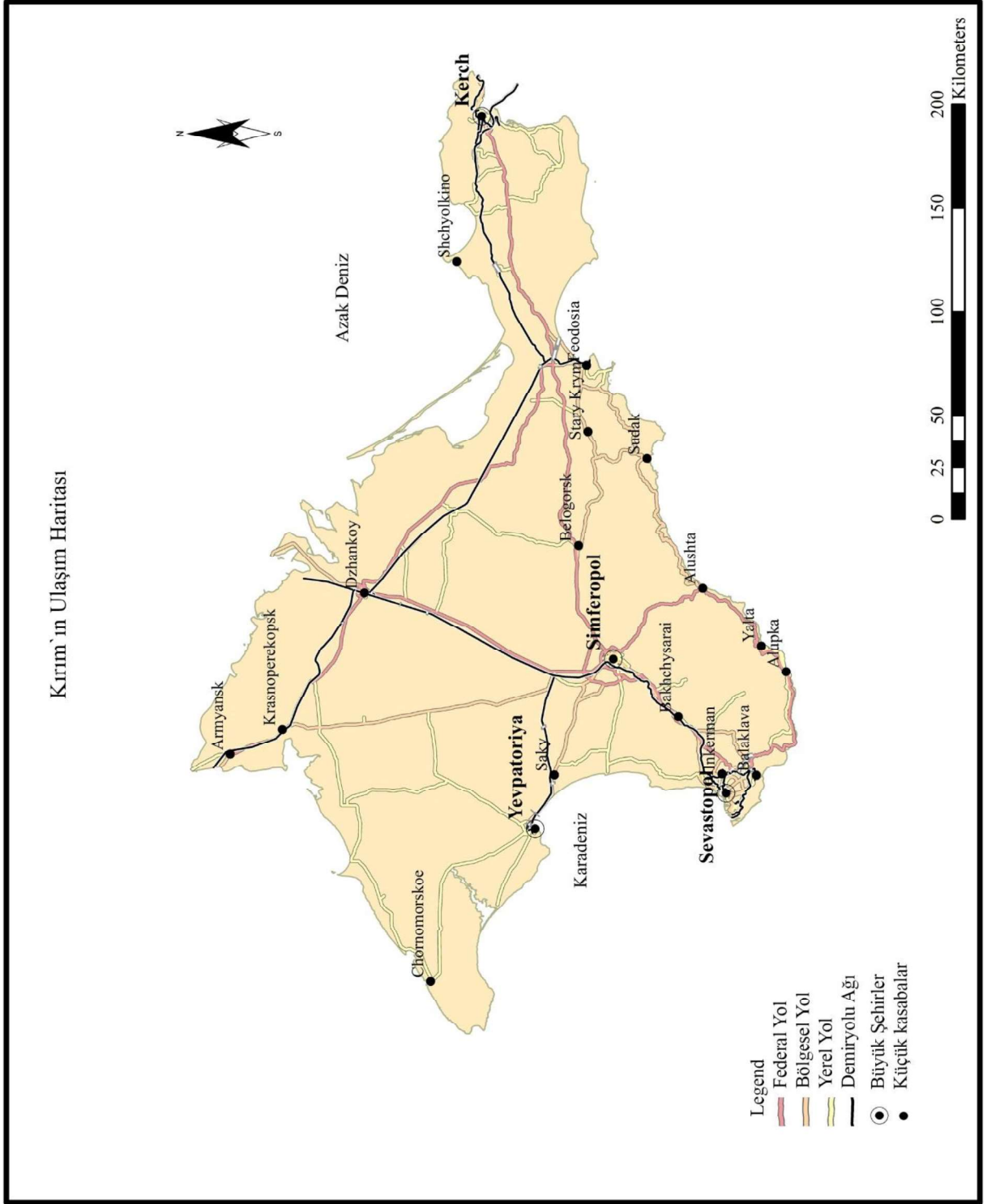
Zaman ve maliyet faktörleri de ulaşımın turizm potansiyelinin kullanılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Turistler ulaşımın hızlı, güvenli ve ucuz olmasını beklemektedir. Uygun fiyatlı uçuşlar, sık hava seferleri, yüksek hızlı tren seferleri ve düzenli otobüs seferleri gibi ulaşım seçenekleri turistleri Kırım'a çekmeye ve seyahatlerini daha keyifli hale getirmeye yardımcı olmaktadır. Simferopol Uluslararası Havaalanı, Kırım'da uluslararası hava taşımacılığının geliştirilmesi için önemli bir merkezdir. Bu havaalanının kapasitesinin artırılması, daha fazla havayolu şirketinin Kırım'a doğrudan uçuşlar düzenlemesini sağlayacak önemli bir adım olacaktır. Buna ek olarak, diğer önemli şehirlerde (Yalta, Sivastopol, Yevpatoria, vb.) uluslararası uçuş noktaları oluşturma olasılığı da değerlendirilebilir.

Kırım'ın turizm potansiyelinden tam olarak faydalanabilmek için ulaşımın sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Çevre dostu ulaşım yöntemlerine yatırım yapılması, emisyonların azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması ve çevresel etkilerin en aza indirilmesi turizm sektörünün uzun vadede sürdürülebilirliğini sağlayacaktır. Kırım'da sürdürülebilir ve çevre dostu ulaşım çözümlerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Elektrikli araçların kullanımını teşvik etmek için çeşitli şehirlerde şarj istasyonlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak, bisiklet yollarının inşası bisiklet turizmini teşvik edecek ve turistlere çevreyi keşfetmek için alternatif bir yol sağlayacaktır.

Sonuç olarak, Kırım'ın turizm potansiyelinin tam anlamıyla hayata geçirilmesi için etkin bir ulaşım sistemi şarttır. Kolaylık, erişilebilirlik, maliyet etkinliği ve çevresel sürdürülebilirlik gibi faktörleri dikkate alan ulaşım gelişimi, turistlerin Kırım'a olan ilgisini artırmakta ve turizm gelirlerinin büyümesine ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmaktadır.

Şekil 4.18: Dağ Yolu (Fotovmire.ru, 2018)

Şekil 4.19: Kırım'ın Ulaşım Yapısı (Özgün Araştırma, 2023)

4.3 Kırım Bölgesel Turizm Stratejisi

Kırım, Ukrayna'nın güneyinde Karadeniz'de yer alan bir yarımadadır. Geçmişte Kırım Tatarları, Ruslar, Ukraynalılar ve diğer etnik gruplar arasında birçok kez el değiştirmiştir ve bugün Rusya tarafından ilhak edilmiştir. Kırım'ın yüksek bir turizm potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, Kırım bölgesel turizm stratejisi, turizm sektörünün geliştirilmesi için kapsamlı bir plan oluşturmayı amaçlamaktadır.

Kırım bölgesel turizm stratejisi, turizm sektörünün Kırım ekonomisi için önemini vurgulamaktadır. Stratejinin ana hedefi, Kırım'ı turizmde önde gelen bir destinasyon haline getirmek ve böylece bölgedeki ekonomik büyümeyi ve istihdamı artırmaktır. Bu amaca ulaşmak için Kırım Bölgesel Turizm Stratejisi, turizm sektörünün sürdürülebilir gelişimi için bir dizi önlem önermektedir.

İlk öneri turizm altyapısının geliştirilmesidir. Bu, turistlerin konaklama, yeme-içme, ulaşım, eğlence ve tur rehberleri açısından daha iyi hizmet alabilecekleri altyapının oluşturulmasıdır. İkinci öneri ise turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesidir. Bu öneri, turistlerin Kırım'da daha uzun süre kalmalarını ve bölgeye geri dönmelerini teşvik ederek çeşitli turistik faaliyetler ve deneyimler sunmayı amaçlamaktadır. Üçüncü öneri ise turizm sektöründe istihdamın artırılmasıdır. Bu öneri, turizm sektöründe istihdam edilen kişi sayısını artırarak bölge ekonomisine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Son olarak, dördüncü öneri doğal ve kültürel mirasın korunması ve turizm faaliyetleriyle uyumlu hale getirilmesidir. Bu öneri, turizm faaliyetlerinin doğal ve kültürel mirastan ödün vermeden sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

4.3.1 Çarlık Rusya'sı Dönemi

Çarlık Rusya'sı döneminde Kırım, Rusya'nın en popüler tatil beldelerinden biriydi. Çarlık sarayı Kırım'ı ana tatil merkezi olarak görüyordu. Bu nedenle Rus imparatorluk hükümeti Kırım tatil beldelerinin altyapısının geliştirilmesi için büyük yatırımlar yaptı. Oteller, sanatoryumlar, spa parkları, tiyatrolar, müzeler, sanat galerileri ve çok daha fazlası inşa edildi.

Çarlık Rusya'sı döneminde popüler olan tatil yerlerinden biri de Yalta'ydı. Burada Çar'ın sarayları, mimari binalar ve ünlü Yalta Tiyatrosu vardı. Yalta, solunum ve cilt hastalıklarından muzdarip insanlar için tedavi edici olarak kabul edilen iklimiyle de biliniyordu. Ayrıca sanatçılar, yazarlar ve doğaseverler için de gözde bir yerdi.

Sudak da Çarlık Rusya'sı döneminde popüler tatil yerlerinden biriydi. Burada gastrointestinal sistem hastalıklarının yanı sıra kardiyovasküler hastalığı olan kişilerin tedavisi ve dinlenmesi için gitti. Sudak'ta turistlerin ilgisini çeken Ceneviz kalesinin ünlü kale tahkimatı inşa edildi. (Şekil 4.20)

Şekil 4.20: Cenova Kalesi, Sudak (Soldaya, 2019)

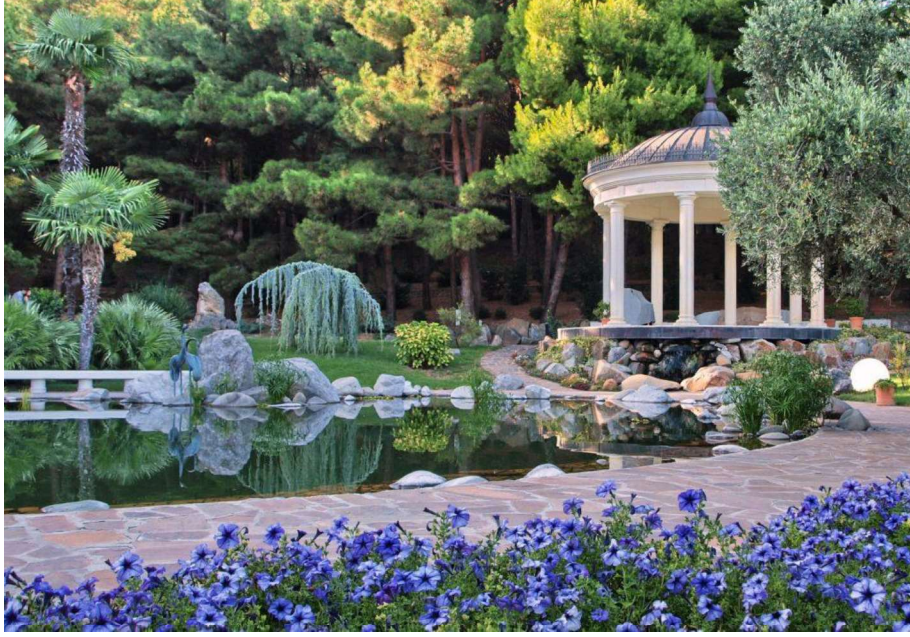
Kırım, çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılan tedavi edici çamurlarıyla da ünlüydü. Örneğin, ünlü Saki beldesinin çamuru kas-iskelet sistemi hastalıklarının tedavisinde kullanılıyordu. Çarlık Rusya'sı döneminde Kırım aktif olarak geliştirildi ve birçok turisti çekmeye devam etti.

4.3.2 Sovyetler Birliği Dönemi

1917'deki Devrim'den sonra Kırım, Sovyetler Birliği'nin en popüler tatil beldelerinden biri haline geldi. Sovyetler Birliği yetkilileri de Yalta, Aluşta, Gurzuf,

Alupka ve diğeri dahil olmak üzere Kırım tatil beldelerinin geliştirilmesi için büyük çaba sarf etti. (Şekil 4.21)

Geniş nüfus için tedavi prosedürleri ve rekreasyon sağlayan çok sayıda sanatoryum ve dinlenme evi oluşturuldu. Bu kurumlar hem geleneksel yöntemleri hem de yeni teknolojileri kullanarak çeşitli hastalıkların tedavisini ve önlenmesini sağladı. Kırım tatil beldeleri de güzel doğası, plajları, dağ manzaraları ve ilgi çekici yerleriyle turistlerin ilgisini çekmiştir.

Şekil 4.21: Aivazovsky Parkı, Partenit (Uniticket.ru, 2021)

Sovyetler Birliği döneminde Kırım aynı zamanda bir kültürel yaşam merkeziydi. Burada çeşitli festivaller, sergiler, konserler, oyunlar ve diğeri kültürel etkinlikler düzenleniyordu. Kırım'ın tatil beldelerinde tatilciler ve yerli halk için çeşitli programlar sunan birçok müze, galeri ve tiyatro vardı.

Ancak Sovyetler Birliği'nin dağılması ve piyasa ekonomisine geçişin ardından Kırım tatil beldeleri bir dizi sorunla karşı karşıya kaldı. Sanatoryum ve tatil köylerinin çoğu özel ellere geçti ve özel şirketler tatil köyü altyapısının geliştirilmesine yatırım yapmaya başladı. Ancak herkes bu geçişe hazırlıklı değildi ve birçok tesis bakımsız ve onarılmadan bırakıldı.

4.3.3 Ukrayna Dönemi

Kırım, 19. Yüzyılın başında Rus İmparatorluğu'nun bir parçası haline geldi ve yarımadada yaşayan Ukrayna halkı turizmin gelişmesine aktif olarak dahil oldu. Kırım, Rusya'nın en popüler tatil beldelerinden biri haline geldi ve hükümet tatil beldesi altyapısının geliştirilmesine yatırım yapmaya başladı.

Yerli halk, turistleri yerel lezzetlerin ve ürünlerin tadını çıkarabilecekleri çiftliklerine ve üzüm bağlarına çekmeye başladı. Ceneviz kalesi, antik tapınaklar ve manastırlar gibi Kırım'daki tarihi yerlere geziler düzenlendi.

Turizm stratejisinin önemli bir unsuru da kültür turizminin geliştirilmesiydi. Kırım'da turistlerin bölgenin sanat ve kültürünün tadını çıkarabilecekleri müzeler, tiyatrolar ve sanat galerileri kuruldu.

Turizm stratejisinin temel ilkelerinden biri de Kırım'ın doğal güzelliğinin korunması ve sürdürülmesiydi. Turistlerin bölgenin eşsiz flora ve faunasının tadını çıkarabilecekleri parklar, doğa rezervleri ve doğa koruma alanlarının oluşturulmasıyla ilgili çeşitli projeler vardı. (Şekil 4.22)

Şekil 4.22: Üzüm Bağları, Koktebel (Unsplash, 2023)

4.3.4 Yakın Dönemli Gelişmeler

Şu anda Kırım dünyanın her yerinden çok sayıda turisti çekmeye devam ediyor. Mevcut turizm geliştirme stratejisi altyapının geliştirilmesi ve yatırımların bölgeye çekilmesi üzerine kuruludur. (Tablo 4.2)

Tablo 4.2: Kırım'da Mevcut Turizm Türleri (Özgün Araştırma, 2023)

Turizm Türü	Şehirler/Bölgelerde Bulunan Yerler
Plaj Turizmi	Yalta, Aluşta, Sudak, Feodosiya, Yevpatoriya, Kerç
Kayak Turizmi	Aluşta, Yalta, Sudak, Alupka
Kültürel Turizmi	Simferopol, Sevastopol, Bahçesaray
Yürüyüş Turizmi	Koktebel, Sudak, Kara Dağ
Şarap Turizmi	Massandra, Novy Svet, Sudak
Ekoturizm	Karadağ Doğal Koruma Alanı, Kırım Dağları
Tarihi	Bahçesaray, Sevastopol, Hersones
Dalış	Balaklava, Foros, Koktebel, Aluşta
Binicilik	Bahçesaray, Simferopol, Yalta
Çiftlik Turizmi	Belogorsk, Bahçesaray, Simferopol
Sağlık Turizmi	Alupka, Yalta, Gurzuf, Sakı, Simeiz, Sudak, Aluşta

Kırım, deniz kenarında dinlenmek için altyapısını aktif olarak geliştirmekte ve yeni oteller, sanatoryumlar ve otel kompleksleri inşa etmektedir. Turizmin geliştirilmesi, su parkları ve eğlence kompleksleri gibi çeşitli eğlence tesislerinin kurulmasını da içermektedir. (Şekil 4.24)

Kırım, çeşitli kültürel etkinlikler, festivaller ve sergiler düzenleyerek kültür turizmini geliştirmeye devam etmektedir. Turistler bölgenin zengin tarihi ve kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmek için müzeleri, tiyatroları ve sanat galerilerini ziyaret edebilirler.

Ancak artık turizm stratejisinin önemli bir yönü de Kırım'da ekolojik turizm ve doğanın korunmasıdır. Bölge zengin bir doğa çeşitliliğine sahiptir ve doğanın

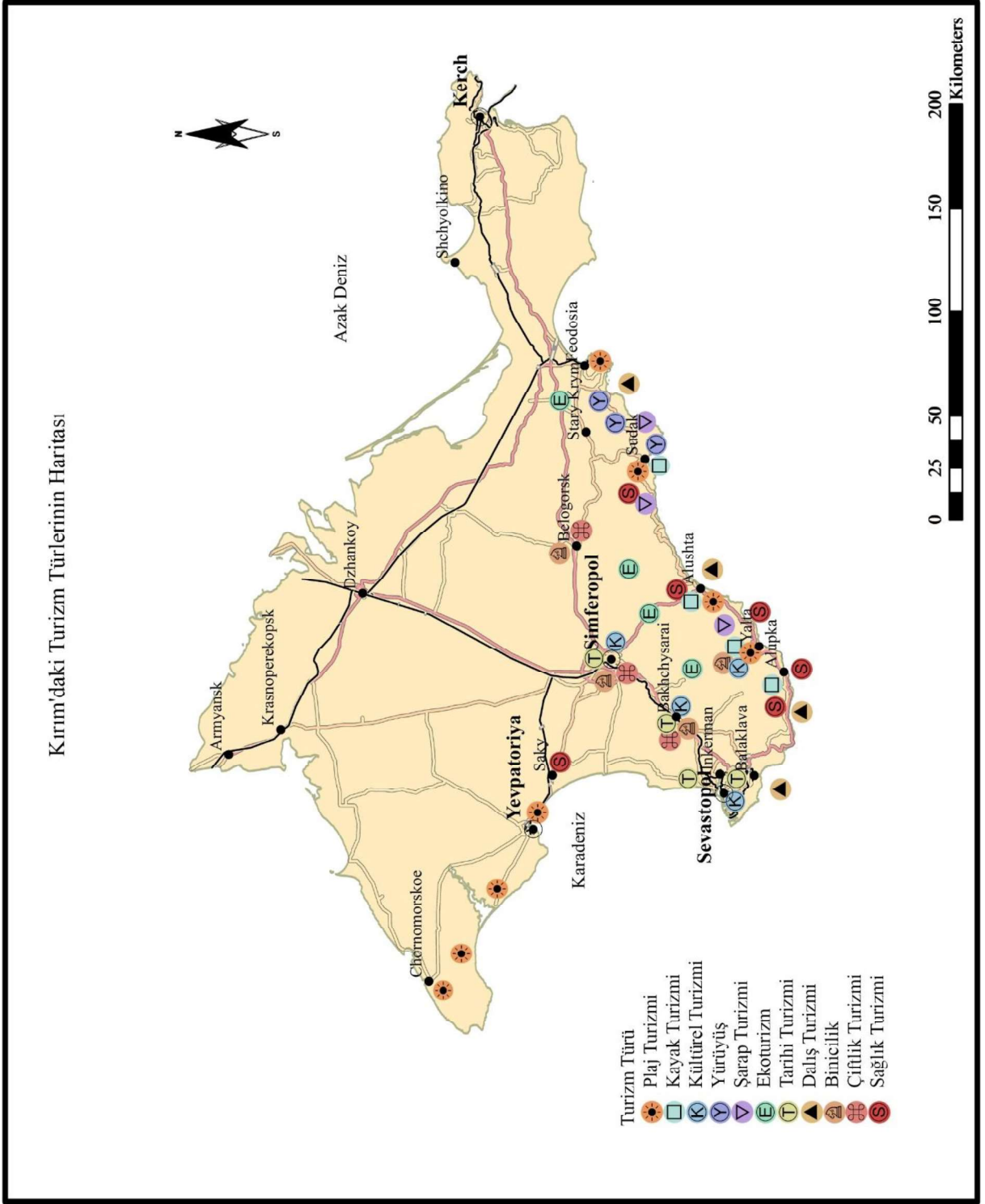
korunması önemli bir önceliktir. Eşsiz doğasıyla turistlerin ilgisini çeken birçok doğal rezerv, park ve rezervasyon oluşturulmuştur. (Şekil 4.23)

Şekil 4.23: Kırım Turizm Envanter Haritası (Behance, 2014)

Genel olarak, Kırım'ın turizm stratejisi günümüzde altyapı ve kültür turizminin geliştirilmesinin yanı sıra doğal kaynakların korunmasına odaklanmaktadır. Turizmin geliştirilmesi, bölgenin ekonomik kalkınmasının önemli bir kaynağı ve Kırım ekonomisine yatırım çekmenin bir yoludur. (Şekil 4.25 ve Şekil 4.2)

Dolayısıyla, Kırım'ın Çarlık Rusyası dönemindeki ve günümüzdeki turizm stratejileri turistlerin talep ve ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmiş ve değişmiştir. Ancak tüm değişikliklere rağmen Kırım, herkesin kendine göre bir şeyler bulabileceği en cazip turistik bölgelerden biri olmaya devam ediyor.

Şekil 4.24: Kırım'ın Turizm Türleri (Özgün Araştırma, 2023)

Şekil 4.25: Kırlangıç yuvası, Yalta (Uniticket.ru, 2021)

Şekil 4.26: Balaclava Koyu, Balaclava (Uniticket.ru, 2021)

4.3.5 Çeşitlilik ve Pazarlama Yaklaşımı

Kırım, turistler için çekici bir turistik destinasyon olmasını çeşitliliği ve cazibesi sayesinde sağlar. Turizm stratejisi, bölgenin turizm potansiyeli, mevcut turistik altyapı, ulaşım imkanları, hedeflenen pazarların tercihleri, ekonomik durum ve siyasi faktörler gibi birçok faktörü dikkate alır.

Kırım'ın turizm stratejisi, yakın coğrafi konumu ve tarihi bağları göz önüne alarak genellikle Rusya, Belarus, Ukrayna gibi komşu ülkeleri hedeflemeyi amaçlar. Özellikle Rusya, Kırım için önemli bir turizm kaynağıdır ve bölgeyi ziyaret eden birçok Rus turist bulunmaktadır. Bu nedenle, Kırım'ın tanıtım faaliyetleri ve pazarlama stratejileri Rusya'daki potansiyel turistleri çekmeye odaklanır.

Ancak, Kırım'ın turizm stratejisi zaman içinde değişebilir ve farklı pazarlara yönelik çabalar gösterebilir. Örneğin, Avrupa ülkeleri, Orta Doğu ülkeleri veya Asya ülkeleri gibi farklı bölgelerden turistleri çekmeyi hedefleyebilir. Bu stratejiler, bölgenin turizm potansiyelini artırmak için tanıtım faaliyetleri, pazarlama kampanyaları, turistik altyapının geliştirilmesi ve ulaşımın iyileştirilmesi gibi önlemlere dayanabilir.

Kırım, Asya ve Avrupa'dan gelen turistler için birçok cazip özellik sunar. Bölgenin zengin tarihi ve kültürel mirası, turistlere antik şehirler, arkeolojik kalıntılar ve çeşitli kültürel deneyimler sunar. Kırım, güzel plajları, dağları, doğal rezervleri ve koruma altındaki alanlarıyla da doğa severler için çekici bir destinasyondur. Turistler, deniz, kum ve güneşin keyfini çıkarırken, dağ yürüyüşleri yapabilir, doğa yürüyüşlerine katılabilir, bisiklete binerek keşif turları yapabilir veya doğal güzelliklerin tadını çıkarabilir. Kırım ayrıca termal kaynakları ve sağlık turizmi imkanlarıyla da ünlüdür. Ziyaretçiler, sağlık ve rahatlama amacıyla termal tesislerde tedavi ve bakım hizmetlerinden faydalanabilirler.

Kırım'ın gastronomik zenginlikleri de turistlerin ilgisini çeken unsurlardan biridir. Bölgede, taze deniz ürünleri, yöresel şaraplar, bal, peynirler ve diğer yerel lezzetlerin tadını çıkarmak mümkündür. Bu da turistlere otantik bir deneyim sunar ve Kırım'ın kültürel çeşitliliğini yansıtır.

Kırım, turistlerin ilgisini çeken çeşitli özelliklere sahip bir turistik destinasyondur. Turizm stratejisi, farklı pazarlardan turistleri çekmeyi hedefleyen çeşitli stratejileri içerir. Kırım'ın turizm otoriteleri, yerel turizm birimleri ve seyahat şirketleri, bölgenin tanıtımı ve turistlerin ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması için çalışmalar yaparak turizm stratejisini destekler.

4.4 Kırım Özerk Bölgesinin Bütünleşik Turizmi Stratejisi

Kırım Özerk Bölgesi'nin bütünleşik turizm stratejisi, turizm sektöründeki fırsatları değerlendirmek ve bölgenin ekonomik büyümesini artırmak için kilit bir faktördür. Bu strateji, altyapı geliştirme, turistik fırsatların tanıtımı, hizmet kalitesinin artırılması, turizm ürününün çeşitliliği, çevresel güvenlik ve yatırım çekme gibi temel unsurları içermelidir. Bölgenin özellikleri ve turistlerin ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanan bu strateji, sürdürülebilir turizm gelişimini sağlayabilir, turist sayısını ve turizm gelirini artırabilir, yeni iş imkanları yaratabilir ve bölgeye yatırım çekebilir.

Bununla birlikte, kapsamlı bir turizm stratejisinin başarılı bir şekilde uygulanması için tüm paydaşların sürece dahil edilmesi gereklidir. Hükümet organları, yerel halk, turizm şirketleri ve işletmeleri, turizm ve diğer alanlardaki uzmanlar gibi tüm paydaşlar stratejinin uygulanması sürecinde yer almalıdır. Ayrıca, turizm sektöründeki küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleyecek mekanizmalar geliştirilerek sektördeki rekabet artırılabilir. Stratejinin uygulanması sürecinde izleme ve değerlendirme mekanizmaları da oluşturulmalıdır. Ayrıca, dijital teknolojilerin kullanımı ve turistlerin güvenliği gibi konulara da özel önem verilmelidir. Kapsamlı bir turizm stratejisi, Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin sürdürülebilir ekonomik büyümesine ve refahına katkı sağlayabilir. (Tablo 4.3)

Tablo 4.3: Kırım Özerk Bölgesi Turizm Stratejisi Unsurları (Özgün Araştırma, 2023)

Hedefler	Açıklamaları
Altyapı geliştirme	Turistik tesislerin, otellerin, tatil köylerinin, ulaşım ve yol altyapısının, dinlenme tesislerinin vb. oluşturulması ve iyileştirilmesi
Turistik Fırsatların Tanıtımı	Kırım Özerk Cumhuriyeti'ndeki turistik rotalar, cazibe merkezleri ve kültürel etkinlikler hakkında bilgilendirme materyallerinin oluşturulması ve tanıtımı
Hizmet kalitesinin artırılması	Turizm sektöründeki personelin eğitimini ve ileri eğitimini, turizm alanında sunulan hizmetlerin hizmet düzeyini ve kalitesini artırılması
Turizm ürününün çeşitliliği	Farklı turist kategorilerinin (deniz kenarı rekreasyonu, gezi turizmi, spor turizmi, gastronomi turizmi, vb) ilgi alanlarını karşılayan çeşitli turistik güzergahların oluşturulması
Çevresel güvenlik	Bölgenin çevresini ve biyolojik çeşitliliğini korumaya yönelik tedbirlerin geliştirilmesi ve uygulanması
Yatırım çekme	Turizm altyapısını geliştirmek ve yeni turizm tesisleri oluşturmak için yatırım çekilmesi
Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	Küçük ve orta ölçekli işletmeler desteklenmeli ve teşvik edilmeli. Plan ve tedbirler zamanında ayarlanmalı ve güncellenmeli. Hizmet kalitesine ve turist güvenliğine özen gösterilmeli. Dijital teknolojiler geliştirilmeli ve yeni elektronik platformlar oluşturulmalı.

Bölgenin özellikleri ve turistlerin ihtiyaçlarının yanı sıra yerel nüfus ve işletmelerin görüş ve çıkarları da dikkate alınarak kapsamlı bir turizm stratejisi geliştirilmelidir. Böyle bir stratejinin uygulanması Kırım Özerk Cumhuriyeti'nde sürdürülebilir turizm gelişimini sağlayabilir, turist sayısını ve turizm gelirini artırabilir, yeni iş imkanları yaratabilir ve bölgeye yatırım çekebilir.

Kapsamlı bir turizm stratejisinin başarılı bir şekilde uygulanması için hükümet organları, yerel halk, turizm şirketleri ve işletmeleri, turizm ve diğer alanlardaki uzmanlar gibi tüm paydaşların sürece dahil edilmesi önemlidir.

Kapsamlı bir turizm stratejisinin uygulanması, Kırım Özerk Cumhuriyeti'nde turizmin geliştirilmesinde kilit bir faktör olabilir ve bölgenin sürdürülebilir ekonomik büyümesini ve refahını sağlayabilir.

4.4.1 Sürdürülebilir Turizm

Kırım Özerk Bölgesi, tarihi ve doğal güzellikleri, turistik yerleri, plajları ve termal kaynaklarıyla turizm açısından oldukça zengin bir bölgedir. Ancak, turizm faaliyetleri bölgedeki doğal kaynakları ve çevreyi olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, Kırım Özerk Bölgesi'nin turizm stratejisi, sürdürülebilir turizm ilkelerine uygun olarak yönetilmelidir.

Sürdürülebilir turizm, turizm faaliyetlerinin bölgedeki doğal ve kültürel kaynakları korumak ve gelecek nesiller için sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlamak için planlanmasıdır. Bu, bölgedeki turizm faaliyetlerinin doğal kaynaklar üzerinde minimal etkiye sahip olması, çevrenin korunması ve turizm faaliyetleri sonucu ortaya çıkan atıkların uygun bir şekilde yönetilmesi anlamına gelir.

Kırım Özerk Bölgesi'nin turizm stratejisi, sürdürülebilir turizm ilkelerine uygun olarak bölgedeki turizm faaliyetlerini yönetmeyi amaçlamalıdır. Bu, turizm faaliyetlerinin çevreyi olumsuz etkilememesi ve doğal kaynakları korumak için önlemler alınması anlamına gelir. Bunun için, bölgedeki tesislerin ve otellerin çevreye duyarlı bir şekilde inşa edilmesi ve işletilmesi, su ve enerji tasarrufu önlemlerinin alınması ve atıkların uygun şekilde yönetilmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilir turizm, aynı zamanda yerel halkın yaşam kalitesini de artırabilir. Turizm faaliyetlerinin doğru yönetimi, bölgedeki işletmelerin ve yerel halkın turizm sektöründen faydalanmasını sağlayabilir. Bu, ekonomik faydaların yanı sıra, sosyal ve kültürel faydalar da sağlayabilir. Bölgedeki yerel kültürün korunması

ve turizm faaliyetlerinde kullanılması, turistlerin kültürel deneyimlerinin artırılmasına ve yerel halkın kültürel mirasını korumalarına yardımcı olabilir.

Sürdürülebilir turizm, bölgedeki turizm faaliyetlerinin gelecek nesiller için sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlar. Bu, bölgedeki doğal kaynakların korunması ve gelecek nesillerin de bu kaynaklardan faydalanmasını sağlar. Turizm faaliyetleri doğru yönetilirse, bu faaliyetler gelecekte de sürdürülebilir olabilir ve bölgenin turizm potansiyeli artabilir.

Sürdürülebilir turizm, aynı zamanda turizm sektörünün bölgenin ekonomisine katkısını artırabilir. Turizm faaliyetleri, bölgedeki işletmelerin ve turizm sektöründe çalışanların istihdamını artırabilir. Ayrıca, turizm faaliyetleri sonucu bölgedeki ekonomik büyüme artabilir ve bölgenin diğer sektörlerinin de gelişmesine yardımcı olabilir.

Kırım Özerk Bölgesi, doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel zenginlikleriyle turizm sektörü için büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak, turizm faaliyetleri doğru yönetilmezse, bölgedeki doğal kaynaklar ve çevre zarar görebilir. Bu nedenle, bölgedeki turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir turizm ilkelerine uygun olarak yönetilmesi, bölgenin turizm potansiyelini artırabilir ve doğal kaynakların korunmasını sağlayabilir.

Kırım Özerk Bölgesi'nin sürdürülebilir turizm stratejisi, turizm faaliyetlerinin çevresel etkisini en aza indirmeyi amaçlamalıdır. Bu, bölgedeki tesislerin ve otellerin çevreye duyarlı bir şekilde inşa edilmesi ve işletilmesi, su ve enerji tasarrufu önlemlerinin alınması, atıkların uygun şekilde yönetilmesi ve doğal kaynakların korunması anlamına gelir.

Sürdürülebilir turizm, bölgedeki turizm faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve kültürel faydalarını artırabilir. Turizm faaliyetleri doğru yönetilirse, bölgedeki işletmelerin ve turizm sektöründe çalışanların istihdamı artabilir, ekonomik büyüme ve diğer sektörlerin gelişimi desteklenebilir. Ayrıca, turistlerin yerel kültürle etkileşimleri artırılarak, kültürel mirasın korunması sağlanabilir.

Kırım Özerk Bölgesi'nin sürdürülebilir turizm stratejisi, turizm faaliyetlerinin doğal kaynakları koruyarak, ekonomik, sosyal ve kültürel faydaların artırılmasını

hedeflemelidir. Bu, turizm faaliyetlerinin gelecek nesiller için sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlayabilir ve bölgenin turizm potansiyelini artırabilir.

4.4.2 Kültürel Turizm

Kültür turizmi, turistlerin belirli bir bölgenin tarih, sanat, mimari, gelenek ve görenekleri gibi kültürel öğelerini keşfetmek için seyahat ettikleri bir turizm türüdür. Kültür turizmi, bir bölgenin sosyo-kültürel özelliklerinin korunmasına, kültürler arası anlayışın geliştirilmesine ve yerel ekonominin kalkınmasına katkı sağlar.

Kırım Özerk Bölgesi, zengin kültürel mirası ve tarihi yerleriyle kültür turizmi için önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgedeki çeşitli etnik gruplar, zengin bir tarihe ve kültürel çeşitliliğe sahiptir. Tatar kültürü, Kırım Hanlığı dönemi ve Kırım Savaşı gibi olaylar, bölgenin tarihini yansıtan önemli unsurlardır. Bu nedenle, Kırım Özerk Bölgesi'nin kültürel mirasının turistler için sunulması ve korunması için çaba sarf edilmelidir.

Bunun yanı sıra, bölgede düzenlenen festivaller, sergiler, konserler ve tiyatro gösterileri gibi kültürel etkinlikler, turistlerin bölgenin kültürünü deneyimlemesine olanak sağlar. Kırım Özerk Bölgesi'nin bu tür etkinlikleri daha sık düzenlemesi ve tanıtması, kültür turizmi açısından önemli bir etki yaratabilir.

Ancak, kültür turizminin sürdürülebilir olması için, kültürel mirasın korunması ve turistlerin bu mirasa saygı duyması önemlidir. Turizm faaliyetlerinin yarattığı yoğunluk ve turistlerin kültürel mirasa zarar verme potansiyeli, bölgedeki turizm yönetimi stratejilerinin geliştirilmesinde dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir.

Bu nedenle, Kırım Özerk Bölgesi'nin kültür turizmi stratejisi, kültürel mirasın korunması, turistlerin kültürle ilgili bilgilendirilmesi ve yerel halkın turizm faaliyetlerine katılımının sağlanması gibi sürdürülebilir turizm prensiplerine dayanmalıdır. Bu amaçla, bölgedeki turizm yöneticileri ve yerel halk, kültür turizmini sürdürülebilir bir şekilde geliştirmek için işbirliği yapmalıdır.

4.4.3 Alternatif Turizm

Alternatif turizm, turistlerin geleneksel turistik aktivitelerden farklı bir deneyim arayışı içinde olduğu bir turizm türüdür. Kırım, alternatif turizm için çeşitli fırsatlar sunar. Özellikle doğal güzellikleri ve zengin tarihi mirası, bölgenin alternatif turizm destinasyonu olarak tercih edilmesini sağlar.

Dağcılık ve yürüyüş, Kırım'da alternatif turizm faaliyetleri arasında en popüler olanlardan biridir. Kırım'ın dağlık bölgeleri, güzel manzaraları ve temiz havası ile ziyaretçilere harika bir macera sunar. Tavrichesky Milli Parkı ve Ai-Petri Dağı, dağcılık ve yürüyüş sevenler için ideal yerlerdir.

Deniz turizmi, alternatif turizm türleri arasında Kırım'da da oldukça popülerdir. Ancak, bölgede geleneksel deniz turizmi dışında alternatif deniz aktiviteleri de mevcuttur. Özellikle su kayağı, rüzgar sörfü, yelken ve deniz bisikleti gibi aktiviteler turistlerin ilgisini çeker.

Kırım'da alternatif turizm için bir diğer fırsat, tarihi yerler ve kültürel mirasın zenginliğidir. Bölgedeki pek çok antik kent, müze ve diğer turistik mekanlar, turistlerin tarih ve kültürün zenginliğini keşfetmelerine olanak tanır. Özellikle Cuma Han Camii, Bakhchisaray Sarayı, Chersonesos Antik Kenti ve Kırım Tatar kültürüne ilişkin müzeler, alternatif turizm türleri arasında popülerdir.

Kırım, alternatif turizm için özellikle sağlık turizmi alanında da potansiyel taşımaktadır. Yer altı kaynak suları, kaplıcalar ve diğer sağlık turizmi kaynakları, özellikle Rusya ve diğer ülkelerden gelen turistlerin dikkatini çekmektedir. Bu nedenle, Kırım Özerk Bölgesi'nin alternatif turizm stratejisi, sağlık turizmi için uygun koşulların yaratılmasını da içermelidir.

Kısacası, alternatif turizm, Kırım'ın turizm sektöründe önemli bir yer tutar. Doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel zenginlikleri, sağlık turizmi potansiyeli ve pek çok alternatif turizm aktivitesi sunması, bölgeyi turistler için cazip bir destinasyon haline getirir. Bu nedenle, Kırım'ın bütünleşik turizm stratejisi, alternatif turizme de ayrı bir önem vermeli ve bölgenin alternatif turizm potansiyelini en iyi şekilde kullanmalıdır. Bu stratejinin bir parçası olarak, alternatif turizm türlerinin tanıtımı ve

desteklenmesi, bölgenin turizm sektöründe sürdürülebilir bir geleceğe sahip olmasını sağlayacaktır.

Alternatif turizm, sadece turistler için değil, aynı zamanda Kırım toplumunun da yararına olabilir. Bölgenin turizm sektörünün çeşitlendirilmesi, yeni istihdam fırsatları yaratır ve yerel ekonomiyi canlandırır. Ayrıca, turizm sektörü ile ilgili hizmetlerin çeşitlenmesi, yerel kültür ve geleneklerin korunmasına da yardımcı olabilir.

Alternatif turizm, doğaya ve kültürel mirasa saygı duyan, sürdürülebilir turizm türlerinden biridir. Bu nedenle, Kırım Özerk Bölgesi'nin alternatif turizm stratejisi, bölgenin doğal kaynaklarını ve kültürel mirasını koruyarak, sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda hareket etmelidir.

Kırım'ın alternatif turizm potansiyeli oldukça yüksektir ve bu turizm türü bölgenin turizm sektöründe önemli bir yer tutar. Kırım Özerk Bölgesi'nin bütünleşik turizm stratejisi, alternatif turizm için uygun koşulların yaratılmasını ve bu turizm türünün geliştirilmesini hedeflemelidir. Bölgenin doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel mirası, sağlık turizmi potansiyeli ve pek çok alternatif turizm aktivitesi, turistlerin ilgisini çekerken, yerel ekonomiye ve kültürel mirasın korunmasına da katkı sağlar.

4.4.4 Varış Noktası Yönetimi

Varış noktası yönetim, turizm sektöründe kullanılan bir planlama ve yönetim aracıdır. Bu yöntemde, turistlerin beklentileri ve istekleri dikkate alınarak, destinasyonun hedeflenen konumuna ulaşmak için gerekli faaliyetler belirlenir. Kırım Özerk Bölgesi de, turizm sektörünü geliştirmek için varış noktası yönetimi kullanabilir.

Varış noktası yönetim, turistlerin tercih ettiği destinasyonlara ulaşmak için belirli adımların izlenmesini gerektirir. Bu adımlar, turistlerin önceliklerini, bölgenin özelliklerini ve bölgeye yönelik talepleri dikkate alarak belirlenir. Bu sayede, turistlerin beklentilerine uygun bir turizm deneyimi sağlanır.

Kırım Özerk Bölgesi, varış noktası yönetimi kullanarak turistlerin ilgisini çekecek faaliyetleri belirleyebilir. Örneğin, bölgede tarihi ve kültürel açıdan zengin mekanlar bulunması, tarihe ilgi duyan turistlerin ilgisini çekerken, doğal güzellikler de doğa tutkunlarını cezbetmektedir.

Bölge, varış noktası yönetim ile alternatif turizm türlerine de odaklanabilir. Örneğin, sağlık turizmi için kaplıcalar, termal sular ve diğer sağlık kaynakları hedeflenirken, dağcılık ve yürüyüş gibi doğa sporları da hedef kitle olarak seçilebilir.

Varış noktası yönetim, turistlerin bölgeye erişimine ilişkin olanakları da dikkate alır. Kırım, Rusya ve Ukrayna gibi yakın ülkelerden turistlerin rahatlıkla ulaşabileceği bir konumdadır. Bu nedenle, bölgeye kolay ulaşım sağlayan hava, deniz ve karayolu bağlantıları da turizm stratejisi için önemli bir faktördür.

Bölgenin turizm potansiyelini artırmak için, varış noktası yönetim ile turistlerin bölgede geçireceği süre de belirlenir. Bölgedeki turistik faaliyetlerin sayısı ve çeşitliliği, turistlerin bölgede daha uzun süre kalmasını sağlayabilir. Bu nedenle, Kırım Özerk Bölgesi'nin turizm stratejisi, turistlerin bölgede daha uzun süre kalmasını hedeflemelidir.

Varış noktası yönetim, turizm sektörüne yön veren bir araçtır. Kırım Özerk Bölgesi'nin turizm stratejisi de, turistlerin beklentilerini karşılama ve bölgenin turizm potansiyelini maksimize etmesi için bu yöntemi kullanabilir. Bu amaçla, bölgenin turizm ürünleri, turistlerin ilgi alanlarına göre çeşitlendirilebilir ve yenilikçi turizm ürünleri geliştirilebilir.

Varış noktası yönetim aynı zamanda, turizm sektöründe stratejik bir planlama yapmayı sağlar. Kırım Özerk Bölgesi'nin turizm stratejisi de, bölgenin turizm potansiyelini artırmak için stratejik bir planlama yapmalıdır. Bu planlama, bölgedeki turistik faaliyetlerin geliştirilmesi, turizm altyapısının iyileştirilmesi, turistlerin memnuniyetinin artırılması ve turizm gelirlerinin artırılması gibi hedefler belirleyebilir.

Bölgenin turizm stratejisi, varış noktası yönetim ile bölgedeki turizm paydaşlarının işbirliği de dikkate alınarak belirlenmelidir. Turizm paydaşları arasında, turizm işletmeleri, yerel yönetimler, turizm ajansları ve turizm sektöründe

çalışan diğer kişi ve kurumlar yer alır. Bu paydaşlar, bölgenin turizm potansiyelini değerlendirerek, turizm stratejisi için fikir ve öneriler sunabilirler.

Sonuç olarak, Kırım Özerk Bölgesi'nin turizm sektörünü geliştirmek için varış noktası yönetimi kullanması, bölgenin turizm potansiyelini maksimize etmesine ve turistlerin beklentilerini karşılayacak bir turizm deneyimi sunmasına yardımcı olabilir. Bu amaçla, bölgenin turistik faaliyetleri çeşitlendirilmeli, turistlerin bölgede geçirdiği süre artırılmalı, turizm altyapısı iyileştirilmeli ve turizm paydaşları arasında işbirliği sağlanmalıdır.

4.4.5 Kırım Bölgesel Turizm Stratejisi için Öneriler

Günümüzde turizm sektörü, dünya genelinde önemli bir ekonomik faaliyet olarak kabul edilmektedir. Turizm, bir ülkenin ekonomik büyümesine, istihdama ve gelir artışına katkıda bulunur. Kırım, doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel mirası ile turizm açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak son yıllarda turizm sektörü, bir dizi nedenle ciddi bir düşüş yaşamıştır. Bu nedenle, Kırım bölgesi için bir turizm stratejisi geliştirmek önemlidir.

Bir Kırım bölgesel turizm stratejisi geliştirirken, öncelikle bölgenin turistik potansiyeline odaklanılmalıdır. Bölgedeki doğal güzellikler, plajlar, tarihi ve kültürel miraslar, turistler için çekici unsurlardır. Bununla birlikte, turistik potansiyel belirlenirken, koruma ve sürdürülebilirlik de göz önünde bulundurulmalıdır. Doğal güzelliklerin korunması, bölgenin turistik potansiyelini artıracak ve turistlerin yeniden bölgeyi ziyaret etmelerini sağlayacaktır.

Bölgenin turistik potansiyelini artırmak için, tarihi ve kültürel mirasların tanıtımı da önemlidir. Kırım, birçok tarihi ve kültürel zenginliğe sahiptir. Bunlar, turistlerin ilgisini çekmek için kullanılabilir. Tarihi mekanların korunması ve restorasyonu, turistlerin bölgeye ilgisini artıracaktır.

Turistlerin bölgeye ilgisini artırmak için, turizm için altyapı geliştirme de önemlidir. Yeterli konaklama, yeme-içme ve ulaşım seçenekleri, turistlerin bölgeyi keşfetmelerini kolaylaştıracaktır. Ayrıca, turistlere sunulan turistik faaliyetler de

önemlidir. Bölgede yapılacak turistik faaliyetler, turistlerin bölgede daha uzun süre kalmalarını sağlayacak ve bölgeye harcadıkları para miktarını artıracaktır.

Bölgedeki turizm işletmelerinin hizmet kalitesi de turistlerin Kırım'ı tekrar ziyaret etmeleri için önemli bir faktördür. Yerel işletmelerin hizmet kalitesinin iyileştirilmesi ve turistlerin beklentilerine uygun hizmet sunmaları sağlanmalıdır. Bunun için, işletme sahiplerine müşteri memnuniyeti odaklı eğitimler verilmeli ve yerel işletmeler arasında iş birliği sağlanarak, turistlerin bölgede geçirdikleri zamanın en iyi şekilde değerlendirilmesi mümkün olacaktır.

Kırım bölgesel turizm stratejisi için önerilen diğer bir önemli adım ise, bölgenin pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin geliştirilmesidir. Bölgenin turistik potansiyelini artırmak için, etkili bir pazarlama stratejisi geliştirilerek, bölgenin turistlere tanıtılması gerekmektedir. Pazarlama faaliyetleri sırasında, bölgenin benzersiz özellikleri, turistlere sunulan fırsatlar, hizmet kalitesi ve turistik faaliyetler hakkında bilgi verilmelidir. Ayrıca, turizm sezonunda düzenlenen etkinlikler ve festivaller de bölgenin tanıtımı için önemlidir.

Kırım bölgesi için geliştirilecek turizm stratejisi sadece bölgenin turistik potansiyelini artırmakla kalmayacak, aynı zamanda bölgenin ekonomik kalkınmasına da katkı sağlayacaktır. Turizm sektörünün gelişmesiyle birlikte, bölgedeki işletmelerin gelirleri artacak, yeni işletmeler açılacak ve istihdam imkanları da genişleyecektir. Bu nedenle, bölgenin turistik potansiyelini artırmak, bölgenin ekonomik kalkınması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Kırım bölgesi için bir turizm stratejisi geliştirmek, bölgenin turistik potansiyelini artırarak, turistlerin bölgeyi tekrar ziyaret etmelerini sağlayacak ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacaktır.(Tablo 4.4) Bu strateji, bölgenin doğal güzelliklerinin korunması, tarihi ve kültürel mirasların tanıtımı, altyapı geliştirme, turistik faaliyetlerin artırılması, hizmet kalitesinin iyileştirilmesi, pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin geliştirilmesi gibi bir dizi adımı içermelidir. (Şekil 4.27) Bu adımların başarılı bir şekilde uygulanması, Kırım bölgesinin turizm açısından potansiyelini tam anlamıyla ortaya çıkaracaktır.

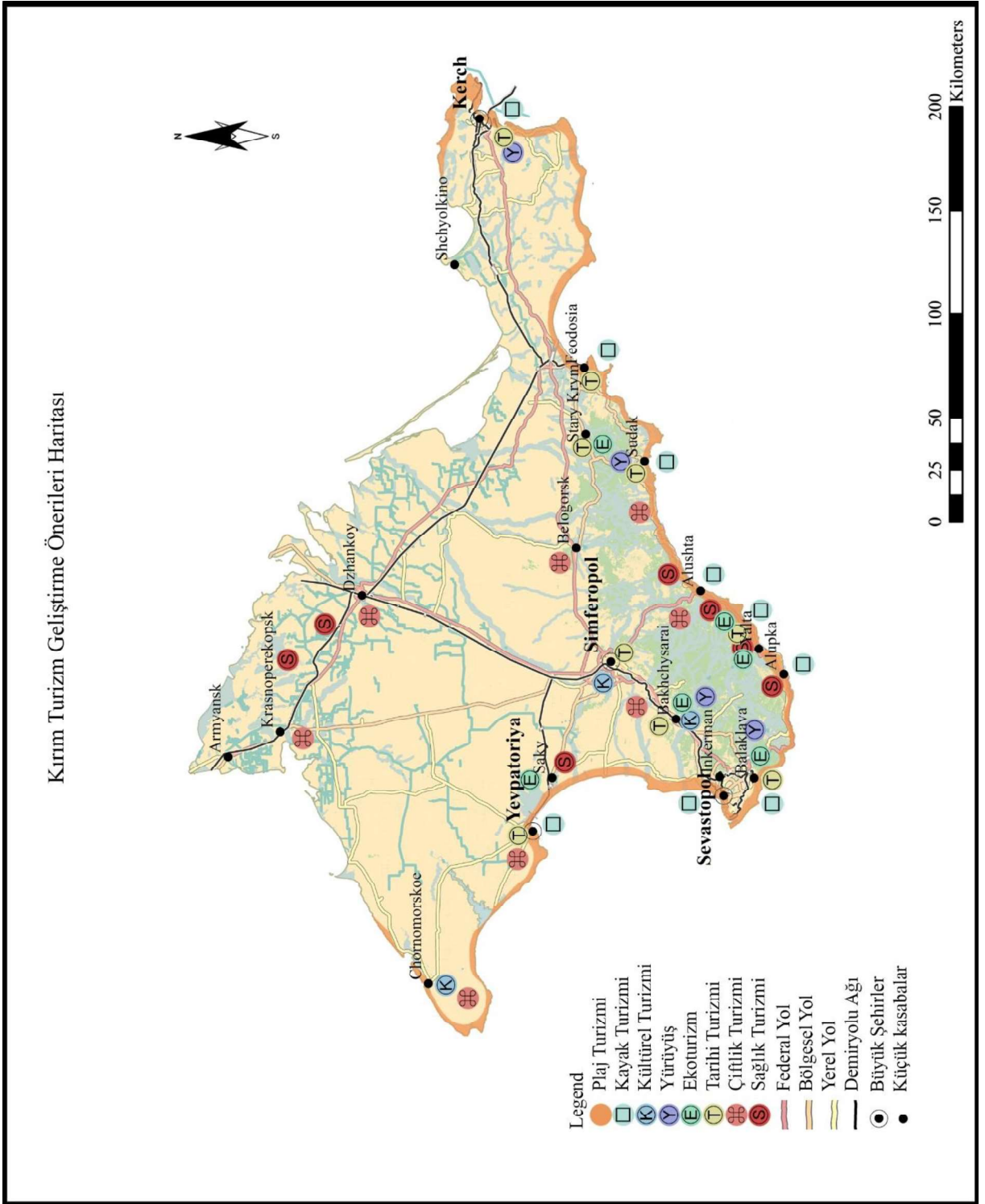
Tablo 4.4: Kırım Turizm Geliştirme Önerileri Tablosu (Özgün Araştırma, 2023)

Stratejik Başlıklar	Açıklama	Kırım'ın Gelişimine İlişkin Örnekler
Etki Analizi	Bütünleşik Turizm Stratejilerinin Bölgesel Kalkınma Üzerindeki Etkisinin Analizi	<ul style="list-style-type: none"> • Kırım'da Turizm Gelişiminin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisinin Analizi • Bütünleşik Turizm Geliştirme Stratejilerinin Bölge Üzerindeki Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi • Kırım'da Turizmin Doğal Kaynaklar Üzerindeki Ekolojik Etkisinin Analizi
Kırım Yarımadası	Bütünleşik turizm stratejilerinin etkisini incelemek için ideal bir ortam	<ul style="list-style-type: none"> • Yarımada'da Bütünleşik Turizm Altyapısının Geliştirilmesi • Tarihi ve kültürel cazibe merkezlerini bütünleştiren turist rotaları oluşturmak • Dünya kamuoyunun dikkatini çekmek için uluslararası turizm forumları ve sergileri düzenlemek
Turist potansiyeli	Doğal güzellikler ve tarihi miras da dahil olmak üzere turistik cazibe merkezlerinin belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Ekoturizmi geliştirmek ve Kırım'daki doğal rezervleri ziyaret etmek • Tarihi Alanların Tanıtılması ve Tematik Geziler Düzenlenmesi • Macera sporları meraklıları için özel rotalar oluşturun

Promosyon	Bölgenin tarihi ve kültürel mirasının etkin bir şekilde tanıtılması	<ul style="list-style-type: none"> • Kırım'ın benzersiz özelliklerini vurgulayan uluslararası reklam kampanyası • Turistleri çekmek için kültürel festivaller ve etkinlikler düzenlemek • Bölgenin tanıtımı için seyahat acenteleri ve tur operatörleri ile ortaklıklar
Altyapı	Turistlerin Rahatlığı için Yeterli Altyapının Geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni oteller, tatil köyleri ve eğlence tesisleri inşa etmek • Yol ağının iyileştirilmesi ve toplu taşımanın geliştirilmesi • Faydalı bilgiler sağlamak için Turist Bilgi Merkezlerinin kurulması
Hizmet kalitesi	Yerel işletmelerin kalitesinin artırılması ve personelin eğitilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Servis ve ağırlama personeli için eğitim programı • Turizm tesislerinin belgelendirilmesi ve yüksek düzeyde hizmet sağlanması • Müşteri memnuniyetini artırmak için sadakat programlarının geliştirilmesi
Pazarlama ve tanıtım	Bölgeyi tanıtmak için etkili bir pazarlama stratejisi geliştirmek ve etkinlikler düzenlemek	<ul style="list-style-type: none"> • Kırım için benzersiz bir marka yaratılması ve aktif tanıtımı • Uluslararası turizm fuarlarına ve konferanslarına katılım • Turist çekmek için dijital pazarlama araçlarını ve sosyal medyayı kullanmak

Akış Düzenlemesi	Popüler destinasyonlara turist akışını düzenlemek için yöntemler uygulayın	<ul style="list-style-type: none"> • Turist sayısını kontrol etmek için elektronik kayıt sisteminin uygulamaya konulması • En popüler turistik yerler için ziyaret programlarının geliştirilmesi • Turist akışını daha dengeli bir şekilde yaymak için yerel ve uluslararası tur operatörleriyle ortaklıklar kurulması
Ulaşım ağı	Turist seyahatlerini kolaylaştırmak için etkili ulaşım altyapısı geliştirmek	<ul style="list-style-type: none"> • Hava yolu seyahat rotalarının genişlemesi ve tarifeli uçuşların sayısının artması • Turistlerin hareketliliğini artırmak için demiryolu altyapısının modernize edilmesi ve geliştirilmesi • Deniz taşımacılığını geliştirmek ve Kıyım kıyısı boyunca gemi turları düzenlemek

Şekil 4.27: Kırım'ın Turizm Geliştirme Önerileri (Özgün Araştırma, 2023)

5. SONUC

Bu tezin giriş ve sonuç bölümleri, bütünleşik turizm stratejilerinin bölgesel kalkınma üzerindeki etkisinin analizine ayrılmıştır. Kırım yarımadası, iki unsur arasındaki ilişkiyi büyük ölçüde etkileyen birçok tarihi, kültürel ve coğrafi özelliği göz önüne alındığında, böyle bir çalışma için ideal bir zemin oluşturmaktadır.

Bölge, farklı tarihine ışık tutan antik anıtlar ve tarihi açıdan önemli yerlerden oluşan zengin bir mirasa sahiptir. Dünyanın dört bir yanından turistler Kırım'a sadece bu nedenle geliyor. Ayrıca Kırım'ın mimari anıtları, müzeleri, ulusal gelenekleri ve folkloru da bölgenin cazip bir turizm merkezi olmasına katkıda bulunmaktadır. Bölge aynı zamanda stratejik olarak önemli kavşak noktalarında yer almakta ve bölgesel büyüme için daha büyük fırsatlara katkıda bulunan birkaç önemli rotayı birbirine bağlamaktadır. Buna ek olarak bölge, dağlık araziden kumsallara kadar uzanan çarpıcı doğal rezervlere ve doğal manzaralara ev sahipliği yapmakta ve hem macera sporları meraklıları hem de eko-turistler için cazibesini güçlendirmektedir.

Kırım, doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel mirası nedeniyle büyük bir turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen, son yıllarda turizm sektöründe ciddi bir gerileme yaşanmıştır. Bu nedenle, Kırım bölgesi için bir turizm stratejisi geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bir turizm stratejisi geliştirmek için aşağıdaki öneriler dikkate alınmalıdır:

a) Turizm potansiyelinin belirlenmesi: Bölgenin doğal güzellikleri, plajları, tarihi ve kültürel mirası turistler için çekici faktörlerdir. Ancak turizm potansiyeli belirlenirken koruma ve sürdürülebilirlik konuları da göz önünde bulundurulmalıdır.

b) Tarihi ve Kültürel Mirasın Tanıtımı: Kırım zengin bir tarihi ve kültürel mirasa sahiptir. Turistleri çekmek için bu mirasın etkin bir şekilde tanıtılması gerekmektedir. Tarihi eserlerin korunması ve restorasyonu da önemlidir.

c) Altyapının geliştirilmesi: Yeterli konaklama, yiyecek ve ulaşım turistlerin bölgeyi keşfetmesini kolaylaştıracaktır. Ayrıca, çeşitli turistik faaliyetlerin sunulması

turistlerin bölgede daha uzun süre kalmalarını ve harcamalarını artırmalarını sağlayacaktır.

d) Hizmet kalitesinin artırılması: Yerel işletmelerin kalitesi turistlerin Kırım'a geri dönmesinde önemli bir faktördür. Turistlerin bölgedeki konaklamalarından en iyi şekilde yararlanabilmeleri için işletme sahiplerinin müşteri odaklı bir şekilde eğitim almaları ve işbirliği yapmaları gerekmektedir.

e) Pazarlama ve Tanıtım Geliştirme: Bölgenin turizm potansiyelini artırmak için bölgeyi turistlere tanıtacak etkili bir pazarlama stratejisi geliştirilmelidir. Pazarlama faaliyetleri bölgenin benzersiz özellikleri, sunduğu fırsatlar, hizmet kalitesi ve turizm faaliyetleri hakkında bilgi sağlamalıdır. Ayrıca, turizm sezonu boyunca düzenlenen etkinlikler ve festivaller de bölgenin tanıtımı için önemlidir.

f) Turist akışının düzenlenmesi: Kırım'daki popüler turistik destinasyonlarda turist yoğunluğunu kontrol etmek için rezervasyon sistemi veya kota gibi yöntemler kullanılabilir. Bu, sürdürülebilir turizme yönelik önemli bir adımdır ve turistlerin kaliteli bir deneyim yaşayacağını garanti eder.

g) Ulaşım ağı sağlamak: Kırım'ın çeşitli bölgelerine kolay erişim sağlamak için etkin bir ulaşım ağı geliştirilmelidir. Havaalanları, demiryolu hatları ve otoyollar gibi ulaşım altyapısı iyileştirilmeli ve turistler için seyahati rahat ve kolay hale getirmek için düzenli hizmetler sağlanmalıdır.

Bu tavsiyelerin başarıyla uygulanması Kırım'ın tüm turizm potansiyelini ortaya çıkaracak ve bölgenin ekonomik kalkınmasını hızlandıracaktır. Turizm sektörünün gelişmesi bölgedeki işletmelerin gelirlerini yükseltecek, yeni işletmelerin açılmasını sağlayacak ve istihdam olanaklarını artıracaktır.

Kırım Yarımadası'nda bütünleşik turizm stratejilerinin etkin bir biçimde uygulanması, farklı turizm türleri arasındaki bütünleşmeyi ve turizm planlaması aktörleri ve paydaşları arasındaki eşgüdümü gerektirmektedir. Kırım Yarımadası Yeni Turizm Stratejisi' nin başarımı, turizm alanındaki beşeri sermaye (human capital) ve sosyal sermaye (social capital) alanındaki yeni yatırımların stratejik seçimine ve alandaki etkin kaynak yönetimine bağlı olmaktadır. Bölgedeki bütünleşik turizm stratejisinin etkin bir biçimde uygulanması, Kırım Yarımadası'nın

eski idari kimliğine yeniden kavuşması, siyasal istikrarsızlığın sona ermesi ve Rusya-Ukrayna arasındaki savaşın sona ermesine bağlıdır.

6. KAYNAK LİSTESİ

Aillarionov. (2014.). Etnicheskiy sostav naseleniya Kryma za tri veka. [Fotoğraf].

https://ic.pics.livejournal.com/aillarionov/14234704/151265/151265_600.png

Andreev, A. (2022). Istoriya Kryma. Litres.

Antonyuk, N. (2014) "The Crimea as a Tourism Centre in Terms of Ukrainian and International Tourism Development", Series International Relations, Visnyk of the Lviv University, Lviv, 29 (2), 3-9.

Aybabin, A. (2020) KRYMSKAYA GOTIYA V PERVOY POLOVINE XIII VEKA. Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 4: Istoriya. Regionovedenie. Mezhdunarodnye otnosheniya, 25(6), 56-68.

Bahçesaray, K., Hansaray Altin Çeşme, D., Uçar, A., & Ersoy, B. (2020) HANSARAY ALTIN ÇEŞME FROM BAHÇESARAY, CRIMEA*. Sanat Tarihi Dergisi, 29(2), 127-140. doi: 10.29135/std.748904

Bakhrushin, S. V. (1993). Osnovnye momenty istorii Krymskogo khanstva. Materialy po arkheologii, istorii i etnografii Tavrii.

Baranova, E. M. (2012) Ministerstvo kultyry Avtonomnoy Respubliki Krym.

Bartın Üniversitesi. (2021). "1944 Kırım Tatar Sürgünü" Konu Başlıklı Öğrenci Konferansı Gerçekleştirildi. [Fotoğraf].
<https://cdn.bartın.edu.tr/turklehceleri/6906e448921f5e580291e1e7722b7d22/kirim-2.jpg>

Bazhan, O., Bykova, T., Boyko, O., Vermenich, Ya., Verstyuk, V., Vidnyanskyi, S., & Halenko, O. (2014) Natsionalna akademiya nauk Ukrayiny Instytut istoriyi Ukrayiny KRYM: SHLYAKH KRIZ' VIKY Istoriya u zapytannyakh i vidpoviyakh.

Behance. (2014). Map of Crimea for Kommersant SEKRET FIRMY magazine №7(344), [Fotoğraf]. https://mir-s3-cdn-cf.behance.net/project_modules/fs/196d2118284339.562c6ec56c3a4.jpg

BEZİRGAN, M., & TUNÇSİPER, B. (2010) Termal Turizmin Ekonomik Etkilerinin Algılanması, Emet İlçesinde Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 1(2).

Buckley, R. (2012) Sustainable Tourism: Research and Reality. Annals of Tourism Research, 39(2), 528-546.

Chechenya, O. (2013). Derzhavne rehulyuvannya haluzi turizmu v Ukraïni. Visnyk L'vivs'kogo universytetu. Seriya heohrafichna, (43 (2)), 301-308.

Cyclowiki. (2023). Klimat Kryma. [Online] https://cyclowiki.org/wiki/Климат_Крыма

Depositphotos.com..(2020) Ancient-basilica-in-chersonesos [Fotoğraf]. https://st2.depositphotos.com/7908382/10665/i/950/depositphotos_106657218-stock-photo-ancient-basilica-in-chersonesos.jpg

Fotovmire.ru. (2018). Dağ Yolu [Fotoğraf]. <https://fotovmire.ru/wp-content/uploads/2018/12/3301/doroga-v-gorah-640x360.jpg>

Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (Eds.) (2013) Tourism and Water: Interactions, Impacts and Challenges. Channel View Publications.

Hall, C. M., & Page, S. J. (2014) The geography of tourism and recreation: Environment, place and space. Routledge.

Hall, C. M., & Williams, A. M. (Eds.) (2008) Tourism and innovation. Routledge.

Holden, A. (2016) Environment and tourism (3rd ed.). Routledge.

Inskip, E. (1991) Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach. Van Nostrand Reinhold.

International Monetary Fund (2021) Ukraine: Recent Developments, Outlook, and Risks. World Economic Outlook. Retrieved from https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/April/weo-report?c=964,&s=NGDP_RPCH,NGDPDPC_PP_PT,GGXWDG_NGDP,&sy=1990&ey=2026&ssm=0&scsm=1&sc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1

Khrapunov, I. N. (2003). Drevnyaya istoriya Kryma.

Kireçci, M. A. ve Tezcan, S. (2015) Kırım'ın Tarihi, Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi, Ankara, 4-5.

Kornat, L. Ya. (2021). DERZHAVNA POLITIKA SHCHODO KORINNIKH NARODIV V UKRAINI. A 43 Aktualni pitannya suspil'nikh nauk: naukovi dyskusii, 50.

Logvina, E.V. (2020) "Kırım'da Etnografik Turizmin Gelişimi", Bölgelerin Jeopolitiği ve Eko-Dinamiği, 6(3), 205-216.

Planetofhotels.com. Livadia_Palace [Fotoğraf]. https://planetofhotels.com/guide/sites/default/files/styles/paragraph_hero_banner_hb_image_1880bp/public/hero_banner/Livadia_Palace.jpg

Porter, M. E. (1998) Clusters and the new economics of competition. Harvard business review, 76(6), 77-90.

Pospelova, S.V. ve Kashirina, E. S. (2020) Kırım'da Etnografik Turizmin Gelişimi, Moskova Devlet Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Sivastopol, 88.

Prideaux, B., & Cooper, M. (2002) Progress in Tourism Planning: A Case Study Approach. Channel View Publications.

Ritchie, J. R., & Crouch, G. I. (2003) The competitive destination: A sustainable tourism perspective. CABI Publishing.

Romão, J. (2018) Interdisciplinary research on tourism dynamics: A spatial and social analysis. *Journal of Destination Marketing & Management*, 7, 122-126. doi: 10.1016/j.jdmm.2016.12.003

Romão, J. (2018) *Tourism, Territory and Sustainable Development: Theoretical Foundations and Empirical Applications in Japan and Europe*. Springer Nature Singapore Pte Ltd., Singapore.

Rosstat. (2015). Krym: Rezul'taty Vserossiyskoy perepisi naseleniya 2014 goda [Krym: Results of the All-Russian Population Census 2014]. Retrieved from https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/KRUM_2015.pdf

Sharpley, R., & Telfer, D. J. (Eds.) (2014) *Tourism and development: Concepts and issues* (2nd ed.). Channel View Publications.

Sharpley, R., & Telfer, D. J. (Eds.) (2015) *Tourism and development: Concepts and issues*. Channel View Publications.

Smith, J. (2020) *Tourism and Regional Development*. Publisher.

Soldaya Hotel. (2019). Dostoprím [Fotoğraf]. <https://soldayahotel.com/wp-content/uploads/2019/02/dostoprím.jpg>

Solovyev, A. A. ve Garbuz, E.V. (2015) "Kırım'daki Turizminin Sorunları ve Beklentileri", *Bölgelerin Jeopolitiği ve Eko-Dinamiği*, 1 (1), 53-61.

State Statistics Service of Ukraine. (2001). Chyselnist' ta natsional'na struktura naselennya Avtonomnoyi Respubliki Krym [Population and National Structure of the Autonomous Republic of Crimea]. Retrieved from http://2001.ukrcensus.gov.ua/rus/regions/reg_crym/#:~:text=Общая%20численность%20наличного%20населения%20Автономной,сельского%20-%20759%2C4%20тыс.

Taş, İ., Eylemer, S., Doç, Y., Celal, M., Üniversitesi, B., Bilimi, S., & Bölümü, U. İ. (2016) KIRSAL TURİZME BÜTÜNLEŞİK YAKLAŞIM: AVRUPA BİRLİĞİ ÖRNEĞİ. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 231-242. doi: 10.17218/hititsosbil.280821

Telfer, D. J., & Sharpley, R. (2015) Tourism and development in the developing world. Routledge.

Tokovaya, I. A., Ulyenko, V. P., & Zaloznyy, N. Yu. (2016). Gosudarstvennoe regulirovanie turistskoy deyatel'nosti v Respublike Krym. Novaya nauka: Strategii i vektory razvitiya, (3-2), 70.

UkraineInvest (2021) Investment Opportunities in Ukraine. Retrieved from <https://ukraineinvest.gov.ua/ua/opportunities/>

Ukrayna Turizm Departmanı (2020) Ukraine Tourism Strategy. Retrieved from <https://ukraine.ua/about-ukraine/tourism-strategy/>

Ukraini, Z. (1995). Pro turizm. Vidomosti Verkhovnoï radi Ukraini, 31.

Uniticket.ru. (2021). Park-Ayvazovskogo-v-Krymu7-1536x1073 [Fotoğraf]. <https://uniticket.ru/wp-content/uploads/2021/11/Park-Ayvazovskogo-v-Krymu7-1536x1073.jpg>

Uniticket.ru. (2021). Peschernyy-gorod-v-Krymu2 [Fotoğraf]. <https://uniticket.ru/wp-content/uploads/2021/11/Peschernyy-gorod-v-Krymu2.jpg>

Uniticket.ru. (2021). Progulka-po-Balaklavskoy-buhte-na-katere-podarit-priyatnye-vpechatleniya2 [Fotoğraf]. <https://uniticket.ru/wp-content/uploads/2021/11/Progulka-po-Balaklavskoy-buhte-na-katere-podarit-priyatnye-vpechatleniya2.jpg>

Uniticket.ru. (2021). Tury-v-krym [Fotoğraf]. <https://uniticket.ru/wp-content/uploads/2021/11/tury-v-krym.jpg>

Uniticket.ru. (2021). Vorontsovskiy-dvorets4 [Fotoğraf]. <https://uniticket.ru/wp-content/uploads/2021/11/Vorontsovskiy-dvorets4.jpg>

Unsplash. (2023). [Ai-Petri] [Photograph]. <https://images.unsplash.com/photo-1564085740588-930dd48943fa?ixlib=rb-4.0.3&ixid=M3wxMjA3fDB8MHxwaG90by1wYWdlfHx8fGVufDB8fHx8fA%3D%3D&auto=format&fit=crop&w=870&q=80>

Unsplash. (2023). [Sunset over the mountains] [Photograph].
<https://images.unsplash.com/photo-1584948760446-ba9c9cd79c87?ixlib=rb-4.0.3&ixid=M3wxMjA3fDB8MHxwaG90by1wYWdlfHx8fGVufDB8fHx8fA%3D%3D&auto=format&fit=crop&w=1548&q=80>

UNWTO (2018) Tourism Highlights, United Nations World Tourism Organization, Madrid.

UNWTO (Dünya Turizm Örgütü) (2021) Tourism Highlights 2021 Edition. Retrieved from <https://www.unwto.org/tourism-highlights>

Williams, A. M., & Shaw, G. (2019) Tourism and Economic Development: New Directions. *Journal of Travel Research*, 58(4), 563-575.

World Economic Outlook (2021) International Monetary Fund, <https://www.imf.org/external/datamapper/profile/UKR>, Erişim Tarihi: 20.05.2022.

Xianchun, L. (2018) Integrated tourism planning for sustainable destination development: A conceptual model with application to rural destinations in China. *Journal of Destination Marketing & Management*, 8, 332-344. doi: 10.1016/j.jdmm.2018.01.001

Xianchun, Z. (2018) Integrated Tourism and Regional Development: A New Mode of Tourism Destination Development of Chinese Characteristics, Guilin Tourism University, Çin Halk Cumhuriyeti, <http://stptrisakti.net/files/tgdic2018>, Erişim Tarihi: 03.06.2022.

EKLER

7. EKLER

EK A Madde 4. Örgütsel Biçimler ve Turizm Türleri

Turizmin örgütsel biçimleri uluslararası ve iç turizmdir.

Uluslararası turizm şunları içerir: Ukrayna topraklarında sürekli ikamet etmeyen kişilerin Ukrayna içinde seyahat etmesi anlamına gelen iç turizm ve Ukrayna vatandaşlarının ve Ukrayna topraklarında sürekli ikamet eden kişilerin diğer ülkelere seyahat etmesi anlamına gelen iç turizm.

Ülke içi turizm, Ukrayna vatandaşlarının ve Ukrayna'da daimi ikamet edenlerin Ukrayna toprakları içinde seyahat etmesidir.

Turizm gezilerini (seyahatler, ziyaretler) üstlenen kişilerin kategorilerine, amaçlarına, kullanılan veya ziyaret edilen nesnelere veya diğer özelliklere bağlı olarak, bu tür turizm türleri vardır:

- Çocuk;
- Gençlik;
- Aile;
- Engelli İnsanlar için;

{2.10.2018 tarihli ve 2581-VIII sayılı Kanunla değiştirilen 4. maddenin dördüncü fıkrası}

- Kültürel ve Eğitsel;
- Sağlık ve Tedavi;
- Spor;
- Dindar;
- Ekolojik (Yeşil);
- Kırsal;
- Su Altında;
- Dağlık;
- Fitnitzky;
- Ortam;
- Otomobil;
- Kendi Kendini Motive Etme, vb.

Belirli turizm türlerinin uygulanmasına ilişkin spesifik özellikler kanunla belirlenir.

EK B Kırım Cumhuriyeti Kanunu.

Kırım Cumhuriyeti'ndeki turizm faaliyetleri hakkında:

ORGANİZE TURİZM - Kırım Cumhuriyeti topraklarında kayıtlı turizm endüstrisi kuruluşları tarafından organize edilen turizm;

AMATÖR TURİZM - Kırım Cumhuriyeti topraklarında turistler tarafından kendi başlarına organize edilen turizm

TARIM TURİZMİ - Kırım Cumhuriyeti topraklarında tarımsal üretim ve tarım işletmelerinin faaliyetlerini tanımak amacıyla yapılan seyahat

ŞARAP TURİZMİ - şarap yapımı, şarap ürünlerinin tadımı ve Kırım Cumhuriyeti topraklarındaki şarap imalathaneleri ve üzüm bağlarının faaliyetleri hakkında bilgi edinmek amacıyla gerçekleştirilen seyahat; şarap turizmi - şarap yapımı, şarap ürünlerinin tadımı ve Kırım Cumhuriyeti topraklarındaki şarap imalathaneleri ve bağcılık çiftliklerinin faaliyetleri hakkında bilgi edinmek amacıyla gerçekleştirilen seyahat;

İŞ TURİZMİ - iş amacıyla yapılan ve Kırım Cumhuriyeti topraklarında kongrelere, forumlara, sergilere, sempozyumlara, kongrelere, seminerlere ve diğer iş etkinliklerine katılım anlamına gelen seyahatler

ÇOCUK TURİZMİ: Kırım Cumhuriyeti topraklarında bir yetişkin eşliğinde okul öncesi ve okul çağındaki çocuk grupları için organize seyahat;

KÜLTÜR VE EĞİTİM TURİZMİ - Kırım Cumhuriyeti topraklarında bulunan tarihi ve kültürel miras nesnelere tanınmak amacıyla yapılan geziler

SAĞLIK TURİZMİ - hastalıkların tedavisi ve önlenmesi, Kırım Cumhuriyeti topraklarında bulunan doğal şifa kaynaklarının kullanımı yoluyla sağlığın teşviki için düzenlenen turizm

İNANÇ TURİZMİ - Kırım Cumhuriyeti'ndeki ibadet yerlerini ziyaret etmek ve tarihleri hakkında bilgi edinmek amacıyla yapılan seyahatler

SUALTI TURİZMİ - Kırım Cumhuriyeti'ndeki doğal ve yapay kökenli sualtı nesnelerini ziyaret etmek için bir eğitimci-rehber eşliğinde bireysel turistler veya organize turist grupları için dalış;

KIRSAL TURİZM: Kırım Cumhuriyeti'nin kırsal bölgelerinde bireysel veya küçük konaklama tesislerinde kalmayı, kırsal bölge sakinlerinin geleneksel yaşam tarzını tanımayı içeren seyahat;

ETKİNLİK TURİZMİ: belirli etkinliklerin (festivaller, yarışmalar, yarışmalar, vb.) düzenlenmesiyle ilgili belirli bir zamanda Kırım Cumhuriyeti'ni ziyaret etmeye yönelik turizm

SOSYAL TURİZM: Kırım Cumhuriyeti'nde tamamen veya kısmen devlet bütçesinden, devlet bütçe dışı fonlarından (devlet sosyal yardımının bir parçası olarak tahsis edilen fonlar dahil) ve işverenler tarafından finanse edilen turizm;

SPOR TURİZMİ - Kırım Cumhuriyeti topraklarında spor unsurlarını (yürüyüş, kayak, dağcılık, su, bisiklet, otomobil, motosiklet, speleo, yelken, binicilik) içeren seyahat, yürüyüş, kitlesel spor etkinlikleri, turist-spor turları;

EKOLOJİK TURİZM - Kırım Cumhuriyeti topraklarının doğal değerleri hakkında daha fazla bilgi edinmeye ve doğanın korunmasına odaklanan turizm;

ETNOGRAFİK TURİZM - Kırım Cumhuriyeti topraklarında yaşayan etnik grupların maddi ve manevi kültürü, günlük yaşam özellikleri, gelenekleri ve ayinleri ile tanışmayı amaçlayan seyahat

YAT TURİZMİ - Kırım Cumhuriyeti'nde, ulaşım aracının ve geceleminin ana yerinin sahip olunan veya kiralanan küçük bir gemi (yelkenli veya motorlu yat) olduğu bir gezi.

[Kırım Cumhuriyeti'nde Turizm Faaliyetleri Hakkında Kırım Cumhuriyeti Kanunu 9.07.2014 Madde 4-5]